

Samen werken aan vrede

Jaarverslag 2007

Het Interkerkelijk Vredesberaad

De vredesbeweging Pax Christi Nederland

Het Samenwerkingsverband IKV Pax Christi

Foto Cover: Een herder in de Hoorn van Afrika beschermt zijn koeien en zichzelf met een AK-47 geweer tegen gewelddadige veeroof.

Inhoudsopgave

Inleiding	5	Issue development	42
Toelichting	6	Belanghebbenden	44
Jaarverslag Interkerkelijk Vredesberaad	9	Partners	44
Doelstelling	9	Maatschappelijke achterban	44
Draagvlak	9	Donoren	45
Taken en bevoegdheden Bestuur en Raad van Toezicht	9	Personeel	46
Samenstelling Bestuur en Raad van Toezicht	10	Verantwoordingsverklaring Bestuur en Raad van Toezicht	49
Terugblik op 2007	10	Sturen, verantwoorden en leren	49
Vooruitzichten	12	Toezicht	49
Evaluatie functioneren Bestuur en Raad van Toezicht	12	Samenstelling Bestuur en Raad van Toezicht	50
Jaarverslag Pax Christi Nederland	13	Bezoldiging directie	50
Doelstelling	13	Evaluatie van het functioneren	50
Draagvlak	13	Financiën	51
Taken en bevoegdheden Ledenraad, Raad van Toezicht en Bestuur	13	Resultaat 2007	51
Samenstelling Ledenraad, Raad van Toezicht en Bestuur	15	Bestedingratio 2007	51
Terugblik op 2007	16	Activiteiten	51
Vooruitzichten	16	Vergelijking met het voorgaande jaar en de begroting	52
Evaluatie functioneren Bestuur en Raad van Toezicht	16	Benchmarks	53
Pax Christi Internationaal	17	Organisatiekosten	53
Stichting katholieke vredesbeweging (Stikav)	17	Beleid financiële reserves	54
Stichting Pax Christi projecten	17	Beleggingsbeleid	54
Jaarverslag IKV Pax Christi	19	Liquide middelen	54
Context, doelstelling en missie	19	Vooruitzichten	54
maatschappelijke positionering en rolopvatting	20	Geconsolideerde jaarrekening	55
Verslag van de directie	20	Accountantsverklaring	66
Inleiding	20		
Relevante ontwikkelingen in Nederland, Europa en wereldwijd	20		
Samen voor vrede	21		
Vooruitzichten	22		
Het Vredeswerk in de conflictgebieden	23		
Het effect van onze vredesprogramma's	23		
'Morgen kan de bom weer barsten'	24		
Grote Merengebied	26		
Hoorn van Afrika	27		
West-Afrika	29		
'Lobby kost nu eenmaal tijd'	30		
Azië	32		
Zuidoost-Europa	33		
Kaukasus	34		
'Wie wil praten, is een verrader'	36		
Latijns-Amerika	38		
Midden-Oosten	39		
Veiligheid en ontwapening	40		
Economische dimensies van conflict	41		

△ Palestijnse jongens tonen enthousiast het 'V-teken'.

Inleiding

Sinds zestig jaar zijn er niet meer zoveel staten militair betrokken bij gewapend conflicten, direct dan wel via multilaterale missies, als momenteel het geval is. Hiertoe behoort ook de Nederlandse staat die onder andere betrokken is bij de ISAF-missie in Afghanistan. Het lijkt erop dat de statengemeenschap veel vertrouwen heeft in het met militaire middelen oplossen van gewelddadige conflicten. De vraag is natuurlijk of dit vertrouwen terecht is.

Opmerkelijk is dat er sinds de negentiger jaren meer gewapende conflicten aan de onderhandelingstafel dan op het slagveld zijn beslecht. In de periode 2000 – 2005 zijn er zelfs vier keer zoveel conflicten door diplomatiek overleg dan door militair geweld beëindigd; in 58% van de nu lopende gewapende conflicten zoeken onderhandelaars naar een politieke in plaats van een militaire oplossing.

De toename van het aantal door diplomatieke bemiddeling beëindigde conflicten lijkt een onvermijdelijke gevolg van de complexe aard van de huidige gewelddadige conflicten. Deze voltrekken zich veelal in de context van fragiele staten en kenmerken zich onder meer door hun complexe politieke oorzaken en de aanwezigheid van niet-statelijke conflictpartijen die zich toeleggen op asymmetrische oorlogsvoering. Juist in deze omstandigheden is een militaire oplossing vaak onmogelijk te bereiken en is het streven naar een politieke oplossing geen eenvoudige maar wel een meer begaanbare weg naar vrede.

Ook IKV Pax Christi, de werkorganisatie van het IKV en van Pax Christi, is als civiele samenlevingsorganisatie actief betrokken bij bemiddelingsinitiatieven. Vaak raakt IKV Pax Christi op verzoek van partners of van de conflictpartijen zelf betrokken zoals bij het entameren van onderhandelingen tussen de regering van Oeganda en de Lord's Resistance Army (LRA) en het verkennen van mogelijke gesprekken tussen de regering van Colombia en de Ejército de Liberación Nacional (ELN), een van de rebellenlegers. IKV Pax Christi wil met haar vredesinitiatieven ook de kloof tussen conflicterende lokale gemeenschappen overbruggen. Tussen Hema's en Lendu's in Oost-Congo, tussen gewapende jonge krijgers uit verschillende etnische volken in de grensstreek van Kenia, Oeganda en Soedan, tussen de Albanese en Servische gemeenschappen in Kosovo.

Wij laten ons daarbij leiden door , het recht van mensen en gemeenschappen waar zij deel vanuit maken op een veilig en menswaardig bestaan. Het menselijk perspectief op conflict dwingt ook om oog te hebben voor de meervoudige oorzaken die aan gewelddadige conflicten ten grondslag liggen. In ons streven naar politieke en duurzame oplossingen werken wij

intensief samen met onze partnerorganisaties en mobiliseren wij in Nederland en daar buiten politieke en maatschappelijke steun voor haalbare oplossingen van de vaak zo complexe gewapende conflicten. U kunt daarover lezen in dit jaarverslag.

Het oplossen van gewapende conflicten langs de weg van bemiddeling en dialoog is geen monopolie van overheden. Juist in fragiele staten is er een groeiende behoefte aan civiele diplomatie. Civiele samenlevingsorganisaties hebben beter dan overheden toegang tot lokale gemeenschappen. Ze beschikken daardoor over een dieper inzicht in de complexe realiteit aan de grond. Bovendien zijn civiele samenlevingsorganisaties in staat en bereid te spreken met niet-statelijke conflictpartijen daar waar overheden dat soms niet kunnen of willen.

Het zoeken van een politieke oplossing is natuurlijk geen wondermiddel. Ook onderhandelingen kunnen stagneren of mislukken. Bovendien blijkt dat nogal wat gewapende conflicten ondanks een getekend vredesakkoord na verloop van tijd opnieuw oplaaien. Wij erkennen ook dat de internationale gemeenschap een verantwoordelijkheid tot bescherming van burgers heeft die onder strikte voorwaarden tot de inzet van militair geweld kan leiden. Maar het blijft een feit dat meer oorlogen na diplomatieke onderhandelingen dan na militaire overwinning eindigen.

Onze vredesbeweging streeft naar concrete resultaten, naar het realiseren van menselijke waardigheid en rechtvaardige vrede in vaak moeilijke omstandigheden. Wij moeten echter ook onderkennen dat de vraagstukken van vrede en veiligheid zo complex en taai zijn dat er geen vooruitgang geboekt lijkt te kunnen worden. Dan is het goed te beseffen dat het streven naar vrede in zichzelf van betekenis is. Dit als teken van solidariteit met mensen en onze partnerorganisaties in conflictgebieden. Deze solidariteit is steeds de centrale waarde van de vredesbeweging geweest en is daarmee de uiterste maatstaf op basis waarvan wij ons verantwoorden naar de samenleving. Dit jaarverslag over 2007 maakt onderdeel uit van deze verantwoording naar de samenleving.

Toelichting

Het is ons een genoegen om u hierbij de jaarverslagen te presenteren van

- Stichting IKV, statutair gevestigd te Den Haag
- Vereniging Vredesbeweging Pax Christi Nederland, statutair gevestigd te Utrecht, waaronder ook
 - Stichting Pax Christi Projecten, statutair gevestigd te Utrecht. Deze stichting verricht geen activiteiten.
 - Stichting Katholieke Vredesbeweging (Stikav), statutair gevestigd te Utrecht
- Stichting Samenwerkingsverband IKV Pax Christi, statutair, gevestigd te Utrecht

Het jaar 2007 is een bijzonder jaar in de geschiedenis van zowel het IKV als van Pax Christi. Op 1 januari 2007 is onder de naam IKV Pax Christi de gemeenschappelijke werkorganisatie van start gegaan. Dit besluit is in 2006 genomen en kon rekenen op zeer ruime steun van de leden van Pax Christi, die middels een schriftelijk referendum met de samenwerking hebben ingestemd, en op een unaniem besluit van de deelnemende kerken binnen het IKV. Deze krachtenbundeling kreeg veel waardering zowel vanuit de sector Internationale Samenwerking als vanuit de samenleving.

IKV en Pax Christi zijn als afzonderlijke vredesbewegingen met een eigen identiteit en onderscheidende kenmerken blijven bestaan en vormen de primaire opdrachtgevers van hun gemeenschappelijke werkorganisatie IKV Pax Christi. Het Bestuur van het IKV zal vanuit zijn oecumenische en de Ledenraad van Pax Christi zal vanuit zijn katholieke identiteit de werkorganisatie inspireren met op hun traditie gebaseerde visies op actuele vredesvraagstukken en daarmee op hoofdlijnen ook richting geven aan de strategische en inhoudelijke ontwikkeling van het vredeswerk.

De Stichting IKV Pax Christi heeft met ingang van 1 januari 2007 de verantwoordelijkheid voor de uitvoering van alle vredesprogramma's van IKV en Pax Christi in de

conflictgebieden en in Nederland. Met ingang van deze datum treedt IKV Pax Christi tevens op als werkgever voor alle medewerkers

Protocol woordvoerderschap

Na de integratie van de werkorganisaties van IKV en Pax Christi in het samenwerkingsverband IKV Pax Christi zijn er drie entiteiten die naar buiten toe herkenbaar en onderscheiden kunnen optreden. Derhalve is een protocol Woordvoerderschap opgesteld die in grote lijnen de taak- en rolverdeling regelt. Het IKV Bestuur dan wel de Pax Christi Ledenraad zijn woordvoerder als het gaat om de respectievelijke achterbannen of netwerken voor zover deze niet verbonden zijn met vredesprogramma's en op onderwerpen op het gebied van reflectie, studie, activiteiten of publicaties op gebied van visie en identiteit. In het geval van zwaarwegende issues vervult de voorzitter van IKV of president Pax Christi het woordvoerderschap. Dit vergt zorgvuldig overleg tussen respectievelijk voorzitter van IKV, president Pax Christi en IKV Pax Christi directeur, die elk initiatief kunnen nemen.

Onkostenvergoeding besturen, ledenraad en raden van toezicht

De leden van het IKV Bestuur, de Pax Christi Ledenraad, de raden van toezicht en het bestuur van Stikav ontvangen voor hun werkzaamheden geen beloning, vakantie of presentiegeld. Onkosten zoals reiskosten, worden vergoed op basis van reëel gemaakte kosten. De directie heeft een dienstverband bij de Stichting IKV Pax Christi. Zie het jaarverslag van IKV Pax Christi voor de bezoldiging.

Conform de intentieverklaring die IKV en Pax Christi in 2005 hebben gesloten, zijn de taken en bevoegdheden als volgt verdeeld:

Orgaan	Bevoegdheden
Interkerkelijk vredesberaad	• Bewaakt missie en identiteit IKV • Bewaakt binding lidkerken • Benoemt voorzitter IKV beraad • Benoemt leden Raad van Toezicht IKV • Stelt meerjarenplan vast • Toetst beleid op hoofdlijnen • Keurt statuten samenwerkingsverband goed
Raad van Toezicht IKV	• Houdt toezicht op beleid IKV • Houdt toezicht op eigen IKV activiteiten in samenwerkingsverband • Benoemt directeur IKV • Adviseert IKV beraad over jaarrekening IKV
Ledenraad Vereniging Pax Christi	• Bewaakt missie en identiteit Pax Christi • Bewaakt binding leden • Voordracht president Pax Christi • Benoemt leden Raad van Toezicht Pax Christi • Stelt meerjarenplan vast • Toetst beleid op hoofdlijnen • Keurt statuten samenwerkingsverband goed
Raad van Toezicht Pax Christi	• Toezicht op beleid Pax Christi • Toezicht op eigen Pax Christi activiteiten in samenwerkingsverband • Benoemt directeur Pax Christi • Adviseert ledenraad over jaarrekening Vereniging Pax Christi
Raad van Toezicht samenwerkingsverband (personele unie)	• Toezicht op beleid samenwerkingsverband • Goedkeuring jaarrekening samenwerkingsverband • Stelt statuten samenwerkingsverband vast
Directeur IKV	• Bestuurt IKV activiteiten
Directeur Pax Christi	• Bestuurt Pax Christi activiteiten
Directie samenwerkingsverband (personele unie)	• Bestuurt Samenwerkingsverband

uit: Intentieverklaring Pax Christi en het Interkerkelijk Vredesberaad d.d. 12 oktober 2005, bijlage I

△ Zo'n driehonderd mensen herdenken op 11 juli 2007 in Den Haag de val van Srebrenica en de daaropvolgende genocide.

Jaarverslag

Interkerkelijk Vredesberaad

Doelstelling

De stichting IKV heeft ten doel voortbouwend op de opdracht door de deelnemende kerken, het bevorderen van politieke oplossingen voor crisis- en oorlogssituaties. Hiertoe worden onder meer projecten opgezet, bij voorkeur met lokale partners, en worden de samenleving in het algemeen en de kerken in het bijzonder, uitgenodigd tot participatie en stellingname.

De stichting beoogt voorts in samenwerking met de vredesbeweging Pax Christi programma's, projecten en diensten te doen uitvoeren in de Stichting Samenwerkingsverband IKV Pax Christi. (Artikel 2 van de statuten)

Draagvlak

De in het IKV deelnemende kerken zijn:

- De Rooms-katholieke kerk
- De Protestantse Kerk in Nederland
- De Remonstrantse Broederschap
- De Algemene Doopsgezinde Sociëteit
- De Oud-Katholieke Kerk
- De Evangelische Broedergemeente

Het IKV heeft zijn wortels in de kerken in Nederland en houdt, veelal via het samenwerkingsverband met Pax Christi, contact met 1.612 kerkelijke gemeenten en parochies. Het IKV is gesprekspartner van de kerken, houdt periodiek rondetafeloverleggen met de kerken over specifieke thema's en adviseert de kerken over hun positiekeuze inzake oorlogs- en vredesvraagstukken. Het IKV zet in op versterking van de relatie met deelnemende kerken en wil het draagvlak versterken door, waar mogelijk, kerken uit te nodigen om deel te nemen aan het IKV.

Het IKV had per 31 december 2007, naast de kerken, 1506 actieve donateurs. De komende jaren zal het IKV, in het samenwerkingverband met Pax Christi, meer mogelijkheden hebben om het draagvlak te verbreden.

Taken en bevoegdheden Bestuur en Raad van Toezicht

Het IKV Bestuur heeft per 1 januari 2007 een nieuwe rol gekregen. Het IKV Bestuur concentreert zich op drie hoofdtaken. Het wil bijdragen aan het verdiepen van de identiteit in wisselwerking met het politieke vredeswerk en aan

het ontwikkelen van nieuwe visies op politieke en maatschappelijke vraagstukken rond vrede, gerechtigheid en veiligheid. Daarnaast wil het IKV Bestuur investeren in de relatie met en de betrokkenheid van de deelnemende kerken. Hiertoe vinden met regelmaat rondetafeloverleggen plaats met de in het IKV deelnemende kerken.

Daarnaast heeft het IKV Bestuur de taak om het beleid van IKV Pax Christi op hoofdlijnen te toetsen op basis van het strategisch meerjarenplan dat door het IKV Bestuur in 2006 is vastgesteld. Tevens stelt het bestuur het jaarplan, het jaarverslag en de jaarrekening van de Stichting IKV vast. Het IKV Bestuur heeft tot taak om drie leden van de Raad van Toezicht van de Stichting Samenwerkingsverband te benoemen.

De dagelijkse leiding ligt in handen van de directeur, die tevens lid is van het bestuur.

De Stichting IKV kent een Raad van Toezicht. Deze heeft tot de taak om toezicht te houden op het beleid van het IKV Bestuur en op de algemene gang van zaken in de Stichting IKV en keurt het jaarplan, het jaarverslag en jaarrekening van het IKV goed. De Raad van Toezicht is in 2007 tweemaal bijeen geweest, beide keren in gezamenlijkheid met het IKV Bestuur. Onderwerpen waren de benoeming van de nieuwe IKV-voorzitter per 1 januari 2008 en de vaststelling van een continuïteitsreserve (zie toelichting jaarrekening). Een der leden van de Raad van Toezicht is tevens lid van de Raad van Toezicht van het samenwerkingsverband.'

Samenstelling Bestuur en Raad van Toezicht

Het IKV Bestuur bestaat uit dertien leden: acht kerkelijke zetels en vijf zogeheten kwaliteitszetels. De acht kerkelijke zetels zijn als volgt verdeeld: De katholieke kerk en de Protestantse Kerk in Nederland benoemen elk twee bestuursleden, de overige vier deelnemende kerken benoemen elk een bestuurslid.

De kwaliteitszetels zijn als volgt verdeeld:

- directeur IKV
- vier bestuursleden

Het IKV Bestuur was per 31 december 2007 als volgt samengesteld:

Naam	Soort zetel	Rooster van aftreding	Functie / nevenfuncties
Marijke van Graffhorst, voorzitter	PKN	2007	• Organisatieadviseur advies- en redactiebureau Duo Decimo
Jack Bogers	Kwaliteitszetel	2009	• Docent Economie en Filosofie • Secretaris Vluchtelingenorganisatie VOD
Dr. Frank Jan de Graaf	Kwaliteitszetel	2008	• Lector International business Hanzehogeschool • Bestuursadviseur • Gastonderzoeker / docent Universiteit van Amsterdam Business School (audit en controllersopleiding)
Jan Gruiters MSc	Directeur	n.v.t.	• Voorzitter bestuur Vereniging Pax Christi Nederland • Voorzitter bestuur Stichting Samenwerkingsverband IKV Pax Christi
Dr. Frans Bauke van der Meer	RKK	2008	• Universitair hoofddocent Bestuurskunde, • Erasmus Universiteit Rotterdam
Drs. Paul van Oosten	PKN	2008	• Directeur Protestantse Diaconie Amsterdam • Lid Raad van Toezicht St. De Regenboog Groep • Secretaris Stichting Geestelijke Verzorging • Secretaris Stichting Hodshonhuis • Bestuurslid St. Wed. Roossen • Bestuurslid De Samaritaan Kunstprojecten • Secretaris Stichting voor Bijzondere Noden Amsterdam
Frans van Sark	Oud-katholieke kerk	2010	• Pastoor van de parochie in Rotterdam
Drs. Ben Schennink	RKK	2009	• Vrijwillig medewerker Centrum voor Internationaal Conflict-Analyse en Management (CICAM) Radboud Universiteit • Voorzitter bestuur Stichting Leerstoelen Vredesopbouw • Lid bestuur Kardinaal Alfrink Vredesfonds • Lid bestuur Stichting VredesWetenschappen • Penningmeester Stichting Cuba Futuro • Penningmeester Stichting Support Reconciliation Colombia
Mr. Johan Strijk	Evangelische broedergemeente	2009	• Directeur CCS • Consultant Lokaal Bestuur • Gepensioneerd Referendaris Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen.

Het IKV Bestuur kende per 31 december 2007 de volgende vacatures;

- De Remonstrantse Broederschap
- De Algemene Doopsgezinde Sociëteit
- Twee kwaliteitszetels

Twee vacatures, een kwaliteitszetel en de zetel van de Remonstrantse Broederschap, zijn begin 2008 ingevuld.

Terugblik op 2007

Het IKV Bestuur is in 2007 vijfmaal in vergadering bijeen geweest. Daarnaast vond een bijeenkomst plaats met de Pax Christi Ledenraad die in het teken stond van informele ontmoeting. Het Bestuur heeft in 2007 enkele belangrijke

bestuurlijke aangelegenheden afgewikkeld, zoals de aanstelling van een nieuwe directeur per 1 april 2007, de benoeming van een nieuwe voorzitter per 1 januari 2008, en de besluitvorming inzake de instelling en omvang van een continuïteitsreserve (zie hoofdstuk Financiën). In 2007 is een start gemaakt met een gestructureerde vorm van visieontwikkeling door het IKV Bestuur. Vooralsnog zijn er drie thema's geïdentificeerd:

1. Nieuwe visie op en strategieën voor nucleaire ontwapening

In samenwerking met de Pax Christi Ledenraad is een werkgroep gestart die de huidige stand van zaken met betrekking tot nucleaire ontwapening analyseert, het morele, religieuze en politieke oordeel van IKV en Pax Christi

De Raad van Toezicht was per 31 december 2007 als volgt samengesteld:

Naam	Rooster van aftreding	Functie / nevenfuncties
Prof. dr. John Grin, voorzitter	2009	• Hoogleraar, afd Politicologie, Universiteit van Amsterdam • Wetenschappelijk directeur Amsterdamse School voor Sociaalwetenschappelijk Onderzoek. • Lid directie Kennisnetwerk Systeeminnovaties • Plv. voorzitter Society for Peace Research and European Security Studies (AFES-PRESS, Mosbach, Germany). • Plv. voorzitter International Study Group on Alternative Security Policy (SAS, Berlin, Germany) • Voorzitter Wijkkerkenraad Noord van de Protestantse Gemeente te Amsterdam
Dr. Karel Blei	2009	• Voorzitter Raad van Toezicht IKV Pax Christi • Oud-secretaris-generaal van de Nederlandse Hervormde Kerk • theoloog / publicist • Docent kerkgeschiedenis Hogeschool Windesheim in het kader van de 'Thesen-Academie'
Drs. Peter van der Vlies	2009	• Onafhankelijk organisatieadviseur

(her)formuleert en een strategie van de vredesbeweging uitwerkt gericht op kerken, politiek en publiek. Een aantal prominenten is als adviseur betrokken. De werkgroep is in 2007 van start gegaan en verwacht in de loop van 2008 klaar te zijn.

2. Europa als vredesproject

Het IKV heeft een rijke traditie in het schrijven en spreken over Europa. Al in de eerste Vredeskrant, die van 1967, wordt geschreven over Europa. Door de decennia heen heeft het IKV met regelmaat uitspraken gedaan over de toekomst van Europa. Vaak werden deze uitspraken onderbouwd met publicaties die diepgang en visie boden; bij gelegenheid was er ook werkmateriaal voor IKV-kernen en de lokale achterban. Met regelmaat werden discussiebijeenkomsten georganiseerd, vaak in samenwerking met derden (waaronder politieke partijen en andere kerkelijke organisaties). Het IKV Bestuur heeft de wens uitgesproken de komende periode opnieuw zo'n visie op Europa te formuleren en heeft daartoe een werkgroep in het leven te roepen. Het doel is Europa als project voor duurzame vrede en het bevorderen van het algemeen belang weer bij het publiek en in de politiek te agenderen. Daartoe zullen door de werkgroep ook initiatieven worden genomen om het publieke debat aan te gaan, onder meer in relatie tot de verkiezingen voor het Europese Parlement in 2009. De werkgroep is in 2008 van start gegaan en verwacht in de loop van 2009 klaar te zijn.

3. Het spreken van de kerken over oorlog en vrede.

De kerken hebben de aanhoudende plicht om te spreken over

vrede en gerechtigheid. Hoe hebben zij zich in het verleden uitgesproken en hoe spreken zij nu, met name ook over actuele conflicten (Irak, Afghanistan, Darfur)? Welke dilemma's zijn er en wat is de impact van het kerkelijk spreken in de politiek, in de kerkelijke gemeenschappen en het maatschappelijk middenveld?

De werkgroep zal tijdens zijn werkzaamheden de contacten met de Wereldraad van Kerken, de Conferentie van Europese Kerken, de Commissie van de bisschoppenconferenties van de Europese Unie (Comece) en andere kerkelijke organen versterken. Een rapport hierover wordt in 2009 verwacht.

Deze visiedocumenten zullen worden besproken met de deelnemende kerken binnen het IKV, met de medewerkers en, afhankelijk van het thema, met partners, experts en deskundigen, politici en beleidsmakers en maatschappelijke organisaties.

In het najaar 2007 heeft de Protestantse Kerk in Nederland een synoderapport uitgebracht over het Israëliisch-Palestijns-Arabisch conflict. Het IKV is verheugd over de bezinning in de PKN over deze problematiek. Vanuit de opdracht om meningsvorming en stellingname in en van de kerken over vraagstukken van oorlog en vrede te stimuleren en vanuit zijn ervaring met het werken in conflictgebieden, waaronder Israël/Palestina, heeft het IKV aan dit debat een bijdrage geleverd. De toegevoegde waarde van die bijdrage lag in het gegeven dat deze is gebaseerd op de eigen analyse van de conflictsituatie, en in de feiten, inzichten en mogelijkheden die naar voren komen uit het werken ter plaatse en uit

contacten en samenwerkingsrelaties met partners aan Israëliëse en Palestijnse kant en uit omliggende Arabische landen.

In 2007 is een start gemaakt met het aanhalen van de banden met de deelnemende kerken. Inmiddels zijn gesprekken met alle kerken gehouden dan wel ingepland. Een gesprek met de preses van de generale synode van de Protestantse Kerk in Nederland heeft geresulteerd in het voornemen om in het vervolg op bestuursniveau deel te nemen aan het rondetafeloverleg van het IKV met de deelnemende kerken. De banden met Kerk in Actie zijn versterkt. Kerk in Actie steunt de inzet van het IKV om het werk van de projectgroep vredesethiek af te ronden. De verwachting is dat het moderamen van de synode hierover binnenkort besluiten zal nemen.

De focus van de Vredesweek is vanaf 2007 sterker gericht op de kerkelijke achterban. Er wordt binnen de PKN een begeleidingsgroep voor de Vredesweek opgericht. De PKN heeft de signalen dat het IKV wil investeren in de relatie met de kerkelijke achterban duidelijk opgepakt.

Sinds april 2004 bekleedt prof. dr. Mient Jan Faber de IKV leerstoel 'Citizens Involvement in War Situations' aan de Vrije Universiteit in Amsterdam. Rond de leerstoel van het IKV zijn de verantwoordelijkheden van het IKV Bestuur, het curatorium en de leerstoelhouder duidelijk in beeld gebracht en van elkaar onderscheiden. Er zijn afspraken gemaakt over een jaarlijks contactmoment tussen leerstoelhouder en het IKV Bestuur naar aanleiding van de jaarlijkse rapportage aan het curatorium. Tevens zijn er afspraken gemaakt over financiering van een promotieonderzoek. De colleges trekken een groeiende groep enthousiaste studenten.

De Council on Christian Approaches to Defence and Disarmament (CCADD) houdt een jaarlijkse conferentie voor kerkelijke leiders, vredesbewegingen, diplomaten en militairen in Europa en Noord-Amerika. Door de verschillende achtergronden van de deelnemers en het oecumenische karakter is de conferentie een uniek platform voor dialoog en wederzijds begrip. Een bestuursdelegatie heeft in 2007 aan een conferentie in Birmingham, Groot-Brittannië deelgenomen. Een verscheidenheid aan onderwerpen kwamen aan de orde, onder meer over nucleaire bewapening, de wapenhandel, over de opkomst van China in relatie tot Taiwan, de rol van religie in conflicten en over terrorisme.

Vooruitzichten

In 2008 werkt het IKV Bestuur, ondersteund door IKV Pax Christi, aan de volgende visie- trajecten:

1. Nieuwe visie op en strategieën voor nucleaire ontwapening
2. Europa als vredesprogramma
3. Het spreken van de kerken over oorlog en vrede
4. Het Israëliësch – Palestijns conflict; bijdrage aan de PKN standpuntbepaling

5. De geur van oorlog: dilemma's bij de uitzending van militairen

De relatie met de deelnemende kerken en het oecumenisch netwerk zal verder worden ontwikkeld en versterkt. Ook wordt doorgegaan met de versterking van relaties met de kerkelijke achterban en de vitalisering van de Vredesweek.

Per 1 januari 2008 is Marijke van Grafhorst afgetreden als voorzitter van het IKV Bestuur. Zij is opgevolgd door dr. Jan Pronk.

In 2008 zal een identiteitsmedewerker voor het IKV worden aangesteld die het IKV Bestuur in zijn taken zal ondersteunen.

Evaluatie functioneren Bestuur en Raad van Toezicht

Het jaar 2007 was het eerste jaar waarin het nieuwe bestuursmodel en de nieuwe rol van Bestuur en Raad van Toezicht van kracht was. De evaluatie van het functioneren, zoals omschreven in lid 1.A van het CBF-reglement, zal derhalve in het jaar 2008 plaatsvinden.

Jaarverslag

Pax Christi Nederland

Doelstelling

De vereniging Vredesbeweging Pax Christi Nederland heeft ten doel het bevorderen van de vrede in de ruimste zin van het woord. De vereniging wil zich daarbij in het bijzonder dienstbaar stellen aan de verwerkelijking van de vredesboodschap van het Evangelie en aan de taak van de Rooms-katholieke kerk en andere christelijke kerken ten opzichte van de vrede. De vereniging beoogt haar doel te bereiken door onder meer bezinning, studie, voorlichting, vorming en actie, door actief invloed uit te oefenen op organisaties en instellingen in kerk en samenleving, op publiciteitsmedia en publieke opinie, op kringen van opvoeding, onderwijs en vorming, op het parlement en de regering en op geëigende internationale organisaties.

De vereniging beoogt voorts in samenwerking met de Stichting IKV, welke samenwerking geschiedt in de Stichting Samenwerkingsverband IKV Pax Christi, concrete activiteiten in binnen- en buitenland te realiseren, gericht op het voorkomen of beëindigen van geweld en het bevorderen van mensenrechten. (Artikel 2 van de statuten)

Draagvlak

Pax Christi heeft een sterke verankering binnen de katholieke gemeenschap in Nederland en onderhoudt contacten met 151 kloostergemeenschappen en, veelal via het samenwerkingsverband IKV Pax Christi, met 1.612 parochies en gemeenten op het gebied van missie, ontwikkeling en vrede.

Binnen de rooms-katholieke kerk neemt Pax Christi een bijzondere positie in als onafhankelijke democratische organisatie. Pax Christi beschikt niet alleen over moreel gezag en agenderend vermogen binnen de Nederlandse kerkprovincie, maar ook over toegang tot het wereldwijde netwerk van de rooms-katholieke kerk, hetgeen in veel conflictgebieden van grote betekenis is.

Pax Christi had per 31 december 2007 5294 leden en 3834 actieve donateurs.

Taken en bevoegdheden Ledenraad, Raad van Toezicht en Bestuur

De Ledenraad is het hoogste orgaan van Pax Christi en wordt door de leden gekozen.

De Ledenraad concentreert zich op visieontwikkeling op het

gebied van actuele politieke en maatschappelijke vraagstukken over oorlog en vrede op basis van de katholieke sociale leer en in de traditie van Pax Christi.

De Ledenraad is verantwoordelijk voor de binding met de leden en haar maatschappelijke partners. Hiertoe organiseert de Ledenraad periodiek “ledenconsultaties” en er wordt een actieve relatie onderhouden met maatschappelijke en wetenschappelijke organisaties in de katholieke achterban in Nederland en met Pax Christi Internationaal.

Daarnaast heeft de Ledenraad statutair de taak om het beleid van IKV Pax Christi op hoofdlijnen te toetsen op basis van het strategisch meerjarenplan dat door de Ledenraad in 2006 is goedgekeurd en om het jaarplan, jaarverslag en de jaarrekening van de vereniging goed te keuren.

De Ledenraad benoemt de Raad van Toezicht van Pax Christi, die drie zetels heeft. De leden van de Raad van Toezicht van Pax Christi maken tevens deel uit van de Raad van Toezicht van het samenwerkingsverband IKV Pax Christi. De Raad van Toezicht van Pax Christi is in 2007 eenmaal bijeen gekomen ten behoeve van de goedkeuring van het jaarverslag en de jaarrekening 2006.

De Ledenraad benoemt ook het bestuur van de Stichting Katholieke Vredesbeweging (STIKAV).

Het bestuur van Pax Christi wordt gevormd door de directie, die tevens het bestuur/directie van het samenwerkingsverband is. De voorzitter van de directie is als directeur IKV tevens lid van het IKV Bestuur.

△ Muurschildering gemaakt door vluchtelingenkinderen in Nederland.

Samenstelling Ledenraad, Raad van Toezicht en Bestuur

De Ledenraad was per 31 december 2007 als volgt samengesteld.

Naam	Rooster van aftreding	Functie / nevenfuncties
Mgr. drs. Ad van Luyn SDB, president Pax Christi Nederland en voorzitter Ledenraad	Gekozen voor onbepaalde tijd	• Bisschop van Rotterdam • Voorzitter Nederlandse Bisschoppenconferentie • Voorzitter Commissie van de bisschoppenconferenties van de Europese Unie (Comece)
Dr. Jan Peters SJ, vice-voorzitter	2010	• Bestuurslid Dominicaans Studiecentrum voor Theologie en Samenleving • Bestuurslid Universitair Centrum St. Ignatius te Antwerpen • Voorzitter Titus Brandsma Instituut, Nijmegen • President curator van het Nederlands Instituut voor het Nabije Oosten (Leiden) en van het Nederlands Instituut in Turkije
Dr. Anita Böcker	Kandidaat-lid*	• Docent rechtssociologie bij het Instituut voor Rechtsociologie van de. Faculteit der Rechtsgeleerdheid van de Radboud Universiteit te Nijmegen • Bestuurslid van het Centrum voor de Geschiedenis van Migranten
Dr. Koos van der Bruggen	Kandidaat-lid*	• Onderzoeker verbonden aan de afdeling Internationaal Publiekrecht van de Rechtenfaculteit Universiteit van Leiden
Drs. Gemma Crijns	2008	• Projectcoördinator MVO Platform • Vice-voorzitter IUCN NL • Voorzitter VBDO • Bestuurslid Rosa Spier Huis, Laren
Generaal-majoor der mariniers b.d. mr. drs. Kees Homan	2008	• Onderzoeker bij het Instituut Clingendael inzake internationale veiligheidsvraagstukken
Hans Kruijssen	2010	• Lid Adviesraad Internationale Vraagstukken (AIV) • Vice-voorzitter van de permanente werkgroep van de Raad inzake ontwikkelingssamenwerking (COS). • Lid bestuur Pax Christi Internationaal

*De kandidaat-leden worden in 2008 voor schriftelijke verkiezing voorgedragen aan de leden.

De Raad van Toezicht was per 31 december als volgt samengesteld:

Naam	Rooster van aftreding	Functie / nevenfuncties
Dr. Tom Stoelinga, voorzitter	2009	• Lid Raad van Toezicht IKV Pax Christi
		• Oud-voorzitter van het College van Bestuur van de Radboud Universiteit • Voorzitter bestuur Katholiek Instituut voor Massamedia
Drs. Ria Braspenning	2009	• Lid Raad van Toezicht IKV Pax Christi • Directeur Personeel en Organisatie Hogeschool van Amsterdam
Vacature		

Op 15 november 2007 is Peter Duymelinck, lid van de Raad van Toezicht van Pax Christi, overleden. We zullen ons Peter niet alleen herinneren als een professionele toezichthouder maar ook en vooral als een warm en betrokken mens.

Het bestuur, zijnde de statutaire directie, was per 31 december 2007 als volgt samengesteld:

Naam	Functie / nevenfunctie
Jan Gruiters MSc	• Voorzitter directie Pax Christi • Directeur en lid van het IKV Bestuur • Voorzitter directie IKV Pax Christi
Ing. Freek Landmeter	• Directielid Pax Christi • Directielid IKV Pax Christi

Terugblik op 2007

De Ledenraad is in 2007 vijfmaal in vergadering bijeen geweest. Daarnaast vond een bijeenkomst plaats met het IKV Bestuur die in het teken stond van informele ontmoeting. De Ledenraad heeft in 2007 visies ontwikkeld op de volgende thema's:

1. Veiligheid en ontwikkeling. De menselijke waardigheid als uitgangspunt

Het betreft een studie naar de samenhang tussen veiligheid en ontwikkeling en een verkenning naar de wijzen waarop Pax Christi, ontwikkelingsorganisaties en de overheid, in samenwerking met andere partijen een bijdrage kunnen leveren aan de veiligheid van burgers.

Het visiedocument is in maart 2007 gepubliceerd en besproken met medewerkers van IKV Pax Christi. In juni 2007 is hierover een expertmeeting georganiseerd met sleutelfiguren uit de sector Internationale Samenwerking, de ministeries van Buitenlandse Zaken en Defensie en de politiek. Het document is besproken met de leden op de ledenconsultatie van 15 december 2007.

Het visiedocument was een krachtig instrument ter ondersteuning van het pleidooi van de werkorganisatie bij politici, beleidsmakers en het publiek voor een ondubbelzinnige keuze van de Nederlandse regering voor het concept van *human security*. Een keuze voor de veiligheid van burgers en gemeenschappen waarvan zij deel uitmaken moet consequenties hebben voor de politieke prioriteitsstelling binnen zowel het buitenland- als het defensiebeleid.

2. De angst voorbij. Samen met moslims op weg naar vrede

De gepercipieerde bedreiging van de Islam voor de Westerse cultuur (en het christendom) enerzijds en de gepercipieerde bedreiging van de Westerse politiek en de als Westers (of christelijk) gepercipieerde leefpatronen voor de Islam anderzijds vormen steeds meer een kader waarbinnen gebeurtenissen worden geïnterpreteerd en veroordelen als vaststaande feiten worden aangenomen. Een werkgroep van de Ledenraad heeft zich in 2007 gebogen over een analyse van deze ontwikkelingen en het opstellen van een alternatief kader waarin de huidige problematiek gezien en besproken kan worden. Tevens wordt gezocht naar islamitische organisaties die als partners kunnen fungeren voor het vredeswerk van Pax Christi. Het visiedocument zal in het voorjaar 2008 gereed zijn en wordt besproken in een bijeenkomst met leden en andere geïnteresseerden.

3. Nieuwe visie op en strategieën voor nucleaire ontwapening

In samenwerking met het IKV Bestuur is een werkgroep gestart die de huidige stand van zaken met betrekking tot nucleaire ontwapening analyseert, het morele, religieuze en politieke oordeel van IKV en Pax Christi (her)formuleert en een strategie van de vredesbeweging uitwerkt gericht op kerken, politiek en publiek. Een aantal prominenten is als

adviseurs betrokken. De werkgroep is in 2007 van start gegaan en verwacht in de loop van 2008 klaar te zijn.

4. Vrede en gerechtigheid

In de dagelijkse vredespraktijk, bijvoorbeeld bij de vredesonderhandelingen tussen de Lord's Resistance Army en de Oegandese regering die door Pax Christi zijn geïnitieerd, is een zeer belangrijk vraagstuk de gerechtigheid in de overgang van een conflictsituatie naar vrede. De vraag daarbij is hoe met deze zogenoemde *transitional justice* een bijdrage kan worden geleverd aan duurzame vrede en tegelijkertijd recht gedaan kan worden aan slachtoffers van oorlogsgeweld en grootschalige schendingen van mensenrechten. De werkgroep is in 2007 van start gegaan en verwacht in de loop van 2008 klaar te zijn.

Namens Pax Christi is, veelal door vice-voorzitter of de identiteitsmedewerker Pax Christi, deelgenomen aan fora vanuit de bredere (katholieke) achterban zoals Justitia et Pax, Diakonale Raad van de Rooms-katholieke Bisschoppenconferentie, de Vereniging van Katholieke Maatschappelijke Organisaties, Nederlandse Katholieke School Raad, Babylon en het bestuur van de oecumenische mensenrechtenorganisatie ACAT. Prof dr. Ann Pauwels bekleedt de Pax Christi leerstoel Beleidsmatige dilemma's bij VN-vredesoperaties aan de Radbouduniversiteit in Nijmegen. Namens Pax Christi is de identiteitsmedewerker lid van de Commissie van Toezicht. Zowel de Commissie als de ruim 50 studenten zijn enthousiast over de colleges.

Vooruitzichten

In 2008 werkt de Ledenraad, ondersteund door IKV Pax Christi, aan de volgende visie- trajecten:

De angst voorbij. Samen met moslims op weg naar vrede;
Nieuwe visie op en strategieën voor nucleaire ontwapening;
Vrede en gerechtigheid

In juni 2008 zal een "ledenconsultatie" over het visiedocument 'De angst voorbij. samen met Moslims op weg naar vrede' plaatsvinden. Ook over de andere twee visiedocumenten worden gesprekken met leden georganiseerd.

De relatie met de leden en bredere katholieke achterban en met katholieke maatschappelijke organisaties wordt verder versterkt.

In 2008 zal een actualisering plaatsvinden van de leeropdracht van de Pax Christi-leerstoel aan de Radbouduniversiteit Nijmegen.

Evaluatie functioneren Bestuur en Raad van Toezicht

De evaluatie van het functioneren van bestuur/de directie en Raad van Toezicht, zoals omschreven in lid 1.A van het CBF-reglement, geschiedt in het kader van het functioneren als bestuur en Raad van Toezicht van het samenwerkingsverband IKV Pax Christi. Bovengenoemde bepaling in het CBF-reglement is niet van toepassing op de Ledenraad.

Pax Christi Internationaal

Pax Christi Nederland is een zelfstandig onderdeel van de internationale Pax Christi-beweging. Pax Christi Internationaal bestaat uit zo'n 100 onafhankelijke nationale secties, lokale groepen en geaffilieerde organisaties verspreid over 50 landen en 5 continenten. Wereldwijd telt de beweging meer dan 60.000 leden. Het meeste reguliere werk op internationaal niveau wordt uitgevoerd door het secretariaat in Brussel in samenwerking met internationaal samengestelde commissies, thematische en regionale werkgroepen en ondersteund door consultaties. Pax Christi Internationaal heeft een erkende consultatiestatus bij internationale organisaties als de Verenigde Naties en de Raad van Europa.

De secties, dus ook Pax Christi Nederland, betalen een jaarlijkse contributie. Deze bedraagt 8% van de inkomsten uit contributies van leden en giften van particuliere donateurs uit het voorafgaande jaar. In 2007 is € 52.350,- aan contributie afgedragen.

Namens Pax Christi Nederland zit Hans Kruijssen, lid van de

Ledenraad, in het bestuur van Pax Christi Internationaal. Via de werkorganisatie IKV Pax Christi wordt in verschillende conflictgebieden samengewerkt met Pax Christi Internationaal en andere nationale secties aan vredesprogramma's. Eenmaal in de drie jaar vindt de Triennial World Assembly van Pax Christi Internationaal plaats. In november 2007 waren er meer dan 200 gedelegeerden uit 50 landen, onder wie een aantal van Pax Christi Nederland, aanwezig om onder het motto 'Acting together for Peace' te confereren over de belangrijkste vredesvraagstukken, strategieën en acties zowel op mondiaal als op regionaal/continentaal niveau.

Tijdens de Assembly werd ook een nieuw voorzitterschap van Pax Christi Internationaal gekozen. Mgr. Michel Sabbah, Latijns patriarch van Jeruzalem, trad af en werd opgevolgd door twee co-voorzitters: mgr. Laurent Monsengwo, aartsbisschop van Kinsjasa, DR Congo en Marie Denis, directeur van de Maryknoll Office for Global Concerns, Verenigde Staten.

Stichting katholieke vredesbeweging (Stikav)

De Stikav is opgericht door Pax Christi Nederland en heeft volgens de statuten (artikel 2) als doel 'het bevorderen en het propageren van vredeswerk, in het bijzonder door het verlenen van financiële steun aan de Nederlandse sectie van de Internationale Vredesbeweging Pax Christi, een en ander in de ruimste zin van het woord.'

Ten behoeve van Pax Christi vervult de Stikav momenteel uitsluitend nog de rol van beheerder van het Pax Christi Centrum op Hoog Catharijne te Utrecht.

Het bestuur van de Stikav is in 2007 tweemaal bijeengekomen. Aan de orde waren de goedkeuring van de jaarrekening Stikav 2006, het groot onderhoudplan 2008, de garantstelling voor de continuïteitsreserve ten behoeve van de Stichting IKV Pax Christi en de gevolgen van de herstructurering van Hoog Catharijne voor het Pax Christi Centrum.

Het bestuur van STIKAV was per 31 december 2007 als volgt samengesteld:

Naam	Functie / nevenfuncties
Prof. ir. Pieter Rookmaaker, voorzitter	• Emeritus hoogleraar Ergonomie aan de Universiteit Twente. • Gepensioneerd directeur Integro • Bestuurslid Katholieke Raad voor Israël
Drs. Gerard de Groot	• Directeur Instituut voor Ontwikkelingsvraagstukken, Universiteit van Tilburg
Prof. mr. Gerard Sijders	• Hoogleraar Agrarisch recht Radboud Universiteit Nijmegen • Advocaat bij Wijn & Stael

Stichting Pax Christi projecten

De stichting heeft ten doel het uitvoeren van projecten en diensten ten behoeve van de vereniging Vredesbeweging Pax Christi Nederland en derden voor zover deze passen binnen de doelstellingen (artikel 2 van de statuten).

De bestuursleden en de Raad van Toezicht vormen een personele

unie met die van de Vereniging Pax Christi Nederland.

Per 1 januari 2007 zijn alle medewerkers en vredesprogramma's overgenomen door het samenwerkingsverband IKV Pax Christi. De stichting voert derhalve geen activiteiten meer uit en zal op termijn worden opgeheven.

△ Tijdens de Vredesweek 2007 beschrijven bezoekers hun betekenis van vrede.

Jaarverslag

IKV Pax Christi

Context, doelstelling en missie

IKV Pax Christi is vooral actief in landen die zijn verwickeld in gewapend conflict of van de gevolgen daarvan trachten te herstellen. In de praktijk is in deze landen vaak sprake van een situatie die te karakteriseren is als 'geen vrede, geen oorlog'. Bovendien kenmerken veel van deze landen zich door falend of fragiel bestuur en een inherent hiermee verbonden ontbrekende of zeer gebrekkige vertrouwensrelatie tussen de overheid en de bevolking.

IKV Pax Christi is tevens werkzaam in een aantal autoritaire of repressieve landen waar de politieke rechten onderdrukt worden en die bij een eventuele transitie naar een meer democratisch bestuur een verhoogd risico op gewapend conflict lopen.

IKV Pax Christi laat zich op basis van haar centrale waarden in haar programma's leiden door een visie waarin *human security*, de veiligheid van burgers, het richtinggevend veiligheidsconcept is.

Human security neemt eerder mensen en de gemeenschappen waar zij deel vanuit maken als uitgangspunt dan staten en vervult daarmee een belangrijke aanvulling op *state security*. In reactie op de bedreiging van nationale belangen en eigen waarden door internationaal terrorisme is *human security*, na een aanvankelijke snelle opkomst, verdronken door *state*

Statutaire doelstelling (artikel 2)

De stichting heeft ten doel het uitvoeren van programma's, projecten en diensten ten behoeve van de Stichting IKV en Vredesbeweging Pax Christi Nederland, alsmede het uitvoeren van programma's, projecten en diensten ten behoeve van derden, voor zover deze programma's, projecten en diensten passen binnen de doelstellingen van het IKV en Pax Christi.

security als leidend veiligheidsconcept binnen de internationale politieke verhoudingen.

Bij een dominant statelijk perspectief op veiligheid krijgen in de politieke praktijk de bedreigingen van nationale veiligheidsbelangen prioriteit boven de bedreigingen van de *human security*. Deze verschillen in politieke prioriteitstelling worden ook zichtbaar in de keuze van beleidsinstrumenten en de inzet van middelen ter bescherming van de veiligheid.

IKV Pax Christi beschouwt het als haar centrale opdracht om, met steun van onze achterban, politieke en maatschappelijke vredesprocessen te bevorderen, de bescherming van burgers te bepleiten, en partnerorganisaties te ondersteunen bij het voorkomen en oplossen van gewapende conflicten.

Het vredeswerk is geslaagd als IKV Pax Christi aantoonbaar eraan heeft bijgedragen dat:

- de bevolking in conflictgebieden zich organiseert en steun mobiliseert voor vredes- en veiligheidsinitiatieven zodat er meer uitzicht komt op duurzame vrede en veiligheid;
- er internationale netwerken van civiele vredesorganisaties ontstaan die een actieve bijdrage leveren aan de de-escalatie en oplossing van conflicten en bijdragen aan rechtvaardige vrede;
- er een duurzame betrokkenheid ontstaat bij vrede en veiligheid binnen onze achterban en verwante maatschappelijke organisaties;
- het vrede- en veiligheidsbeleid gedemocratiseerd en op *human security* gericht wordt.

Missie

Wij werken met onze partners en bondgenoten in conflictgebieden aan de-escalatie en oplossing van gewelddadige conflicten en de opbouw van collectieve veiligheid en duurzame vrede.

Wij zijn ervan overtuigd dat rechtvaardige en democratische verhoudingen en respect voor mensenrechten noodzakelijk zijn voor het realiseren van duurzame vrede.

Wij geloven dat iedereen recht heeft op een veilig en menswaardig bestaan en gaan er van uit dat de internationale gemeenschap verantwoordelijk is voor de bescherming van burgers als zij bedreigd worden door grootschalige mensenrechtenschendingen.

Maatschappelijke positionering en rolopvatting

IKV Pax Christi is een civiele samenlevingsorganisatie met de volgende kenmerken:

- een normatieve waardeoriëntatie;
- een maatschappelijke legitimatie die afhangt van de mate waarin wij optreden namens en met steun en actieve betrokkenheid van onze achterban;
- een inbedding in internationale netwerken op basis van gemeenschappelijke visies;
- een politiek onafhankelijke positie ten opzichte van de overheid;
- een kritische houding ten opzichte van de overheid en relevante non-statelijke actoren.

Als maatschappelijke organisatie speelt IKV Pax Christi verschillende rollen, die in de praktijk met elkaar worden gecombineerd:

- politieke actor: we starten of neem deel aan politiek relevante activiteiten in conflictgebieden. Dit doen we, op basis van contextanalyses van het conflict, zelf of in dialoog en samenwerking met partners;
- makelaar: we bemiddelen en leggen verbindingen tussen mensen, organisaties, kennis en middelen;
- partner in vredesopbouw: we werken inhoudelijk samen met en ondersteunen programma's en activiteiten van partnerorganisaties.

Verslag van de directie

Inleiding

Dit is het eerste jaarverslag van IKV Pax Christi, de gemeenschappelijke werkorganisatie van IKV en Pax Christi die vanaf 1 januari 2007 operationeel is. Het besluit van IKV en Pax Christi tot krachtenbundeling wil bijdragen aan het realiseren van een aantal strategische doelstellingen:

- vergroting van de politieke impact in publiek debat en in politieke besluitvorming;
- verankering en vitalisering van het bewegingskarakter van Pax Christi en IKV en verbreding van het maatschappelijk draagvlak en de betrokkenheid van de achterban;
- verdieping van de thematische expertise en kennis op gebied van oorlog en vrede;
- verhoging van de kwaliteit van de organisatie en het beleid;
- verbreding van de financiële basis en differentiatie van onze inkomsten.

Het integreren van de twee werkorganisaties van het IKV en van Pax Christi heeft in 2007 een forse investering geleverd van alle betrokkenen. Na dit eerste jaar waarin IKV Pax Christi daadwerkelijk operationeel is, kunnen we constateren dat het draagvlak voor en de waardering van het besluit tot integratie zowel binnen de organisatie als in de sector groot is. Intern is er, ondanks de onzekerheid die dit soort integratieprocessen altijd met zich meebrengt, sprake van een inmiddels stevige vertrouwensbasis en een groeiende samenwerking en samenhang. Extern is de integratie redelijk uniek in een zeer gedifferentieerde sector internationale samenwerking waarbinnen de verhoudingen in toenemende mate bepaald worden door onderlinge concurrentie. Er is waardering voor de krachtenbundeling onder de achterban, in de sector en in politieke kringen.

Relevante ontwikkelingen in Nederland, Europa en wereldwijd

De samenhang tussen ongebreidelde geweld, chronische armoede en falend bestuur dwingt tot complementaire samenwerking en integrale benadering binnen de overheid, in de sector en in het beleid (onder meer op het gebied van diplomatie, ontwikkeling en defensie.).

Interventies in de context van marginale of falende staten blijven kwetsbaar door geweld. Het belang van complementaire samenwerking en integraal beleid juist op het gebied van vrede en veiligheid wordt mede daarom breed erkend. Het praktiseren ervan blijkt echter niet vanzelfsprekend. In de samenwerking binnen de overheid en tussen de overheid en civiele samenlevingsorganisaties moeten ook bureaucratische obstakels overwonnen worden die voortvloeien uit verschillen in cultuur en waardeoriëntatie.

Wij constateren ook dat de groeiende spanning tussen *state security* en *human security* vooral in politiek geladen contexten, zoals het Midden-Oosten (Irak), Azië (Afghanistan), de samenwerking met overheid en in de sector belast. Juist door het hanteren van verschillende veelal impliciete veiligheidsconcepten ontstaan er verschillen van inzicht over politieke prioriteiten, doelstellingen, strategieën en in te zetten middelen. Dat belast de samenwerking.

IKV Pax Christi heeft, ondersteund door het visiedocument van de Pax Christi Ledenraad *Veiligheid en Ontwikkeling, de menselijke waardigheid als uitgangspunt* in 2007 krachtig gepleit voor een ondubbelzinnige keuze van de Nederlandse regering voor het concept van *human security*. Een keuze voor de veiligheid van burgers en gemeenschappen waar zij deel

vanuit maken moet ook consequenties hebben voor de politieke prioriteitsstelling binnen zowel het buitenlandse beleid als het defensiebeleid.

De ondubbelzinnige keuze voor *human security* is relevant in het kader van militaire interventies. IKV Pax Christi heeft zich daarom in 2007 gemengd in de publieke discussie over de verlenging van de Nederlandse deelname aan de ISAF-missie in Uruzgan. De inzet van IKV Pax Christi daarbij was: zonder drastische koerswijziging van ISAF geen verlenging. Door strategische tekortkomingen van de ISAF-missie – te weinig militairen, te weinig oog voor de sleutelrol van Pakistan, geen bereidheid tot onderhandelingen met Pashun en Taliban, geen consistente strategie met betrekking tot opium – dreigt de missie te mislukken. IKV Pax Christi heeft haar analyses in media en politieke debatten, waaronder ook een alternatieve hoorzitting in de Tweede Kamer, naar voren gebracht. Sinds 2006 groeit het aantal conflicten dat niet op het slagveld maar aan de onderhandelingsstafel wordt beëindigd. Militair geweld is vaak niet het geëigende middel om complexe intrastatelijke conflicten te beëindigen en gewapende partijen te verslaan. Maar ook onderhandelingen vormen geen garantie voor succes, de praktijk wijst uit dat 50-60% van de onderhandelingspogingen mislukken. Bovendien blijkt de kans op het opnieuw uitbreken van gewapend geweld na onderhandelingen aanmerkelijk groter te zijn dan bij een militaire overwinning. Toch worden er meer oorlogen door onderhandelingen beëindigd dan door militaire overgave. Dit gegeven vormt een uitdaging voor de internationale gemeenschap, niet alleen in falende of fragiele staten maar ook in de zich voortslepende conflicten in het Midden-Oosten (Hamas) en Azië (Taliban).

Niet alleen multilaterale organisaties zoals de VN, regionale organisaties zoals de Europese Unie en de Afrikaanse Unie, en staten spelen een rol in onderhandelingsprocessen maar ook civiele samenlevingsorganisaties. IKV Pax Christi speelde een sleutelrol bij het tot stand komen van onderhandelingen tussen de regering van Oeganda en de Lord's Resistance Army. Dit zogenoemde Juba-vredesproces leidde vrij snel tot een akkoord over het staken van de vijandelijkheden maar stagneerde eind 2006. In 2007 speelde IKV Pax Christi opnieuw een sleutelrol door in een 'backchannel'-onderhandelingsproces in Mombassa de onderhandelingen vlot te trekken en overeenstemming te bereiken over de voornaamste onderhandelingspunten. Het Juba-vredesproces kwam daardoor opnieuw op gang. Het wachten is op een afronding van de onderhandelingen door het sluiten van een definitief vredesakkoord.

Ook in Colombia was IKV Pax Christi betrokken bij onderhandelingen tussen de ELN (Ejército de Liberación Nacional), één van de rebellenlegers, en de Colombiaanse overheid. Onze rol was daarbij vooral gericht op het realiseren van een humanitair gebaar door de ELN bestaande uit de vrijlating van gegijzelden.

Samenwerking tussen civiele samenlevingsorganisaties en statelijke partijen juist op het gebied van onderhandelingen is even noodzakelijk als complex. IKV Pax Christi hoopt hierover in gesprek te komen met het Nederlandse Ministerie van Buitenlandse Zaken.

De angst voor terroristisch geweld bepaalt niet alleen de internationale politieke agenda maar is ook van invloed op de maatschappelijke verhoudingen in Nederland. IKV Pax Christi heeft in reactie hierop het afgelopen jaar verschillende initiatieven ondersteund en ondernomen die willen bijdragen aan dialoog over religie, identiteit en participatie in de eigen samenleving. Deze initiatieven zijn relevant gebleken maar kenmerken zich ook door een zekere vluchtigheid, een gebrek aan focus en een beperkt bereik. IKV Pax Christi zal mede op basis van ervaringen in andere regio's een nieuw programma ontwikkelen dat als werktitel 'Connecting people' heeft en zich richt op jonge studenten.

Samen voor vrede

In dit eerste jaar heeft IKV Pax Christi goede vooruitgang geboekt in het realiseren van haar strategische institutionele doelstellingen en het uitvoeren van haar programma's. Op institutioneel niveau vormen toenemende concurrentie in het domein vrede en veiligheid en groeiende onzekerheid over de toekomstige inrichting van MFS, de subsidieregeling van het ministerie van Buitenlandse Zaken, een uitdaging voor IKV Pax Christi om haar eigen rolopvatting en meerwaarde scherper te formuleren. In 2008 en 2009 zal IKV Pax Christi deze rolopvatting en meerwaarde opnieuw onder woorden brengen tegen de achtergrond van een eerste verkenning van de toekomst. Op basis hiervan zal worden nagegaan of en, zo ja, op welke wijze hierop kan worden voorgesorteerd door bijsturing in programma's.

Investerings in het adresseren van strategische tekorten in onze vredesprogramma's werden zichtbaar in betere verbindingen tussen activiteitenpatronen op het niveau van lokale gemeenschappen en meer strategische en politieke processen op hogere politieke niveaus. Het vergroten van de politieke impact van programma's en van de organisatie als geheel blijft aandacht vragen.

Investerings in de kwaliteit van beleidsbeïnvloeding en in de participatie in relevante Europese en internationale netwerken zijn op gang gekomen. IKV Pax Christi is als relatief kleine organisatie goed gepositioneerd in de beleidsdialoog met het Ministerie van Buitenlandse Zaken en wordt gewaardeerd als relevante speler in het domein vrede en veiligheid. De beleidsdialoog wordt nog maar zelden gevolgd door gemeenschappelijke beleidsimplementatie. De bereidheid hiertoe blijkt in de praktijk aan de kant van IKV Pax Christi groter dan aan de kant van het Ministerie van Buitenlandse Zaken. De politieke dimensie van het vredeswerk is hieraan debet. IKV Pax Christi wordt in toenemende mate gevraagd om een faciliterende of bemiddelende rol te spelen bij directe

onderhandelingen tussen de leiders van strijdende partijen. Hoogwaardige kwaliteit binnen de organisatie is hiervoor een vereiste maar tevens een arrangement met de Nederlandse overheid waarbinnen, met behoud van eigen verantwoordelijkheid, samen kan worden gewerkt. IKV Pax Christi zal hier eigen voorstellen voor moeten ontwikkelen en in bespreking brengen met bewindslieden. Investerings in de kennispositie van IKV Pax Christi zijn van vitaal belang voor het blijvend realiseren van meerwaarde. Kennis, opgevat als een combinatie van enerzijds strategische informatie en anderzijds ervaring, vaardigheid en attitude veronderstelt ook investeringen in de competenties en het lerend vermogen van de organisatie en de medewerkers. Deze vergen een weloverwogen inbedding in een personeelsontwikkelingstraject. Dit is in 2007 ingezet en zal de komende jaren verder worden uitgebouwd. Als relatief kleine organisatie heeft IKV Pax Christi moeite met het participeren in de proliferatie aan kennisfora. Vaak is vooraf onduidelijk welke initiatieven uiteindelijk zullen bijdragen aan de vermeerdering van kennis en inzichten die op het gebied van vrede en veiligheid nodig zijn. Dit dwingt organisaties hun aandacht te spreiden over deels overlappende en vaak slecht op elkaar afgestemde initiatieven. IKV Pax Christi participeerde in 2007 in:

- De kennisunit van Cordaid, ICCO en IKV Pax Christi op gebied van conflicttransformatie en vredesopbouw;
- Het Schokland akkoord op gebied van falende staten, in het bijzonder in de werkgroepen DDR/SSR, lokaal bestuur, economische ontwikkeling en gender;
- Het kennisforum religie en ontwikkelingssamenwerking;
- De Partos Community Vrede en Veiligheid.

Zonder meer een grote uitdaging vormt het vitaliseren van het bewegingskarakter van de vredesbeweging. Wij hebben te maken met enkele taaie problemen. Er is sprake van een overvloed aan initiatieven waarop mensen kunnen intekenen. De betrokken kerkelijke achterban is in snel tempo aan het vergrijzen. Tegelijkertijd zijn de communicatiekanalen naar het actiepotentieel onvoldoende ontwikkeld.

In het huidige sociaal-cultureel klimaat binden mensen zich bovendien niet meer voor een langere tijd aan een organisatie of een thema. IKV Pax Christi is tegen deze achtergrond gestart met het vitaliseren van het bewegingskarakter van IKV en Pax Christi zonder de traditionele achterban van zich te vervreemden. Investerings in de Vredesweek en in een aansprekend jongerenprogramma moeten de komende jaren resultaat laten zien.

Voor wat betreft de kwaliteit van de organisatie beschouwen wij de vitale balans tussen enerzijds de waardeoriëntatie die eigen is aan civiele samenlevingsorganisaties en anderzijds de doel-middel-rationaliteit die verwacht mag worden van een organisatie die gefinancierd wordt met subsidies en donaties als aangrijpingspunt voor strategische sturing. IKV Pax Christi verzet zich tegen een doorgeslagen aandacht voor beheren en

beheersen en zoekt naar betekenisvolle methoden om verantwoording af te leggen over de kwaliteit en de betekenis van haar vredeswerk. De kwaliteit van de organisatie is in hoge mate afhankelijk van de kwaliteit van de mensen die er werken. Wij blijven daarom inhoudelijk investeren in de kennis en competenties van medewerkers die uiteindelijk het verschil moeten maken.

Verbreding en differentiatie van inkomsten blijft een uitdaging. De inzet is steeds gericht op het voorkomen van eenzijdige afhankelijkheden. Dit vergt differentiatie van inkomsten. We moeten constateren dat institutionele fondswerving het meeste potentieel biedt. IKV Pax Christi kan en wil geen grote speler worden op de particuliere fondswervingsmarkt. Navrant is dat juist door de inkomstendifferentiatie IKV Pax Christi geconfronteerd wordt met meerdere onzekerheden. De komende jaren zal IKV Pax Christi zich hiervoor moeten indekken door het aangaan van meer financiële samenwerkingsrelaties met instituties en uiteraard waar mogelijk met burgers.

Vooruitzichten

De integratie van organisaties is een proces dat meerdere jaren vergt. In 2007 was deze inspanning vooral gericht op het integreren en harmoniseren van kantoren, overleg- en besluitvormingsstructuren, werkprocedures en ondersteunende systemen. In 2008 zal het integratieproces worden afgerond en overlopen in een proces van organisatieontwikkeling dat zich richt op samenwerking en samenhang. Een belangrijke focus daarbij vormt de verhoging van de kwalificaties van de medewerkers in de organisatie. Op beleidsniveau zal IKV Pax Christi de voorbereidingen starten van een midterm review door de ontwikkeling van criteria voor meerwaarde van vredesprogramma's. De midterm review zal op termijn bijdragen aan een sterkere prioritering van beleid en kan leiden tot een grotere samenhang binnen het geografisch bereik van IKV Pax Christi.

Ter vergroting van de politieke impact zal IKV Pax Christi haar rol in beleidsdialoog met het Ministerie van Buitenlandse Zaken versterken en zo mogelijk verdiepen. De focus ligt hierbij op de beleidsdialoog over DR Congo en Soedan. Ook voor het Midden-Oosten streeft IKV Pax Christi naar regelmatig overleg met het Ministerie van Buitenlandse Zaken. Daarnaast vindt er met enige regelmaat beleidsinhoudelijke uitwisseling plaats met het Ministerie ten aanzien van de Westelijke Balkan, met een focus op Kosovo. De beleidsbeïnvloeding richting het Nederlandse parlement en de Europese Unie behoeft versterking op institutioneel niveau. Hiervoor is een voorziening getroffen. Op enkele punten zal IKV Pax Christi ook haar positie in relevante Europese netwerken versterken. IKV Pax Christi wil haar positie in het domein veiligheid en ontwikkeling consolideren en versterken. Beleidsdialoog met strategische partners Cordaid, Hivos en ICCO maakt hier deel van uit.

Een brede maatschappelijke betrokkenheid bij oorlog en vrede blijft een belangrijke voorwaarde voor politiek succes. IKV Pax Christi beschouwt publieke en politieke discussie als een belangrijk middel om dit maatschappelijke draagvlak te creëren. Ook in 2008 blijven we zoeken naar nieuwe en succesvolle methoden om de politiek en het publiek de noodzaak van het vredeswerk te tonen. Verbreding van het maatschappelijk draagvlak veronderstelt een professionele profilering van IKV Pax Christi en haar missie. De organisatie is in 2007 een proces van professionalisering gestart. In 2008 zal

IKV Pax Christi doorgaan met investeren in de betrokkenheid van haar kerkelijke achterban en de doelgroep jongeren. Het programma Nederland zal zich vooral gaan richten op jongeren waarmee het programma meer focus en synergie kan realiseren.

IKV Pax Christi blijft ook werken aan visieontwikkeling. De visiedocumenten die het IKV Bestuur en de Pax Christi Ledenraad zullen ontwikkelen op actuele thema's hierin een belangrijke ondersteunen.

Het Vredeswerk in de conflictgebieden

Het effect van onze vredesprogramma's

IKV Pax Christi voert programma's uit in negen regio's en binnen drie themavelden. Op basis van het strategisch meerjarenplan stellen programmaleiders jaarplannen op en na afloop van elk jaar een jaarrapportage. Deze jaarrapportage heeft drie functies: leren, sturen en verantwoorden. Verantwoording vindt uiteraard ook plaats richting donoren waaronder het Ministerie van Buitenlandse Zaken waarvan IKV Pax Christi in het kader van het Medefinancieringsstelsel (MFS) subsidie ontvangt. Het MFS stelt eisen aan de wijze waarop programma's resultaten plannen en verantwoorden en stelt als eis dat organisaties werken met resultaatindicatoren. In de sector vrede en veiligheid wordt het werken met indicatoren over het algemeen als problematisch ervaren. Onze ervaring is dat resultaten op het niveau van organisatie (output) en doelgroep (outcome) duidelijk gerelateerd kunnen worden aan onze interventies. Wat betreft de effecten in de bredere samenleving of de thematische context herkent IKV Pax Christi zich in de conclusies van internationale onderzoeken, zoals de Utstein Study Towards A Strategic Framework for Peacebuilding uit 2004, dat stelt: *"It is not only difficult, but impossible to say anything about the impact of individual peace building projects: whether their impact is positive depends not on the project itself and cannot be identified by looking at the project"*.

Toch heeft IKV Pax Christi er voor gekozen te werken met zo duidelijk mogelijk gedefinieerde, relevante en betekenisvolle indicatoren. Dat geldt in het bijzonder de wijze waarop het effect (of de impact) van interventies in de samenleving wordt gemeten.

IKV Pax Christi heeft daarom mede op basis van internationale onderzoeken en eigen ervaringen een meer passende methode ontwikkeld om het effect van haar interventies te monitoren. Het Ministerie van Buitenlandse Zaken heeft deze werkwijze goedgekeurd en stelt deze ook ten voorbeeld aan andere organisaties.

Deze monitoring van effect vindt plaats op de volgende wijze:

1. Aan de hand van een relevante selectie van indicatoren ontleend aan het Stability Assessment Framework ontwikkeld door het instituut Clingendael en aangevuld met indicatoren ontleend aan het Reflecting on Peace Practice Project van Mary Anderson en studies van Margareth Keck en Kathryn Sikking geven programmaleiders een beeld van relevante veranderingen in de regio of het themaveld.
2. Vervolgens zullen programmaleiders de relevantie van door IKV Pax Christi uitgevoerde of ondersteunde interventies voor de geconstateerde veranderingen beargumenteren. De uitdaging daarbij is om plausibel te maken dat de interventies bijdragen aan (of een dempende werking hebben op) geconstateerde veranderingen. In gevallen waar door IKV Pax Christi uitgevoerde dan wel ondersteunde interventies wel direct zijn te relateren aan geconstateerde veranderingen zal de causaliteit onderbouwd moeten worden.

Voor elk programma zoekt IKV Pax Christi twee gezaghebbende en onafhankelijke experts die door onderzoek en/of ervaring kennis hebben van de regio of het thema dat in het programma centraal staat. Deze experts vragen wij tenminste eenmaal per jaar het volgende:

- a. Zijn/haar oordeel over de voor IKV Pax Christi voornaamste veranderingen in de programmaregio of themaveld en zijn/haar gekwalificeerd oordeel over de veranderingen zoals die door de programmaleider zijn geïdentificeerd;
- b. Een gekwalificeerd oordeel over de plausibiliteit dan wel causaliteit van de bijdrage van de interventies van IKV Pax Christi aan de geconstateerde veranderingen in de programmaregio of het themaveld;
- c. Op basis van de kennis van de regio respectievelijk het thema enkele adviezen te formuleren voor de voortgang van het programma.

Deze werkwijze is voor IKV Pax Christi en voor zover wij weten voor de hele sector nieuw. Zij heeft daarmee ook het karakter van een experiment.

‘Morgen kan de bom weer barsten’

‘Deze aanpak is een manier om veel mensen te bereiken. Maar ik vraag me af of vrede echt mogelijk is, zolang de overheid en het leger zich als een stelletje boeven blijven gedragen.’ Aldus prof. dr. ir. Georg Frerks over het vredesproject van IKV Pax Christi in Ituri, een conflictueuze regio in DR Congo. De hoogleraar maakte in opdracht van IKV Pax Christi een onafhankelijke studie van dat project.

‘Vredesinitiatieven zijn geen overbodige luxe in Ituri’, stelt Frerks. De professor Rampenstudies aan de Universiteit van Wageningen legt uit dat de Congolese regio een geschiedenis vol geweld kent. ‘Er zijn sinds mensenheugenis spanningen tussen de twee grootste bevolkingsgroepen: de Lendu, die traditioneel de landbouw bedrijven, en de Hema, die van veeteelt leven. Die spanningen zijn door de jaren heen flink aangewakkerd en uitgebuit, vooral door buurlanden en rebellenlegers die zich de bodemschatten van Ituri wilden toe-eigenen. Want het gebied is rijk aan tropisch hardhout, goud, en andere delfstoffen.’

Graankorrels

In 1998 wordt DR Congo het decor van een oorlog die in toenemende mate om de natuurlijke rijkdom van het land draait. Negen Afrikaanse staten raken bij het conflict betrokken. Gewapende rebellen van buiten Ituri vallen de regio binnen. En ook buurlanden Oeganda en Rwanda mengen zich – onder het mom van grensbescherming – in de strijd om de Congolese hulpbronnen. De Lendu en Hema worden door verschillende partijen gerekruteerd en bewapend. Hun wederzijdse antipathie explodeert daardoor in een etnisch conflict, waarin zelfs de protestantse en katholieke kerken geen neutrale spelers meer zijn.

Tienduizenden mensen in Ituri komen om, honderdduizenden slaan op de vlucht. In 2003 stuurt de EU op verzoek van de VN een vredesmacht. Deze brengt enige stabiliteit en wordt later opgevolgd door een VN-vredesmacht die er tot op heden de vrede bewaakt. Maar van verzoening tussen de Lendu en Hema is geen sprake. ‘Stel: de kip van de één pikt wat graankorrels op het veld van de ander’, zegt IKV Pax Christi-programmaleider Joost van Puijenbroek. ‘Als de twee tot verschillende stammen behoren, dan kan zo iets onbenulligs uitgroeien tot een ruzie tussen families en uiteindelijk tot een conflict tussen gemeenschappen.

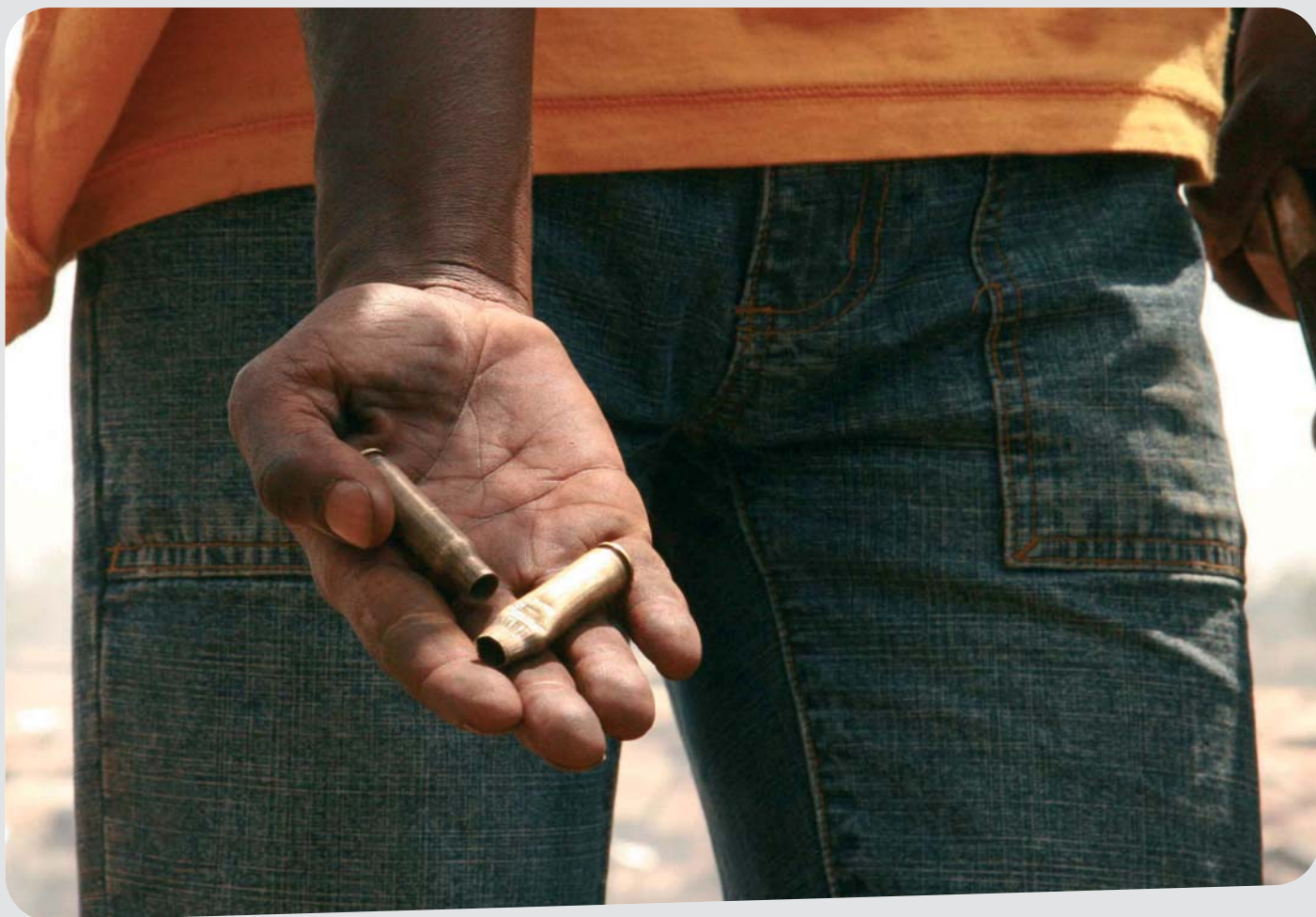
Besmet

De programmaleider startte in 2003 met lokale mensenrechten- en vredesgroepen het platform *Réseau Haki Na Amani* (RHA -

Swahili voor ‘Gerechtigheid en Vrede’). ‘Deze groepen weten wel dat de Lendu en Hema met elkaar moeten praten. Maar ze zijn emotioneel zó bij het conflict betrokken, dat ze dat niet op eigen kracht tot stand kunnen brengen.’ Ondersteund door IKV Pax Christi nodigde RHA diverse Lendu en Hema uit in publieke ruimtes – van kerkjes tot scholen. Daar kregen ze drie dagen achtereenvolgende training over mensenrechten en conflicthantering. ‘Aanvankelijk keken ze stuurs en vijandig langs elkaar heen’, zegt Van Puijenbroek. ‘Maar dat veranderde geleidelijk.’ Aan het eind van de training kozen de deelnemers vertegenwoordigers. Die vormden een comité, dat verzoeningsactiviteiten moest ontwikkelen. In 2004 gingen de eerste van deze comités of vredesinitiatieven (*Initiatives Locales de Paix, ILP*) van start. Het werden er al snel zo’n tweehonderd. ‘Deze aanpak is één van de weinige manieren om veel mensen te bereiken’, zegt Frerks. ‘En het is relatief goedkoop.’ Samen met onderzoeker Pyt Douma maakte hij een studie van *Réseau Haki Na Amani* en de ILP’s. Hij prijst de manier waarop diverse groepen, die allemaal besmet zijn met hun eigen trauma’s en vooroordelen, bij de activiteiten worden betrokken: Lendu, Hema, mannen, vrouwen en ook kerken.’

Wildgroei

Er is redelijk wat bereikt, zegt Van Puijenbroek. ‘De ILP’s hebben bijvoorbeeld conflicten rond landbezit opgelost. Ook hebben ze scholen geopend waar kinderen van beide stammen les krijgen. Bovendien hebben ze markten heropgebouwd waar Lendu en Hema nu handel met elkaar drijven.’ Niet dat het project overal even succesvol is. ‘Er zijn ook comités die weinig voor elkaar hebben gekregen of waar zelfs ruzie ontstond.’ Frerks begrijpt dat IKV Pax Christi enthousiast is. ‘Het gevaar bestaat echter dat dit soort enthousiasme tot een te snelle uitbreiding leidt.’ De hoogleraar adviseerde IKV Pax Christi daarom een pas op de plaats te maken. ‘Om te consolideren wat is opgebouwd. Bijvoorbeeld door regelmatig terug te gaan voor vervolgtrainingen. Dan blijven de initiatieven functioneren.’ Waardevol advies, zegt Van Puijenbroek. ‘Op een gegeven moment was er inderdaad een wildgroei aan lokale

△ Afrikaanse jongeman vindt lege kogelhulzen.

initiatieven. Dat konden we niet meer managen. Daarom zijn er nu minder Initiatives Locales de Paix: 140. ILP-leden krijgen bovendien om de twee à drie maanden een nieuwe training. Daar willen we zeker nog een paar jaar mee doorgaan – zolang de betrokkenen dat zelf wenselijk vinden.'

Blauwhelmen

De vraag blijft of die 140 ILP's in Ituri voldoende zijn. 'Ik vraag me af of vrede echt mogelijk is, zolang de overheid en het leger zich als een stelletje boeven blijven gedragen', zegt Frerks. 'Hun geweld, misdaad en corruptie kunnen enorme tegenwind geven. Het oplossen van die problemen lijkt me nog een brug te ver voor de ILP's.' Van Puijenbroek: 'Ik denk ook niet dat je moet verwachten dat deze initiatieven de grote vrede zullen brengen. Maar ergens moet een begin gemaakt worden. Overigens is er inmiddels wel degelijk een soort samenwerking met de overheid. Overheidsfunctionarissen, leger en politie zijn aanwezig op bijeenkomsten van het RHA-netwerk. En doordat wij de bevolkingsgroepen bij elkaar hebben gebracht, kunnen zij als één man opstaan tegen het leger. Op die manier is bereikt dat soldaten geen willekeurige bedragen meer vragen bij wegblokkades. Er is nu een vast toltarief vastgesteld. Bovendien kunnen wij de Congolese regering legitiemer aanspreken op hun gedrag, omdat we de ILP's als achterban hebben.'

Tussen de VN-soldaten en de lokale bevolking is weinig contact.

'Daar hadden we misschien meer aan kunnen doen', zegt Van Puijenbroek. 'Maar je moet als vredesorganisatie keuzes maken. Er is maar een beperkt budget. En door de taalbarrière is contact nauwelijks mogelijk: de blauwhelmen komen bijvoorbeeld uit Nepal en Bangladesh en spreken zelden Frans of Engels.'

Argwaan

'Misschien', zegt Frerks, 'kunnen we over een paar jaar zeggen dat de mensen in de gebieden waar de ILP's actief waren, wat verstandiger met elkaar omgaan. Maar het kan ook zijn dat morgen de bom weer barst. IKV Pax Christi zou over een aantal jaar opnieuw moeten bekijken wat er bereikt is.'

Ook Van Puijenbroek denkt dat er nog een lange weg te gaan is: 'De Hema en Lendu wantrouwen elkaar. Ze hebben elk hun eigen interpretatie van het verleden, waarin zijzelf de grote slachtoffers zijn. Ze hebben elk hun eigen trauma's en verloren familieleden.' Volgens Van Puijenbroek zou het helpen als er een gemeenschappelijke geschiedschrijving ontstaat. 'Eén waarin de waarheid wordt gezocht zonder wederzijdse beschuldigingen. We zien dat er stapjes in de goede richting worden gezet. Zo zijn er bijvoorbeeld twee lokale jongerengroepen, één Hema en één Lendu, die samen in kaart brengen wat er allemaal tussen hun gemeenschappen is voorgevallen. Het is mooi te zien dat juist jongeren dit organiseren. Zij zijn immers de toekomst van Ituri.' <

△ Lokale vredesactivisten in Ituri, een district in het noordoosten van de Democratische Republiek Congo, overleggen in de koele schaduw van een boom.

Grote Merengebied

Context

De Democratische Republiek Congo (DRC) kent een turbulente geschiedenis. Het land werd in 1960 onafhankelijk van België. Na een korte periode van euforie over de onafhankelijkheid volgde de dictatuur van Mobutu, die het land ruïneerde. Eind jaren negentig raakte het land in een burgeroorlog met internationale dimensies, door de betrokkenheid van onder meer Rwanda en Oeganda. Er vielen vier miljoen doden.

Ondanks een vredesakkoord in 2003 kampen de DRC en omliggende landen nog met veel conflicten. IKV Pax Christi werkt vooral in de noordoostelijke provincie Ituri, een gebied tweemaal zo groot als Nederland.

Hoewel in 2007 de situatie beter was dan in het voorgaande jaren, blijft het verre van stabiel in DR Congo. President Kabila krijgt geen steun in het opstandige oosten en neigt naar een autoritair regime. In de provincie Ituri is men begonnen aan de wederopbouw van de samenleving en goed lokaal bestuur. Het leger en politie maken zich met regelmaat schuldig aan het schenden van mensenrechten. Het groeiende aantal landconflicten tussen families of dorpen vormt een bedreiging voor de stabiliteit in het gebied. Andere problemen zijn de vele kleine wapens die in omloop zijn waardoor interetnische conflicten de kans lopen snel te escaleren, de verdeling van natuurlijke rijkdommen, gewapende bandieten bij de grens van

Oeganda en de aanwezigheid van buitenlandse gewapende groepen. Het noorden en het zuiden van de regio Kivu zijn onstabiel door de aanwezigheid en activiteiten van de rebellengroepering onder leiding van Laurent Nkunda. In de regio blijft Rwanda een zorgkind met een staatsstructuur die alles controleert en niet transparant is. De directe relatie van Rwanda met gewapende groepen in de het oosten van DRC, zoals die van Laurent Nkunda, blijft voortbestaan gezien de verslechterende situatie in de provincies Kivu.

Doelstelling

IKV Pax Christi werkt aan de veiligheidsproblematiek en het versterken van mechanismen voor verzoening in de regio Grote Meren en in de conflictzones Ituri en Haut Uele. Daarnaast wil IKV Pax Christi het Nederlandse en Europese beleid beïnvloeden ten aanzien van de conflicten in de Grote Meren.

Middelen en menskracht

In 2007 is € 542.151,- besteed aan activiteiten en 2,1 fte ingezet.

Partners en bondgenoten

In Ituri heeft IKV Pax Christi het etnisch en religieus pluriforme Netwerk Haki na Amani opgezet, waarvan acht verschillende organisaties lid zijn: Appui à la Communication Inter-culturelle et à l'Autopromotion Rurale, Centre d'Initiatives et de Créativité pour le développement rural, Commission Diocésaine Justice et Paix van bisdom van Mahagi, Commission Diocésaine Justice et Paix van bisdom van Bunia, Commission Diocésaine Justice et Paix in Mambasa van bisdom

van Wamba, L'Eglise du Christ au Congo, Justice Plus, Forum des Mamans de l'Ituri.

Pax Christi Grands Lacs heeft ongeveer 30 leden verspreid over de drie landen DR Congo, Rwanda en Burundi.

In Nederland is samen met andere NGO's een Congo werkgroep gevormd waarvan IKV Pax Christi voorzitter is.

Belangrijkste resultaten en effecten in 2007

- Door IKV Pax Christi en het netwerk Haki na Amani is een veiligheidsstructuur opgezet dat op drie niveaus opereert:
 1. een netwerk van 124 lokale vredescomités, die door IKV Pax Christi en haar partners worden getraind en ondersteund, bemiddelt in de lokale gemeenschappen bij oploeiende conflicten op dorpsniveau over onder andere grond of over vee.
 2. Grootschalige gemeenschapsbijeenkomsten (barzas communautaires), in 2007 in totaal 14, waarbij enkele honderden vertegenwoordigers van leger, politie, staat en bevolking en civil society de veiligheidsproblematiek bespreken.
 3. 56 veiligheidscomités die uit deze barzas zijn voortgekomen en namens de bevolking de overheid en het leger aanspreken op veiligheidskwesties. De veiligheidscomités en de barzas fungeren als een interface tussen burgers en leger/staat.
- De aanwezigheid van lokale comités werkt preventief op kleine criminaliteit en veeroof en vermindert volgens burgers de intimidaties door leger en politie. Daar waar de structuur van lokale vredescomités en veiligheidscomités werkt, geven burgers aan dat hun veiligheid iets is verbeterd.
- IKV Pax Christi speelde een bepalende rol in de realisatie van het Cadre de Concertation, een overlegplatform van lokale vakbonden, kerken en lokale ngo's. Hierdoor vonden in 2007 twee overleggen met AngloGold Ashanti, één van de grootste goudproducenten ter wereld, plaats over de mijnbouwwerkzaamheden.
- In Ituri onderzocht IKV Pax Christi in samenwerking met vredesnetwerk Haki na Amani de illegale houtkap en de resultaten van het programma Disarmament, Demobilisation and Reintegration (DDR). De onderzoeken werden tijdens de veiligheidsconferentie in Ituri besproken met nationale Congolese parlementariërs die de aanbevelingen hebben overgenomen en op de nationale agenda hebben gezet.
- IKV Pax Christi bekleedt het voorzitterschap van de Congo werkgroep. Veel aandacht heeft de intensievere samenwerking tussen Nederlandse NGO's en de Nederlandse ambassade in Kinsjasa. Dit leidt tot een verbeterd overleg over het nieuwe beleid met de Nederlandse ambassade. IKV Pax Christi heeft regelmatig contact met beleidsmakers van Buitenlandse Zaken dat ervoor zorgt dat zij de rol van de bevolking in het veiligheidsproces onderkennen.

Vooruitzichten

De komende tijd blijft IKV Pax Christi werken aan het

versterken van mechanismen voor het vergroten van de veiligheid en verzoening in de regio Grote Meren, onder meer met de voortzetting van de diverse netwerken en comités. IKV Pax Christi heeft voorstellen gedaan voor samenwerking met het Ministerie van Buitenlandse Zaken op gebied van veiligheid en DDR. Er is in deze regio meerwaarde te realiseren indien de Nederlandse ambassade, IKV Pax Christi en enkele goed gepositioneerde ontwikkelingsorganisaties tot een samenwerkingsarrangement kunnen komen. Tot op heden is het wachten op instemming van de kant van het Ministerie van Buitenlandse Zaken.

Hoorn van Afrika

Context

De Hoorn van Afrika kampt al jaren met geweld, honger en armoede. Tussen het noorden en zuiden van Soedan werd in januari 2005 een vredesverdrag getekend. Dit verdrag (de *Comprehensive Peace Agreement*) maakte een einde aan 22 jaar burgeroorlog waarin uiteindelijk 2 miljoen mensen om het leven kwamen en meer dan 4 miljoen mensen op de vlucht sloegen. De uitvoering van het vredesverdrag verloopt moeizaam. De spanningen tussen de regering van Zuid-Soedan en de machthebbers in Khartoem leidden tot een (tijdelijke) terugtrekking van de rebellengroepering SPLM uit de regering van nationale eenheid. De wederopbouw en de terugkeer van vluchtelingen uit Kenia en Oeganda leiden tot problemen en interetnische spanningen waardoor het gebied, vooral Zuid-Soedan, minder stabiel is dan de voorgaande jaren. Het demobilisatieproces van vroegere strijders en de hervormingen van het leger lopen achter op schema. Ontevreden gewapende groepen sporen aan tot geweld.

Vier jaar geweld in Darfur heeft 200.000 levens geëist, volgens voorzichtige schattingen. Minstens 2,5 miljoen mensen zijn op de vlucht. In 2006 werd een vredesakkoord gesloten dat echter mislukte.

In Ethiopië beloofde de overheid in 2007 gratie aan enkele gearresteerde oppositieleiders. De politieke onrust verminderde even lichtjes. Het geschil met de buurlanden Somalië en Eritrea en de spanningen tussen verschillende etnische groepen duren voort.

In Oeganda verbeterde de veiligheidssituatie door het relatieve succes van de wapenstilstand en de vredesbesprekingen in Juba, Zuid-Soedan tussen het Lords' Resistance Army en de regering van Oeganda.

Doelstelling

IKV Pax Christi bouwt aan een geweldloze oplossing van conflicten in de Hoorn van Afrika door internationale lobby te ondersteunen, lokale vredesactivisten te helpen met initiatieven voor verzoening en de dialoog tussen verschillende partijen en politieke leiders te stimuleren.

Middelen en menskracht

In 2007 is € 2.250.106,- besteed aan activiteiten en 3,2 fte ingezet.

Partners en bondgenoten

Het netwerk voor de Hoorn van Afrika telt 23 deelnemende organisaties in 5 landen met een gezamenlijk actieplan. Er zijn goede contacten met de Zuid-Soedanese, Oegandese en Keniaanse bisschoppenconferenties en raden van kerken.

Ondersteunde partners die met succes vredesactiviteiten uitvoeren:

- Presbyterian Relief and Development Agency, Catholic Dioceses of Torit, Anglican Church Lomega, Sudan Gospel Mission, Sudan Development Trust, Pibor Development Association, Kuron Peace Village (Soedan)
- Gambella Peace and Development Council (Ethiopië)
- Kotido Peace Initiative (Oeganda)
- Lokichoggio Oropoi Kakuma Development Organization, Seeds of Peace Africa International, Chemchemi (Kenya)

Belangrijkste resultaten en effecten in 2007

Regionaal

- Het Peace & Sports programma, dat zich richt op jonge krijgers in het grensgebied Karamoja (noordoost Oeganda), Turkana (Noord-Kenia) en Oost-Equatoria en Jonglei (Zuid-Soedan), startte in 2007. De bindende factor is sport: een middel dat jeugdige krijgers aantrekt vanwege de elementen van heldendom en competitie die ook voorkomen bij georganiseerde veeroof. Krijgers leerden om sport te gebruiken bij vredesopbouwende activiteiten en bezochten plekken buiten hun leefomgeving waar zij kennis maakten met krijgers van andere stammen. Veel van deze krijgers zijn veranderd in vredestichters, en leiders onder hun leeftijdsgenoten. Zij lijken uit te groeien tot pioniers van sociale transformatie en geweldloosheid, en zijn klaar om een leidersrol te spelen binnen hun gemeenschap. Verschillende voetbalcoaches, Keniaanse (ex-)topspelers, gaven professionele training met steun van de Nederlandse Katholieke Sportvereniging (NKS). Het Peace & Sports programma wordt medegefinancierd door Intervida World Alliance.

Soedan

- Met het Sudan Integrated Peacebuilding Programme (SIPP) wil IKV Pax Christi de Comprehensive Peace Agreement ondersteunen. Als gevolg van langdurige besluitvorming bij het ministerie van Buitenlandse Zaken en de benodigde tijd om het programma ter plaatse van de grond te krijgen, zullen de interventies in het kader van het SIPP pas in 2008 starten. In 2007 is de infrastructuur van het programma ontwikkeld.
- Onze steun aan organisaties binnen de samenleving (hoofdzakelijk kerken en godsdienstige organisaties) creëerde voor partners mogelijkheden voor conflictbemiddeling en vredesopbouw, bijvoorbeeld op het gebied van de

△ Vrouwen in de deelstaat Gambella, in het zuidwesten van Ethiopië, vragen aandacht voor vredesopbouw.

repatriëring van vluchtelingen en intern ontheemden.

- IKV Pax Christi ontwikkelde en ondersteunde een uniek netwerk in het noorden van Soedan dat ons in staat stelt de standpunten die in Khartoem worden ingenomen door de NCP, de President en andere actoren nader te analyseren, op basis hiervan leveren wij ook een bijdrage aan de beleidsdialoog in Nederland en Europa.
- In november maakte IKV Pax Christi deel uit van het mediaoffensief Tot Zover Darfur en creëerde daarmee publieke aandacht voor dit conflict.

Ethiopië

- IKV Pax Christi is via de participatie in het Gambella / Upper Nile Consortium (een samenwerking tussen ICCO, Seeds of Peace Africa en de Gambella Peace en Development Council (GPDC) en IKV Pax Christi) actief in Gambella, Ethiopië. Het consortium leverde een bijdrage aan de verbetering van het onderwijs, de GPDC kon door conflictbemiddeling in sommige delen van Gambella verdere escalatie voorkomen. De actieve betrokkenheid van jongeren leverde een bijdrage aan de opbouw van vertrouwen tussen etnische groeperingen.

Oeganda

In 2006 initieerde en faciliteerde IKV Pax Christi de vredesbesprekingen tussen de Lord's Resistance Army (LRA) en de Oegandese regering in Juba, Zuid-Soedan. Dit resulteerde in augustus 2006 in een staakt-het-vuren dat ook in 2007 standhield. De veiligheidssituatie in Noord-Oeganda en Zuid-Soedan is aanzienlijk verbeterd. Honderduizenden vluchtelingen konden de kampen verlaten. De vredesonderhandelingen zelf kwam echter in een ernstige impasse terecht. IKV Pax Christi heeft het vredesproces begin 2007 weer op gang gekregen door het organiseren van back channel-besprekingen in Mombassa, Kenia, tussen hoge regeringsvertegenwoordigers van Oeganda en de delegatie van de LRA.

Na de voortzetting van de onderhandelingen in Juba heeft IKV Pax Christi enige distantie genomen, het proces wordt nu vooral door statelijke actoren gedetermineerd. De betrokkenheid bij en opgedane ervaringen tijdens de totstandkoming van deze onderhandelingen laat IKV Pax Christi onderzoeken door Professor Gerd Junne (Universiteit van Amsterdam) en dr. Willemijn Verkoren (Radboud Universiteit).

Vooruitzichten

IKV Pax Christi zal de komende tijd in Soedan ondersteuning geven aan de vredesdialog met het *Sudan Integrated Peacebuilding Programme (SIPP)* dat de dialoog tussen strijdende partijen, conflictbeheersing en (internationale) beleidsbeïnvloeding moet verbeteren. IKV Pax Christi zal een consultatiebijeenkomst in Oeganda organiseren met partnerorganisaties van het *Greater Horn of Africa Network*. Het Peace & Sports programma krijgt vervolg met onder meer een grensoverschrijdend evenement in Kapoeta voor 400 deelnemers. De realisatie van het Centre for Democracy in Yei, Soedan, wordt bijgestaan door IKV Pax Christi.

West-Afrika

Context

Eind 1989 brak in Liberia een burgeroorlog uit. Er werden verscheidene acties ondernomen om vrede te bevorderen: de arrestatie en berechting van Charles Taylor, de verkiezingen in 2005, enkele ontwapeningsmaatregelen en de start van waarheidsvindingproces en verzoeningscommissies. Niettemin blijft de vrede fragiel. In Sierra Leone is het niet veel anders. Ondanks de verkiezingen in augustus 2007 en de waarheidsvindinginitiatieven, verhinderen de slechte staat van de economie, corruptie en het wantrouwen in de samenleving een duurzaam herstel van het land. Ook de conflicten in de Ivoorkust en Nigeria blijven de veiligheid en stabiliteit van de rest van West-Afrika bedreigen. Het conflict in de Ivoorkust dateert uit 2002. In maart 2007 werd een verdrag ondertekend voor een herverdeling van de macht. Ook in dit land zijn de grootste problemen de zwakke economie, onopgeloste

identiteitskwesties en het wantrouwen onder de bevolking. In Nigeria nam het geweld in 2007 toe. Toch zijn er ook positieve signalen: initiatieven voor het vergroten van de transparantie in de mijnbouw en de bereidheid van gewapende groeperingen om te onderhandelen.

Doelstelling

IKV Pax Christi stimuleert vredesopbouw met religieuze en maatschappelijke vertegenwoordigers om verzoening onder de bevolking rondom de rivier Mano in West-Afrika te realiseren. Lokale vredesactivisten met initiatieven voor interreligieuze dialoog krijgen steun van IKV Pax Christi.

Middelen en menskracht

In 2007 is € 90.000,- besteed aan activiteiten. Pax Christi Internationaal heeft menskracht ingezet.

Partners en bondgenoten

In dit gezamenlijke programma van Pax Christi Internationaal en IKV Pax Christi wordt samengewerkt met Symposium of Episcopal Conferences of Africa and Madagascar (CECAM), West Africa Network of Peacebuilding (WANEP), Mano River Women's Peace Network (MARWOPNET), Foundation of International Dignity (FIND), Centre de Recherche et d'action pour la Paix in Abidjan (CERAP) en Justitia et Pax Ivoorkust.

In Liberia leveren voormalige strijders hun wapens in. ▲

‘Lobby kost nu eenmaal tijd’

Oliebedrijven zijn geen neutrale spelers in conflictgebieden. Zij zijn inkomstenbronnen waar overheden, rebellen en criminelen strijd om voeren. Die strijd kost de bevolking levens en de ondernemingen geld. IKV Pax Christi lobbyt voor maatregelen die het geweld moeten inperken. Bijvoorbeeld als drijvende kracht achter de Europese Coalitie rond Olie in Soedan (ECOS). Met wisselend succes, aldus een recent onderzoek. ‘De vraag is: is de bevolking echt beter af?’

De studie richt zich in het bijzonder op de European Coalition on Oil in Sudan (ECOS), die in 2001 werd opgezet en inmiddels tachtig lidorganisaties telt. IKV Pax Christi gaf als mede-oprichter en coördinator van dit netwerk opdracht tot een onafhankelijke evaluatie. Prof. dr. ir. Georg Frerks, hoogleraar Rampenstudies aan de Universiteit van Wageningen, onderschrijft deze onafhankelijkheid. Hij voerde de studie uit vanuit Nederland – ‘op basis van een stapel archieven en notulen van ECOS’.

Eindoordeel

Frerks vond het lastig een oordeel te vellen. ‘Dat komt omdat het bij ECOS niet zozeer draait om uitgevoerde projecten in het veld. Het gaat vooral om lobby, om het uitoefenen van invloed in Soedan. Bij overheden wordt gevraagd om betere wetten en wetshandhaving; bij multinationals om meer sociale verantwoordelijkheid. Invloed valt echter niet kwantitatief te meten. Dus als een oliebedrijf na gesprekken met ECOS meer rekening houdt met de bevolking, of zich zelfs helemaal terugtrekt uit het gebied, is niet zeker welk aandeel de coalitie daarin precies gehad heeft.’

De onderzoeker wil dan ook liever geen eindoordeel vellen. Althans: hij wil geen cijfer geven op basis van het behalen van op voorhand vastgestelde doelen. ‘Dat zou een te primitieve benadering zijn. Het is beter te kijken naar de handelswijze. Lobbysucces is nooit gegarandeerd, maar wordt wel waarschijnlijker als de lobbyist de tijd neemt om relaties op te bouwen en het vertrouwen te winnen van relevante partijen. Zo ontwikkelt hij zich als serieuze gesprekspartner. ECOS heeft voor die aanpak gekozen – met succes.’

Carrièremakers

Niet dat ECOS bij alle partijen in Soedan resultaat behaalt. Frerks: ‘Het blijkt bijvoorbeeld moeilijk invloed uit te oefenen op de regering. Die gaat gewoon haar eigen gang.’ IKV Pax Christi-medewerker Egbert Wesselink neigt naar diezelfde conclusie. Hij werkt binnen zijn organisatie aan de veiligheid van burgers rond de oliewinning in Colombia, Nigeria en

△ Een bord van olie-exploitatiebedrijf Petrodar Operating Company waarschuwt de Soedanese bevolking voor de gevaren van de oliepijpleidingen in de grond.

Soedan. ‘We hebben goede relaties met de overheden in het Soedanese noorden en zuiden. Zij loven ons werk en zeggen hoe belangrijk het is de bevolking te beschermen. Maar we zien nog weinig regulering van de grond komen.’

De impact van ECOS op bedrijven lijkt groter. Wesselink: 'Vooral bij Westerse multinationals. Een aantal van hen heeft zelfs door ECOS opgestelde gedragsregels ondertekend. We laten hen zien hoeveel negatieve invloed zij hebben op het conflict in Soedan. Daarbij wijzen we hen ook op de imagoschade die dat hen oplevert. Westerse consumenten en aandeelhouders zijn gevoelig voor de maatschappelijke verantwoordelijkheid van ondernemingen. Datzelfde geldt voor talentvolle carrièremakers. Zij kiezen liever niet voor een onderneming met bloed aan haar handen.'

Afpersingen

Wesselink: 'ECOS laat multinationals zien dat ze niet te veel moeten leunen op de overheid en het leger. Die behartigen lang niet altijd het belang van de bevolking. Er zijn genoeg gevallen waarin soldaten de opdracht kregen van de regering om een bedrijf te beschermen, en daarbij zeer zware misdaden pleegden. We raden multinationals aan om de overheid te vertellen dat zij dit soort bescherming niet willen. Bovendien kunnen ze aanbieden opleidingen te financieren die de kwaliteit van leger en politie vergroten en de bescherming van burgers centraal stellen. Zo werken bedrijven mee aan het opbouwen van de rechtsstaat.'

Het is volgens Wesselink belangrijk te investeren in het welzijn van de lokale bevolking. 'Uit moreel oogpunt, omdat zij zo kwetsbaars is. Maar ook omdat ondernemingen zo voorkomen dat burgers zich tegen hen keren. Een boze bevolking sluit zich sneller aan bij rebellen en criminelen – en dat vergroot weer de kans op aanslagen en afpersingen. Grootschalig geweld, bedoeld om hen toegang tot olievelden te geven, hebben al enkele ondernemingen gedwongen uit Soedan te vertrekken.'

Overigens zijn er ook Europese bedrijven die weggingen omdat ze, mede dankzij ECOS, beseften dat ze te veel ellende veroorzaakten. 'Wij hebben ze gevraagd hun werkzaamheden op te schorten zolang het oorlog was. In plaats daarvan hebben ze gecashed en zijn ze vertrokken', zegt Wesselink.

Monopolist

Georg Frerks weet niet goed wat hij moet denken van dat vertrek. 'Misschien heeft ECOS hiermee een slag gewonnen, maar toch de oorlog verloren. Wat is er verbeterd voor Soedanese burgers, nu belangrijke Westerse bedrijven het land hebben verlaten? Zijn zij echt beter af? Zij hebben nog altijd een regering die zich weinig bekommert om hun welzijn. En de lege plek die Europese bedrijven achterlieten, is de laatste paar jaar ingenomen door multinationals uit China en Maleisië. Die hebben geen consumenten en aandeelhouders waarvoor zij hun imago schoon moeten houden. In hun thuisland is de staat monopolist.'

De dominantie van Aziatische oliemaatschappijen in Soedan baart Wesselink zorgen. 'We komen nauwelijks bij ze binnen. Ze worden geleid door ingenieurs. Die voeren vooral de instructies van hun regering uit en staan niet open voor maatschappelijk verantwoord ondernemen.' Wesselink ziet een rol voor de Nederlandse regering en de Europese Unie. 'Zij

kunnen druk zetten op China en Maleisië. Al zal het een moeilijk debat worden. Zolang de winsten van Aziatische bedrijven zo groot blijven als nu, lijkt het onwaarschijnlijk dat ze hun gedrag zullen aanpassen.'

Lobbystijl

Wat in ieder geval niet werkt, is hen met naam en toenaam aan de publieke schandpaal nagelen, zegt Wesselink. 'In de Aziatische cultuur werkt dat averechts, anders dan in Noord-Europa of Amerika. Je creëert dan een vijand die niet meer naar je luistert. Terwijl je juist een vertrouwensrelatie moet opbouwen.' Georg Frerks: 'Stille diplomatie dus. En er zijn ook inderdaad gesprekken gevoerd achter de schermen. Er is zelfs voorzichtig vooruitgang geboekt. ECOS kan echter niet openlijk zeggen bij welke bedrijven welk succes is behaald – net zomin als ik dat zal doen. Dat zou het effect van de lobby teniet doen.'

De overgang naar een Aziatische lobbystijl wijst er volgens Frerks op dat ECOS zich weet aan te passen aan de veranderende omstandigheden in Soedan. 'De toenemende steun aan lokale maatschappelijke organisaties is een ander voorbeeld. Doel van die steun is dat deze organisaties zelf hun gemeenschappen kunnen beschermen en hun stem internationaal kunnen laten horen. Bovendien: de morele legitimiteit van de Europese coalitie is kleiner als zij alleen maar vóór Soedanese burgers werkt – niet mét hen. Dat geldt zeker nu het aantal Europese oliebedrijven in Soedan is afgenomen.'

Schande

Frerks voorlopige advies: doorgaan. 'Het is belangrijk dat de problemen rond hulpbronnen in de internationale schijnwerpers blijven. Anders verdwijnt die problematiek te gemakkelijk van de agenda.' Daar ligt bij uitstek een taak voor ECOS, aldus de hoogleraar. 'De coalitie was één van de eersten die zei dat grondstoffen een essentiële rol spelen in oorlogen.' Frerks hoopt dat ECOS zich niet laat ontmoedigen door eventuele tegenslag of vertraging. 'Die zijn geen schande. Lobby kost nu eenmaal tijd.'

Belangrijkste resultaten en effecten in 2007

- Een seminar in Ivoorkust zorgde voor een nieuw bewustzijn bij religieuze leiders dat religie als een positief instrument kan dienen voor vredesopbouw en beter gemeenschapsbestuur.
- IKV Pax Christi knoopte betrekkingen aan met de Commissies voor Justitia et Pax in Freetown en andere organisaties in de Ivoorkust en Makeni en verstevigde daarmee regionale netwerken.
- IKV Pax Christi versterkte de capaciteit van verschillende partnerorganisaties met gezamenlijke opleidingen en seminars, waardoor hun kennis over sociaal-politieke analyses en organisatorische perspectieven werd vergroot. In Nigeria weten lokale leiders beter hoe ze in gesprek moeten gaan met beleidsmakers over politiekgevoelige kwesties.
- IKV Pax Christi start met het actualiseren van een handboek over geweldloosheid voor partnerorganisaties.

Vooruitzichten

IKV Pax Christi zal met kerkelijk leiders en andere organisaties een bijdrage leveren aan een West-Afrikaanse Vredesnetwerk en haar samenwerking met regionale netwerken voortzetten. IKV Pax Christi zal lokale vredesinitiatieven blijven ondersteunen en werken aan een gezamenlijke analyse van de rol van religieuze en civiele leiders in politieke conflicten. Door het organiseren van lokale seminars werkt IKV Pax Christi aan het versterken van vertrouwen en sociale cohesie in Liberia. In de

Ivoorkust zal de vredesorganisaties zich inzetten voor educatie van jongeren over geweldloosheid. Hiervoor wordt de actualisering van het handboek voor geweldloosheid afgerond en het resultaat gepubliceerd.

Azië

Context

Kasjmir

India en Pakistan houden Kasjmir in de houdgreep. Beide landen claimen het bestuur over de regio, sinds de Britten zich in 1947 uit Azië terugtrokken. Ondanks dat er gesprekken op regeringsniveau tussen India en Pakistan over Kasjmir plaatsvinden, verbetert de situatie voor de burgers niet. Er zijn meldingen van botsingen met het leger en grootschalige mensenrechtenschendingen. Pakistan kampte in 2007 met een ernstige politieke crisis, met als dieptepunt de moord op oppositieleidster Bhutto, en heeft dringend behoefte aan een oplossing voor het conflict vanwege druk van de oppositie en islamitische bewegingen. India geldt internationaal als een goed functionerende en democratische staat, maar in Kasjmir zelf wordt India door het overgrote deel van de bevolking als bezettingsmacht gezien. De Indiase overheid behandelt het conflict echter als binnenlands probleem. Het Indiase leger maakt zich met grote regelmaat schuldig aan verdwijningen en buitengerechtigde executies.

△ Kasjmiri vrouwen protesteren tegen het geweld in hun regio.

Molukken

Al verbeterde de veiligheidssituatie in Molukken in 2007, moslims en christenen leven nog altijd in een sfeer van wantrouwen en spanning. De groeiende nationale invloed van islamitische politieke partijen legt een grote druk op de relatie tussen moslims en christenen. De interactie tussen verschillende activisten wordt nog altijd belemmerd door de traumatische ervaringen van geweld. Onteigening van grond gaat door: ruzie over vruchtbare grond leidt regelmatig tot nieuwe conflicten tussen verschillende etnische groepen.

Doelstelling

In Indiaas en Pakistaans Kasjmir ondersteunt IKV Pax Christi het werk van en de dialoog tussen mensenrechtenactivisten, helpt de Indiase en Pakistaanse beweging tegen nucleaire wapens en vraagt aandacht bij internationale organisaties en de Europese Unie voor het conflict in Kasjmir.

In de Molukken geeft IKV Pax Christi steun aan vredesactivisten, initiatieven van burgers voor verzoening en interreligieuze dialoog en de Nederlandse en Europese betrokkenheid voor duurzame vrede in de Molukken.

Middelen en menskracht

In 2007 is € 139.167,- besteed aan activiteiten en 1 fte ingezet in Kasjmir en € 156.758,- en 1,1 fte in de Molukken.

Partners en bondgenoten

Kasjmir

IKV Pax Christi werkt samen met partnerorganisatie Jammu & Kashmir Coalition of Civil Society, Kashmiri Women's Initiative for Peace and Disarmament, The Other Media, Clingendael en met een internationaal netwerk van lobbyisten en vredesactivisten.

Molukken

IKV Pax Christi werkt samen met onderzoekers, de Molukse gemeenschap in Nederland, het Moluks Historisch Museum en de organisaties Baku Bae Peace Movement, Tapak Ambon en Mediagroep Vox Populi.

Resultaten

Kasjmir

- Binnen het Kasjmir programma voltrok zich een strategische heroriëntatie. De focus zal meer gericht worden op de regionale vrede en stabiliteit waarin Pakistan een sleutelrol vervult en waarbij de kwestie Kasjmir, de relatie India – Pakistan en de betrokkenheid van Pakistan bij de situatie in Afghanistan belangrijke factoren zijn. IKV Pax Christi kan hierbij gebruik maken van haar goede positionering in Pakistaanse en Indiase netwerken.
- Informatie over de situatie in Kasjmir en het gebrek aan betrokkenheid bij het vredesproces van de bevolking/civiele samenleving is effectief onder de aandacht gebracht bij het

Europees Parlement. Het advies van IKV Pax Christi en de aanvullingen op EU-rapportage heeft het beleid Europees parlement over Kasjmir beïnvloed.

- In Indiaas Kasjmir ondersteunde IKV Pax Christi partners in het opzetten van een organisatie voor re-integratie van voormalige strijders in Kasjmir.
- In Pakistan werkte IKV Pax Christi aan een netwerk van dissidente groepen, met onder andere juristen. Dit netwerk stimuleert de dialoog over de politieke situatie en geeft tegenwicht tegen het politieke misbruik.

Molukken

- Binnen het programma in de Molukken was een herstructurering noodzakelijk van de managementstructuur ten behoeve van een op te richten radiostation dat moet bijdragen aan vredesopbouw en conflictpreventie.
- IKV Pax Christi gaf ondersteuning aan de Molukse organisaties van de vredesbeweging Baku Bae voor betere communicatie over en weer tussen de verschillende bevolkingsgroepen. Het gevoel van veiligheid neemt hierdoor toe en spanningen tussen bevolkingsgroepen verminderen.

Vooruitzichten

In 2008 zal in Indiaas Kasjmir het Kasjmir Peace House van start gaan. IKV Pax Christi zal in 2008 in Pakistan de nationale verkiezingen waarnemen. De contacten met het netwerk van politieke activisten in Pakistan zal worden uitgebreid.

In de Molukken werkt IKV Pax Christi aan de realisatie van Radio Baku Bae, dat na enkele jaren van voorbereiding naar verwachting in 2008 in de lucht zal zijn en escalaties tussen groeperingen moet voorkomen.

Zowel het Kasjmir Peace House als Radio Baku Bae worden mogelijk gemaakt dankzij de steun van Wilde Ganzen.

Zuidoost-Europa

Context

Zuidoost-Europa is nog steeds herstellende van de bloedige oorlogen in de jaren '90, die diepe wonden hebben geslagen. Het gebied zit in een proces van geleidelijke en langzame normalisering. Kroatië en Macedonië bevinden zich in een onomkeerbare transformatie naar democratie, ondanks politieke spanningen in 2007. De staatsvorming en democratisering in Bosnië-Herzegovina daarentegen stagneren en de entiteiten Moslim-Kroatische Federatie en Servische Republiek leven van elkaar gescheiden. In Kosovo heeft de onafhankelijkheidsverklaring door de regering in Pristina de spanningen tussen de Albanese meerderheid en de Servische minderheid (en andere bevolkingsgroepen) alleen maar doen toenemen, en lijkt een inclusieve, multi-etnische staat verder weg dan ooit. En Servië bleef in 2007 een verdeelde maatschappij, waar progressieve en pro-Westerse krachten moeten opboksen tegen radicale nationalisten, die weigeren het recente verleden onder ogen te zien en de ontwikkeling van

het land tot een democratische rechtsstaat naar Europees model tegengaan. Het vooruitzicht van een onafhankelijk Kosovo wakkerde deze interne verdeeldheid aan.

Doelstelling

In Zuidoost-Europa ondersteunt IKV Pax Christi initiatieven op plaatselijk niveau die de relaties tussen etnische en godsdienstige groepen verbeteren, de rechten en levensomstandigheden van minderheden en vluchtelingen bevorderen en de betrokkenheid van burgers in duurzame vrede en lokaal bestuur stimuleren. Met de EU integratiecriteria als leidraad, aanjager en inspiratiebron pleit IKV Pax Christi voor adequate wetgeving en maatregelen bij lokale en nationale overheden en het bevorderen van waarheid, gerechtigheid en verzoening. Verder zet IKV Pax Christi zich in voor een grotere rol en betrokkenheid van vrouwen bij vredeswerk en maatschappijopbouw.

Middelen en menskracht

In 2007 is € 849.637,- besteed aan activiteiten en 4,4 fte ingezet.

Partners en bondgenoten

IKV Pax Christi werkt samen met CBM, Fractal, Inter-ethnic Project Gostivar, Inter-ethnic Project Kumanovo, Citizens Pact, vier gemeenten in Servië, de gemeente Srebrenica, jongeren netwerk Our Future, Belgrado Open School, HCHR-Republika Srpska, Forum of Tuzla Citizens, Centre for Civil Initiatives-OGI, Integra en hCa-Banja Luka. In Nederland werd in 2007 onder meer samengewerkt met het Instituut Clingendael, HIVOS, VNG, de Alfred Moser stichting, SPARK, Herinneringscentrum Kamp Westerbork, Politiek Comité Stari Most, Mladi BiH, en een zestal Nederlandse gemeenten.

Belangrijkste resultaten en effecten in 2007

- Met het project Enclavia van Fractal bundelden Servische bewoners uit diverse enclaves in Kosovo hun krachten. Zij wisten hun belangen en behoeften naar voren te brengen bij besluitvormers en beleidsmakers in Kosovo en Servië, als ook in Den Haag en Brussel.
- Forum of Tuzla Citizens organiseerde met lokale organisaties in Velika Kladusa, Bosnië-Herzegovina, en Vukovar, Kroatië, enkele publieke fora voor waarheidsvinding. De fora zorgden voor een platform waar voormalige vijanden met elkaar in dialoog gaan.
- IKV Pax Christi assisteerde in 2007 bij een bezoek van Dutchbatters aan slachtoffers en nabestaanden van de '95 genocide in Srebrenica. Het resultaat is een dialoog tussen beide partijen en hernieuwde aandacht in Nederland voor het drama.
- In Mitrovica, Kosovo, is onder impuls van IKV Pax Christi en Community Building Mitrovica, het contact verstevigd tussen maatschappelijke organisaties uit beide stadsdelen, het Servische noorden en Albanese zuiden.
- Op lokaal niveau in de Servische Republiek in Bosnië-Herzegovina ontstond bij religieuze leiders een meer open en

△ Graven in Srebrenica waar meer dan achtduizend moslimjongens en -mannen werden vermoord op 11 juli 1995 na de val van de Bosnische enclave.

coöperatieve houding voor andere godsdiensten mede door het jongerenproject *Interreligious, tolerance and understanding*.

- Inspanningen van onze partner hCa-Banja Luka hebben ertoe geleid dat in Bosnië-Herzegovina de betrokkenheid van vrouwen in (lokale) politieke processen is toegenomen.

Vooruitzichten

In de komende jaren zal in ons Kosovo programma de nadruk liggen op de rechten en positie van minderheden, herstel van het contact en vertrouwen tussen de diverse bevolkingsgroepen en het opbouwen van een inclusieve en multi-etnische samenleving op alle niveau's.

Er komen vervolgbijeenkomsten van de publieke fora voor waarheidsvinding in Velika Kladusa en Vukovar en in Mostar en Mitrovica zullen nieuwe fora georganiseerd worden. In de zomer zal een nieuwe delegatie Dutchbatters naar Srebrenica gaan en in het najaar vindt er een ontmoeting met Srebrenica vrouwen in Nederland plaats. Het jongerenproject *Interreligious, tolerance and understanding* zal een vervolg krijgen, ook in de Moslim-Kroatische Federatie.

De afbouw van de betrokkenheid bij de westelijke Balkan wordt in 2008, conform het strategisch meerjarenplan, doorgezet.

Kaukasus

Context

Rond het uiteenvallen van de Sovjet-Unie in 1991 beheersen verschillende oorlogen de zuidelijke Kaukasus: Armeniërs in Nagorno Karabach verklaren zich onafhankelijk van Azerbeidzjan, Abchazië en Zuid-Ossetië proberen zich af te scheiden van Georgië. Na 1994 bevrozen deze conflicten: grenzen zijn potdicht en meer dan een miljoen vluchtelingen

kunnen niet naar huis. De laatste maanden lijken de gewapende schermutselingen weer toe te nemen, met alle risico's van dien op escalatie.

De gesloten grenzen en het gebrek aan evenwichtige informatie veroorzaken een cultureel en politiek isolement waarbinnen vijandbeelden en propaganda de orde van de dag bepalen. Het werk van vredes- en mensenrechtenactivisten blijft onder druk staan. Terwijl Armenië, Azerbeidzjan en Georgië doorgaan met het moderniseren van hun legers, ondertekende de Europese Unie in 2007 met alle drie de staten actieplannen, waarin onder andere gepleit wordt voor vreedzame oplossingen van de bevroren conflicten. Tegelijkertijd bleef de Russische Federatie, meer dan welk ander land, een essentiële, maar niet altijd even constructieve rol spelen in de Zuidelijke Kaukasus. In Tsjetsjenië neemt het aantal geregistreerde mensenrechtenschendingen af; dit niet vanwege een structurele verbetering van de rechtsbescherming van overheidswege, maar als gevolg van een daling in de intensiteit van het conflict. Wel neemt de kwaliteit van het werk van het openbare ministerie toe onder druk van de uitspraken van het Europese Hof van de Rechten van de Mens en het ter beschikking komen van rechtsbijstand.

Doelstelling

IKV Pax Christi werkt aan het verminderen van polarisatie. Zij spant zich in voor de bescherming van vredesactivisten en voor vredesprocessen van onderop, als alternatief voor vastgelopen politieke onderhandelingen. Zij zoekt de dialoog met gematigde krachten binnen de conflictpartijen en stimuleert internationale betrokkenheid bij oplossing van conflicten, met name van de Europese Unie.

△ Twee Armeense mannen doden de tijd met een potje triktrak.

Middelen en menskracht

In 2007 is € 329.186,- besteed aan activiteiten en 2,8 fte ingezet.

Partners en bondgenoten

IKV Pax Christi werkt samen met International Alert, OVSE, Conciliation Resources, Helsinki Citizens' Assembly, partnerorganisaties hCa Ganja, HI'92 Stepanakert, hCa-Yerevan, hCa Vanadzor en hCa Baku, Tskhinvali House, the Citizens' Forum of South Ossetia, Stichting Russian Justice Initiative en Memorial.

Belangrijkste resultaten en effecten in 2007

- In Azerbeidzjan en Nagorno Karabach ontplooiden partnerorganisaties hCa Ganja en HI'92 Stepanakert het project Vredeshuizen. Burgers werkten en aan verschillende vredesinitiatieven zoals debatten en een tentoonstelling met kindertekeningen over vrede. Hiermee hervatten zij hun contacten en vergroten zij het wederzijds begrip.
- Partnerorganisaties HCa-Yerevan en HI'92 Stepanakert organiseerden drie debatten in Armenië en drie debatten in Nagorno Karabach voor jongeren, politieke partijen en NGO's over het conflict Nagorno Karabach. De debatten mobiliseerden de publieke opinie tegen corruptie en machtsmisbruik.
- IKV Pax Christi ondersteunde een initiatief van partnerorganisaties Tskhinvali House en the Citizens' Forum of South Ossetia om een burgerforum op te zetten tussen Georgische en Ossetische inwoners van Zuid-Ossetië. Tijdens het forum inventariseerden zij de dagelijkse problemen als gevolg van het voortdurende conflict en bespraken zij mogelijke samenwerking om dit aan te kaarten bij de autoriteiten.
- Partnerorganisatie Stichting Russian Justice Initiative won zes zaken van ernstige mensenrechtenschendingen in Tsjetsjenië voor het Europese Hof voor de Rechten van de Mens en bracht het totaal aantal aangespannen zaken op 132. Partnerorganisatie Memorial bood rechtsbijstand in 10 rechtzaken in Tsjetsjenië, Ingoesjetië, Kabadino-Balkarië en Noord-Ossetië. Drie zaken werden tot dusverre gewonnen, wat een breuk betekent met het gebruik dat rechters in gevallen van vermeend terrorisme de eis van het openbare ministerie volgen.

Vooruitzichten

In de Kaukasus bevindt het programma zich in een nieuwe ontwikkelingsfase. Vanuit een nadrukkelijke focus op capaciteitsondersteuning transformeerde het naar een programma dat alternatieve vredes- en toenaderingsinitiatieven van onderop stimuleert, en dat verbanden wil leggen tussen lokale civil society-organisaties en hogere politieke besluitvormingsniveaus ter vergroting van de politieke impact. IKV Pax Christi blijft betrokken bij de rechtsbijstand aan slachtoffers van schendingen van mensenrechten in het noordelijke Kaukasus.

‘Wie wil praten, is een verrader’

Het conflict rond de niet-erkende republiek Nagorno Karabach staat te boek als ‘bevroren’. Maar het dreigt te dooien. Leiders van Nagorno Karabach, Azerbeidzjan en Armenië scherpen hun posities aan. Ze roepen om het hardst waarom de republiek wel of niet onafhankelijk moet zijn – en hoe zij voor hun standpunt zullen strijden. In deze crisissituatie werkt IKV Pax Christi aan een vernieuwd vredesprogramma.

‘Misschien opent de dreiging van een oploeiend conflict de weg naar een oplossing’, zegt Guido de Graaf Bierbrauwer. De IKV Pax Christi-medewerker is met zijn collega Katelijne Heringa verantwoordelijk voor de nieuwe opzet van het Nagorno Karabach-programma. ‘Bij onze zes partners in dit gebied merken we in elk geval een toenemend gevoel van urgentie. Zij willen voorkomen dat de wapens weer opgepakt worden.’ De strijd die in 1991 uitbrak was dan ook uiterst bloedig, met grote groepen vluchtelingen, talloze verkrachtingen en honderden doden aan beide zijden. Aanleiding was het besluit van de Armeense meerderheid in Nagorno Karabach om zich af te scheiden van Azerbeidzjan. Buurland Armenië steunde het bergachtige gebied, dat toen 200.000 inwoners telde; ook in het verjagen van de Azerbeidzjaanse minderheid. Azerbeidzjan, dat de vluchtelingen opving in kampen, vocht vervolgens met Nagorno Karabach en Armenië voor zijn territoriale integriteit. Na tal van gruwelijkheden aan beide zijden, werd in 1994 een staakt-het-vuren afgekondigd.

Spierballentaal

De herinnering aan die gruwelijkheden ligt nog vers in het geheugen bij de Karabachi, Azerbeidzjanen en Armenen. ‘Zelfs bij mensen die tijdens de wapenstilstand zijn opgegroeid’, zegt Katelijne Heringa. ‘Zij praten niet met personen aan “de andere kant”, maar horen wel de verhalen van hun ouders en overheid. De Azerbeidzjaanse staat zendt nog dagelijks oude beelden uit van Armenen die vrouwen en kinderen vermoorden.’ De Graaf Bierbrauwer: ‘De politieke retoriek waarin tegenstanders als gevaarlijk en onmenselijk worden neergezet, wordt sterker in verkiezingstijd. En laat 2007-2008 nu net een periode zijn vol verkiezingen – in Azerbeidzjan, Armenië en Nagorno Karabach. Tegenstanders van de regering, van oppositieleden tot activisten, lopen steeds meer risico op staatsintimidatie en juridische belemmeringen. Sommigen moeten zelfs voor hun leven vrezen. ‘Dat alles beperkt de ruimte voor onze partners’, zegt Heringa. ‘Omdat zij bereid zijn met de andere kant te praten, noemt de overheid hen verraders.’ De spierballentaal van machthebbers is niet alleen retoriek. De Graaf Bierbrauwer: ‘Azerbeidzjan voert de investering in zijn leger met 1 miljard

△ Veel gebouwen in de regio blijven jarenlang beschadigd en verlaten.

euro per jaar op. Dat is een enorm bedrag voor deze regio en vormt een reële bedreiging voor de veiligheid in Nagorno Karabach.'

Websites

Mensen via verschillende perspectieven naar hun conflict laten kijken. Om hen daarna met hun vijanden in contact te brengen. Dat was, is en blijft het doel van IKV Pax Christi. 'Met Wilde Ganzen financierden we bijvoorbeeld de bouw van Vredeshuizen', zegt Heringa. 'Daarvan staat er nu één in Nagorno Karabach en twee in Azerbeidzjan. Zij organiseren discussies over vredethema's en onderhouden onderling contact. Hopelijk kunnen mensen van beide kanten elkaar ooit ook bezoeken. Maar dat zou nu nog te gevaarlijk voor hen zijn.' IKV Pax Christi richt zich in het bijzonder op jongeren. De Graaf Bierbrauwer: 'Vooral ouderen worden in deze regio serieus genomen. Jongeren praten hen vaak na. Wij proberen hen een eigen mening te laten ontwikkelen – en een open mind. Niet alleen via bijeenkomsten; ook via websites met conflictinformatie en discussiefora. Zonder de jongeren van nu heeft de vrede weinig toekomst. Door zich aan te sluiten bij onze partners, kunnen zij die bovendien minder kwetsbaar maken. Dat zijn deze organisaties nu nog, omdat ze rond één sterke figuur draaien. Als die figuur wegvalt, is er zelden iemand die het stokje goed kan overnemen.'

Ruzie

De kwetsbaarheid van partners verkleinen. Dat is ook het doel van de training die IKV Pax Christi sinds kort aanbiedt, in samenwerking met Protection International. Daarin leren vredesactivisten in kaart te brengen welke gevaren ze lopen, hoe ze zich moeten verweren tegen staatsintimidatie en welke contacten zij hebben om zichzelf te beschermen. 'Wij van IKV Pax Christi zijn zo'n contact', aldus Heringa. 'Via ons hebben zij toegang tot organisaties die weer mensen kennen binnen de EU. Overigens hebben sommige partners zelf eveneens contacten in hoge internationale kringen – tot in de VN.' Eigenlijk is het IKV Pax Christi niet duidelijk hoe veilig de partners in de Zuidelijke Kaukasus zijn, zegt Heringa. 'Dat en meer dingen worden nu onderzocht, voor het vernieuwde programma.' De Graaf Bierbrauwer en zij begonnen in 2007 voor IKV Pax Christi te werken, vlak nadat de organisatie gedwongen was een herstart te maken met haar steun aan de regio. 'Onze toenmalige partners hadden een diepgaand verschil van inzicht in de strategische lijn van het programma en de onderlinge taakverdeling daarbinnen', verklaart Heringa. De ruzie had zo lang geduurd dat ontwikkelingsorganisatie ICCO, die een deel van het programma met IKV Pax Christi zou financieren, zich had teruggetrokken. Het Helsinki Citizens' Assembly-netwerk waarin de partners samenwerkten – en waarin IKV begin jaren '90 een constituerende rol speelde – lag in puin.'

Vijand

Mede ter voorbereiding op de nieuwe start van het programma,

nodigde IKV Pax Christi prof. dr. Cees Flinterman, oud-directeur van het Studie- en Informatiecentrum Mensenrechten (SIM), uit voor een lezing over niet-erkende onafhankelijkheidsclaims. Nagorno Karabach werd daarbij als voorbeeld aangehaald. 'Ik had op basis van reacties op dit voorbeeld de indruk dat IKV Pax Christi sympathie heeft voor de claim van Nagorno Karabach', zegt de hoogleraar mensenrechten aan de Universiteit Utrecht. 'Maar ook dat ze die sympathie niet te veel wil uiten. En dat kan ik me wel voorstellen. Het innemen van deze politieke positie zou haar samenwerking met Azerbeidzjanen immers behoorlijk bemoeilijken.'

De Graaf Bierbrauwer bevestigt dat het om die reden moeilijk voor hem is een positie in te nemen. Maar ook dat hij zich soms simpelweg tot het ene en dan weer tot het andere standpunt voelt aangetrokken. 'Ik ben perfect gebrainwashed door beide kanten. Er valt ook voor beiden iets te zeggen. Ik kan geen voorkeur uitspreken.' En dat hoeft ook niet, zegt hij. 'Wij richten ons op praktische zaken. Dat houdt in: het stimuleren van een bredere kijk op het conflict, inclusief de erbarmelijke omstandigheden waarin Azerbeidzjaanse vluchtelingen nu leven. Maar ook van veiligheid, economische ontwikkeling, sociale contacten met "de vijand", niet-statelijke economische relaties, informele internationale vertegenwoordiging en zelfs bescherming van de mensenrechten – voor zover mogelijk zonder officiële erkenning van de VN.'

Hemd

Heringa en Guido de Graaf Bierbrauwer zijn een nieuwe groep partners aan het samenstellen. 'We zoeken nu ook mensen buiten het Helsinki Citizens' Assembly-netwerk', zegt Heringa. 'Niet dat we alle oude partners kwijt willen. Maar sommige hebben politiek minder invloed gekregen of bekijken het conflict eindimensionaal'. Partners moeten wel voldoende openheid hebben om het standpunt van anderen aan te horen en eventueel een compromis te zoeken.'

De Graaf Bierbrauwer: 'Doel is Azerbeidzjanen, Armenen en Karabachi's open minded genoeg te maken om weer samen te kunnen leven, mocht er vrede komen. En als duidelijk wordt dat er sociale en economische relaties mogelijk zijn, dat er compromissen gesloten kunnen worden, zelfs al willen politici dat niet, dan staan overheden in hun hemd. Dan ligt er druk op hen om verantwoordelijkheid te nemen voor het welzijn van hun bevolking. Dat is ook onze boodschap aan regeringen: staar je toch niet blind op politieke verschillen. Denk allereerst aan de inwoners van je land.' <

Latijns-Amerika

Colombia

In Colombia woedt sinds vier decennia een gewapend conflict tussen leger, guerrilla's en paramilitairen. Het demobilisatieproces van meer dan 31.000 leden van de paramilitaire groepering AUC is afgerond en de re-integratie van voormalig strijders belandt in een nieuwe fase: de belangrijkste uitdaging voor de komende tijd is de re-integratie te begeleiden en te voorkomen dat de voormalige strijders zich opnieuw aansluiten bij gewapende groepen. Slachtoffers van het geweld moeten worden ondersteund bij hun pogingen om hun recht te halen en een vorm van genoegdoening te verwerven. De vredesdialogoog tussen het Nationale Bevrijdingsleger (ELN) en de Colombiaanse overheid, die in 2006 een start maakte, leidt nog niet tot vredesonderhandelingen. Ontvoeringen beheersen nog altijd diverse vredesbesprekingen en het diep gewortelde wantrouwen. Ook tussen de guerrillabeweging FARC en de overheid zijn ontvoeringen een belangrijk onderwerp in de besprekingen. IKV Pax Christi werkt aan het bevorderen van de dialoog over problemen en oplossingen rondom ontvoeringen met alle partijen: de Colombiaanse overheid, gewapende groepen, Colombiaanse samenleving en internationale gemeenschap.

Cuba

In 2007 wachtten de Cubanen op het aftreden van het zieke staatshoofd Fidel Castro, die zijn broer Raul Castro in 2006 als tijdelijke politieke leider heeft aangewezen. De hoop op een transformatie hangt in de lucht. Enkele politieke leiders en ministers durfden het aan om de zwakke economische structuren van het land meer openlijk te bespreken. De mensenrechtensituatie verbeterde nauwelijks: op de vrijlating van enkele politieke gevangenen na is de repressie onverminderd van kracht gebleven.

△ Campagne om de onafhankelijke huiskamerbibliotheken te ondersteunen en de censuur op Cuba te doorbreken.

Doelstelling

IKV Pax Christi onderzoekt en draagt bij aan de re-integratie van voormalige strijders, ondersteunt de slachtoffers van geweld en versterkt lokale vredesinitiatieven in Colombia. IKV Pax Christi werkt aan het versterken van de vreedzame democratische oppositie in Cuba.

Middelen en menskracht

In 2007 is € 310.190,- besteed aan activiteiten en 1 fte ingezet in Colombia en € 148.289,- en 0,8 fte in Cuba.

Partners en bondgenoten

In Colombia werkt IKV Pax Christi samen met Asociación de Cabildos del Norte de Cauca, Asociación de Municipios del norte del Cauca, Corporación Juan Bosco, Asociación Municipal de Mujeres. IKV Pax Christi onderhoudt contacten met Indepaz, Ideas para la Paz, Fundación para la Reconciliación, País Libre, Organisatie voor Internationale Migratie, MAPP/OEA, OCHA, OACNUDH, Universidad del Valle, Elacid – Escuela Latinoamericana de Cooperación y Desarrollo in Cartagena, Camara de Comercio in Bogota en Utopias.

In Cuba ondersteunt IKV Pax Christi de Movimiento Cristiano de Liberación, Damas de Blanco, Centro's Civico's, familieleden van politieke gevangenen en onafhankelijke bibliotheken.

Belangrijkste resultaten en effecten in 2007

- In Colombia raakte IKV Pax Christi op hoog niveau betrokken bij pogingen om te komen tot een politieke dialoog tussen de ELN en de Colombiaanse regering. IKV Pax Christi werd gevraagd de mogelijkheden van een humanitaire geste, de vrijlating van ontvoerden, te verkennen en te begeleiden. De vastgelopen onderhandelingen met de FARC en de oplopende spanningen tussen Colombia en zijn buurlanden zorgden voor nieuwe stagnaties. In Cuba blijft IKV Pax Christi lokale oppositiekrachten ondersteunen met het oog op de aanstaande machtswisseling.
- De dialoog van IKV Pax Christi met de Colombiaanse autoriteiten en overheidsinstellingen resulteerde in concrete steun. In 2007 verkoos de Nationale Commissie voor Genoegdoening en Verzoening een project van partnerorganisatie ASOM voor collectieve genoegdoening van slachtoffers en waarheidsvindingen tot één van haar pilotprojecten. Het Openbaar Ministerie bezocht de gemeente Buenos Aires om verklaringen van slachtoffers op te nemen ten behoeve van de processen tegen de paramilitaire leiders. De Nationale Raadsman voor Re-integratie nam een aantal aanbevelingen van IKV Pax Christi over in zijn re-integratieprogramma voor voormalige strijders en steunde het lokale re-integratieprogramma van partnerorganisatie ACIN.
- Met steun van IKV Pax Christi zijn in 2007 zo'n 250 voormalige strijders gere-integreerd in vijf inheemse reservaten.
- In Cuba vonden in maart 2007 diverse acties plaats voor de herdenking van de arrestatiegolf in 2003. In Nederland

versterkte IKV Pax Christi de bewustwording over Cuba met een protestmanifestatie, een debat, de uitgave van een krant over de Cubaanse mensenrechtensituatie en een boekenactie.

Vooruitzichten

IKV Pax Christi zal de re-integratie van voormalige strijders, de hulp aan slachtoffers van geweld en lokale vredesinitiatieven in Colombia en democratische initiatieven in Cuba blijven ondersteunen. De dialoog met de Colombiaanse en Europese autoriteiten over demobilisatie en waarheidsvinding in Colombia zal worden voortgezet, evenals de dialoog met gewapende groepen en de concrete steun aan slachtoffers. IKV Pax Christi zal in samenwerking met slachtofferorganisatie Pais Libre een rapport publiceren over ontvoeringen wereldwijd, dat wordt gebruikt om de besprekingen met de betrokken partijen een nieuwe impuls te geven.

Midden-Oosten

Context

De conflicten in het Midden-Oosten vinden plaats tussen en binnen staten. Vaak zijn de conflicten met elkaar verbonden. In de regio is er een structureel gebrek aan burgerveiligheid. In 2007 bleef de oorlog in Irak complex en hevig. De wederopbouw van het land is gestagneerd. In een chaotische machtsstrijd zijn vooral burgers slachtoffer van het geweld. Vier miljoen Irakezen zijn voor het geweld gevlucht. De stroom van vluchtelingen legt een zware last op Irak en de naburige landen. De besprekingen over een mogelijke terugtrekking van

buitenlandse troepen in Irak verschoven in 2007 naar de achtergrond.

In Israël en Palestina draagt de boycot van Hamas bij aan de voortzetting van het geweld. De isolatie van Gaza bemoeilijkt het werken aan een politieke oplossing tussen Israël en Palestina.

In 2007 namen de politieke activiteiten van verschillende etnische en sektarische groepen toe, vooral in Libanon en Irak. Deze ontwikkeling zorgde voor meer onrust in de gehele regio. Pogingen van democratisering, die vanuit het buitenland werden geïnitieerd, mislukten. Als reactie neigen landen als Syrië, Iran en Egypte naar een meer autocratisch regime. Jordanië en Marokko volgen deze trend. Er is in de regio een intense ideologische strijd over de rol van de staat en de relatie met het westen gaande. De invloed van islamitische politieke bewegingen neemt toe, in tegenstelling tot seculiere bewegingen die aan invloed en steun van de bevolking inboeten. Tegelijkertijd groeide in 2007 het besef van westelijke beleidsvormers dat het beleid van de 'war on terror' ook averechts kan werken. De beperkingen van burgerrechten en vrijheden worden gerechtvaardigd als een maatregel tegen terrorisme.

Doelstelling

IKV Pax Christi pleit in Nederland voor publieke en politieke steun voor vredesonderhandelingen, politieke transformatie en verzoening, organiseert vredesdialogen en steunt lokale vredesactivisten om zich tegen geweld te verzetten in hete conflictgebieden. IKV Pax Christi werkt in het Midden-Oosten aan het verbeteren van de vrijheid van meningsuiting, in het bijzonder in Marokko en Jordanië, het oprekken van speelruimte voor civiele samenleving in Syrië, aan de preventie van martelingen en de verbetering van de leefomstandigheden van Palestijnse vluchtelingen in Libanon.

Middelen en menskracht

In 2007 is € 1.239.429,- besteed aan activiteiten en 5,7 fte ingezet.

Partners en bondgenoten

IKV Pax Christi werkt samen met Middle East Citizens' Assembly, Network Espace Associatif, Arab Educational Institute, Palestinian Center for Dissemination of Democracy & Community Development, Iraqi Al-Amal Association, Sharafkhan Cultural Centre, Students League for Human Rights, Awene, Helsinki Citizens' Assembly Turkey, Clingendael, Universiteit van Amsterdam, Vrije Universiteit, Pax Christi Internationaal, Cordaid, Stichting Vluchteling, Hivos en Amnesty International.

Belangrijkste resultaten en effecten in 2007

- IKV Pax Christi organiseerde platforms voor een dialoog tussen seculiere en islamitische organisaties en politici in Marokko, tussen vredesgroepen en beleidsmakers van beide

△ Twee mannen lopen voorbij de metershoge muur tussen Jeruzalem en Abu Dis.

kanten in Israël en Palestina en diverse religieuze en etnische groepen, jongeren en vrouwen in Irak. Deze activiteiten leverden een bijdrage aan een bredere acceptatie van islamitische partijen binnen het politieke bestel en vice versa.

- IKV Pax Christi werkte aan capaciteitsversterking van lokale maatschappelijke organisaties en vredesactivisten in het Midden-Oosten. Door internationale steun van o.a. IKV Pax Christi zijn partnerorganisaties beter in staat zijn hun werk te doen.
- IKV Pax Christi entameerde een beleidsdialoog met het Ministerie van Buitenlandse Zaken en NGO's over de rol van en omgang met de politieke islam.
- IKV Pax Christi stimuleerde de dialoog over politieke islam door het organiseren van publieksevenementen zoals de publieksbijeenkomst Bazaar.
- Een intense lobby van IKV Pax Christi in samenwerking met een hiervoor opgerichte Irak coalitie droeg bij aan een grotere bekendheid met de problematiek van Irakese vluchtelingen bij de Nederlandse regering en politiek.

Vooruitzichten

De komende tijd zal IKV Pax Christi werken aan de ontwikkeling van een beleidskader en het uitbrengen van rapporten over terrorisme en 'war on terror'. Zij blijft partnerorganisaties op dit thema ondersteunen. IKV Pax Christi vraagt opnieuw aandacht voor de positie van Irakese vluchtelingen en Irakese religieuze minderheden bij de politici en publiek, door onder meer mee te werken aan de publicatie

van het fotoboek *Bagdad Calling* van Geert van Kesteren over Irakese vluchtelingen. IKV Pax Christi zal rapporten uitbrengen en de publieksbijeenkomst Bazaar organiseren voor het stimuleren van dialoog over de politieke Islam en islamitisch activisme in Palestina, Libanon en Marokko. De opbouw van een actief jongeren netwerk in het Midden-Oosten en de dialoog over menselijke veiligheid en geweldloze actie tussen organisaties uit verschillende landen, in het bijzonder tussen Irak en Libanon, krijgt steun van IKV Pax Christi.

Veiligheid en ontwapening

Nucleaire wapens

De drempel voor het gebruik van nucleaire wapens wordt kleiner. De rol van nucleaire wapens in het veiligheidsbeleid van diverse landen groeit, met name in landen in het zuiden van Azië en het Midden-Oosten. Nucleaire grootmachten negeren stelselmatig de verplichting van het nucleaire non-proliferatie verdrag (NPV) om nucleaire wapens te vernietigen en het NPV is in de 21e eeuw nog verder in het slop geraakt. Deze ontwikkelingen vereisen een vernieuwde strategie.

Kleine wapens

Kleine wapens spelen een belangrijke rol in binnenlandse conflicten. Wanneer de veiligheid van burgers niet gewaarborgd kan worden door een zwakke overheid, groeit vaak het aantal mensen dat wapens draagt voor zelfbescherming of als lid van een gewapende groepering. De

△ Actie tegen clustermunition op 't Plein in Den Haag op 27 juni 2007.

internationale gemeenschap speelt een belangrijke rol in het bevorderen van de internationale wetgeving die de stroom van kleine wapens en lichte wapens kan controleren. Wereldwijd ondersteunen maatschappelijke organisaties dit proces.

Clustermunitie

Clustermunitie brengt burgerlevens in gevaar lang nadat een conflict is beëindigd. Dit komt door het hoge aantal submunitie dat niet onmiddellijk explodeert en een gevaar vormt voor burgers. Onontplofte clustermunitie is vergelijkbaar met landmijnen. Dit roept vragen op over de legitimiteit van het wapen in het licht van het Internationaal Humanitair Recht. De principes van proportionaliteit en onderscheid tussen militaire en burgerdoelen komen in het gedrang. Een internationaal verbod op clustermunitie moet een einde maken aan het groot menselijk leed dat deze veroorzaakt. Productie, handel, doorvoer en gebruik van clusterbommen moet worden gestopt. Ontmanteling van bestaande voorraden en het opruimen van onontplofte resten dienen hoog op de internationale agenda te komen.

Doelstelling

IKV Pax Christi steunt nationale en internationale initiatieven die overheden aansporen om de proliferatie van kleine wapens en kernwapens te laten stoppen en stimuleert lokale gemeenschappen bij het terugdringen van de vraag naar wapens. Zij draagt bij aan en bevordert het internationale debat over veiligheid, demilitarisering en wapenbeheersing met onderzoek.

Middelen en menskracht

In 2007 is € 122.583,- besteed aan activiteiten en 1,5 fte ingezet.

Partners en bondgenoten

IKV Pax Christi werkt samen met East African Action Network on Small Arms, Amnesty International, Unicef, Human Rights Watch, Campagne tegen Wapenhandel, Stichting Vluchteling, Oxfam Novib, IANSA, ICCO en Cordaid voor onderzoek, kerken en oecumenische forums als FECCLAHA.

Belangrijkste resultaten en effecten in 2007

- IKV Pax Christi ondersteunt de werkgroep Nucleaire Ontwapening, die is ingesteld door het IKV Bestuur en de Pax Christi Ledenraad, met adviseurs Ruud Lubbers en Ko Colijn voor het ontwikkelen van een nieuwe strategie.
- IKV Pax Christi nam actief deel aan het Control Arms netwerk en steunde het Eastern African Action Network on Small Arms dat werkt aan de implementatie het Nairobi Protocol on Small Arms.
- Op 26 juni, een dag voor een hoorzitting over clustermunitie die mede door IKV Pax Christi wordt georganiseerd, schort de Nederlandse regering het besluit over clustermunitie tijdelijk op. IKV Pax Christi zit in de internationale stuurgroep van de clustermunitie coalitie en neemt deel aan de internationale onderhandelingen.

- Door druk van de internationale Cluster Munition Coalition, in 2003 mede opgericht door Pax Christi, neemt Noorwegen in februari 2007 het initiatief om een internationaal proces te starten voor een verbod op clustermunitie eind 2008. Naar aanleiding van het documentaireprogramma Zembla 'Het Clusterbomgevoel' over Nederlandse pensioenfondsen die beleggen in bedrijven die clusterbommen en landmijnen produceren, kon IKV Pax Christi de druk verder opvoeren om niet te beleggen in aandelen van ondernemingen die clustermunitie produceren. IKV Pax Christi voerde gesprekken met pensioenfondsen, vakbond FNV, media en Kamerleden. Er ontstond publieke verontwaardiging en pensioenfondsen besloten hun beleid te wijzigen.
- De Nederlandse regering heeft het gebruik tijdelijk opgeschort. Nederland, die in 1999 clustermunitie gebruikte in Kosovo/Servië, gaf duidelijk aan in Afghanistan geen clustermunitie te zullen gebruiken.

Vooruitzichten

De nationale en internationale campagne en lobby tegen clustermunitie wordt voorgezet. Eind 2008 wordt een internationaal verdrag tegen clustermunitie verwacht, dat Nederland zal ondertekenen. IKV Pax Christi zal advies uitbrengen en een nieuwe strategie voor nucleaire ontwapening starten.

Economische dimensies van conflict

Context

De aanwezigheid van natuurlijke hulpbronnen vormt in veel landen een bron van conflict en mensenrechtenschendingen, waaronder Nigeria, DR Congo, Soedan en Colombia. Bedrijven vertegenwoordigen een enorm ongebruikt potentieel voor vredesopbouw van olie- en mijnbouwondernemingen die lang en intensief aanwezig zijn in conflictgebieden.

- △ Als gevolg van de strijd om olie eind jaren negentig zijn honderdduizenden Soedanezen van hun land verdreven.

Sinds 2001 coördineert IKV Pax Christi de European Coalition on Oil in Sudan (ECOS), een netwerk van ruim tachtig organisaties. ECOS brengt de mensenrechtensituatie in de oliegebieden onder de aandacht en bevordert dat de activiteiten van de olie-industrie bijdragen aan vrede en welvaart in Soedan. ECOS meent dat de olie-industrie zowel een verplichting als een eigenbelang heeft om er alles aan te doen een succes te maken van het Soedanese vredesverdrag, dat in 2005 een einde maakte aan 24 jaar burgeroorlog. In 2007 zette ECOS een nieuw onderwerp op de politieke agenda: belastingheffing van de olie-industrie in Soedan om extreme winsten af te roemen.

Nigeria kampt met chaos en geweld, vooral in de olieproducerende Niger Delta. Om de structurele oorzaken van de verloederende van de Delta tegen te gaan, ontwikkelde IKV Pax Christi een programma om, samen met Stakeholder Democracy Network (SDN) en Center for Corporate and Social Responsibility (CSCR), lokale gemeenschappen een rol te geven in een integraal veiligheidsconcept. Dit concept verbindt de veiligheid van ondernemingen aan dat van de plaatselijke bevolking. De richtlijnen van Voluntary Principles on Security and Human Rights bieden hiervoor een sterk kader.

In Colombia wordt een vergelijkbaar programma ontwikkeld in gebieden waar de komst van internationale mijnbouwbedrijven geweld dreigt aan te trekken.

Doelstelling

IKV Pax Christi streeft naar een situatie waarin economische actoren en omstandigheden duurzame vrede toestaan en stimuleren.

Middelen en menskracht

In 2007 is € 320.087 besteed aan activiteiten en 2 fte ingezet.

Partners en bondgenoten

IKV Pax Christi coördineert de European Coalition on Oil in Sudan (ECOS) en is lid van de Steering Committee van de Voluntary Principles on Security and Human Rights. Daarnaast neemt IKV Pax Christi deel aan de Fatal Transactions-campagne en werkt samen met Human Rights Watch, Amnesty International, Fund for Peace, Oxfam Novib, African Centre for Corporate Responsibility, International Alert, New Sudan Indigenous Civil Society Network NESI, NiZA, Sudan Ecumenical Forum, Sudan Council of Churches, Khartoum Working Group on Social and Environmental Challenges, African Centre on Corporate Responsibility, Centre for Corporate and Social Responsibility.

Belangrijkste resultaten en effecten in 2007

- Binnen de internationale campagne Fatal Transactions bracht IKV Pax Christi bij een breed publiek in Europa de problematiek rondom olie in Soedan onder de aandacht.
- In vier deelonderzoeken naar de impact van de olie-industrie in Zuid-Soedan bekeek IKV Pax Christi de geschiedenis van de gewelddadige ontvolkingpolitiek tussen 1997 en 2004; met

behulp van een analyse van satellietbeelden; de berekening van de berokken schade, een studie naar juridische aansprakelijkheid onder Soedanees recht en onderzoek naar politiek-militaire ontwikkelingen. Het geheel zal in 2008 worden gepubliceerd, waarin IKV Pax Christi bedrijven zal wijzen op hun grondwettelijke plicht om de bevolking te compenseren.

- ECOS publiceerde daarnaast een rapport over het nut en de noodzaak van de invoering van winstbelasting voor de olie-industrie in Soedan. De Zuid-Soedanese regering heeft dit onderwerp sindsdien publiekelijk opgepakt.
- IKV Pax Christi nam in 2007 initiatieven voor bottom-up veiligheidsdialogen: zes lokale studies en bewustwordingsprogramma's in de Niger Delta wezen de weg naar de ontwikkeling van een integrale veiligheidsdialoog tussen overheid, ondernemingen en gemeenschappen, in het kader van de Voluntary Principles on Security and Human Rights.
- In Colombia voerde IKV Pax Christi een soortgelijk onderzoek uit.

Vooruitzichten

Op basis van de resultaten van lokale studies en bewustwordingsprogramma's in de Niger Delta en Colombia zal IKV Pax Christi programma's ontwikkelen voor een dialoog tussen gemeenschappen, overheden en bedrijven over veiligheid en mensenrechten. In het rapport over de impact van de olie-industrie in een deel van Soedan zal IKV Pax Christi bedrijven oproepen om hun grondwettelijke plicht te vervullen en mensen wier rechten zijn geschonden te compenseren voor de geleden schade. IKV Pax Christi zal in Soedan lokale conferenties organiseren met ondernemingen, overheid en gemeenschappen over sociale en milieustandaarden voor de olie-industrie. IKV Pax Christi gaat in overleg met de Soedanese Raad van Kerken over het aanstellen van een gespecialiseerde medewerker die hen zal begeleiden bij onderzoek, lobby en capaciteitsversterking.

Issue development

Context

Human security

De meeste conflicten van het afgelopen decennium zijn intrastatelijke conflicten, vaak in een context van uiteenvallende samenlevingen en een marginaal aanwezige staat die niet langer de monopolie op geweld heeft. Een dergelijke staat kan zijn burgers geen veiligheid bieden andere basisvoorzieningen voor de bevolking leveren. De internationale gemeenschap vraagt zich of onder welke voorwaarden het gerechtvaardigd is om in zulke conflicten burgers te beschermen met militaire interventies. IKV Pax Christi doet onderzoek naar deze missies en naar de vraag hoe burgers in fragiele staten en ten tijden van gewelddadige conflicten beter beschermd kunnen worden.

△ Een Palestijnse jongen bekijkt een kogelgat in de muur van dichtbij.

Religie en conflict

In veel conflicten van de afgelopen decennia spelen religie en religieuze leiders een belangrijke rol: bij de start van conflicten maar vaker bij het legitimeren van bepaalde standpunten of geweld. De laatste jaren is er meer aandacht voor relaties tussen religies en conflicten. IKV Pax Christi werkt aan een beter begrip van de rol van religie bij het ontstaan, de ontwikkeling en het oplossen van conflicten.

Democratie en vredesopbouw

Ook in 2007 stagneren democratiseringprocessen in landen als Afghanistan, Irak en Bosnië-Herzegovina; voor IKV Pax Christi meer reden om te werken aan een vergroting van kennis over democratiseringsprocessen en het ontwikkelen van strategieën.

Doelstelling

IKV Pax Christi doet onderzoek naar, werkt aan strategische lobby en aandacht voor de thema's *human security*, religie en conflict, democratisering en vredesopbouw.

Middelen en menskracht

In 2007 is € 103.345,- besteed aan activiteiten en 1,5 fte ingezet.

Partners en bondgenoten

IKV Pax Christi werkt samen met onder anderen Cordaid, ICCO, Clingendael, BBO, Vereniging van Nederlandse Gemeenten,

United Cities and Local Governments, Vrije Universiteit, Universiteit van Utrecht, Wageningen Universiteit, Radboud Universiteit Nijmegen, Vrije Universiteit van Berlijn en Universiteit Marburg.

Belangrijkste resultaten en effecten in 2007

- In 2007 onderzocht IKV Pax Christi de rol van religieuze leiders tijdens en na de oorlog in Bosnië-Herzegovina, in samenwerking met Bureau Beleidsbeïnvloeding Ontwikkelingssamenwerking (BBO). Hiermee werd de publieke kennis over de rol van religie in conflicten vergroot.
- IKV Pax Christi werkte mee aan het netwerk Knowledge Forum Religion and Development. Als lid van Knowledge Unit, een initiatief van Cordaid, ICCO en IKV Pax Christi, stemde zij de activiteiten op het gebied van religie en conflict af met andere NGO's. Op deze manier werd de positie van IKV Pax Christi voor de lobbyactiviteiten versterkt.
- IKV Pax Christi schreef mee aan een handboek voor burgerparticipatie voor gemeenschappen in Vojvodina, Servië.
- Tijdens de internationale VN Habitat Conference in oktober presenteerde IKV Pax Christi de resultaten van het programma Assistance to Bosnian Communities. Aanbevelingen van IKV Pax Christi werden meegenomen in de voorbereiding voor de internationale conferentie over city diplomacy van United Cities and Local Governments, de wereldorganisatie van lokale overheden.
- Op het gebied van *human security* vroeg IKV Pax Christi de aandacht van beleidsmakers en partnerorganisaties, werden onder meer publicaties met verhalen uit het Midden-Oosten verzorgd en werd een discussie binnen het Middle-East Youth Forum geïnitieerd. Enkele partnerorganisaties werden uitgenodigd voor een training op de Vrije Universiteit.

Vooruitzichten

IKV Pax Christi zal het onderzoeksrapport *Tales of War and Peace* over de rol van religieuze leiders tijdens en na de oorlog in Bosnië-Herzegovina publiceren. IKV Pax Christi zal in 2008 een beleidskader presenteren voor de thema's religie en conflict, democratisering en vredesopbouw. IKV Pax Christi werkt mee aan een conferentie en publicatie over democratisering en vredesopbouw van United Cities and Local Governments, in samenwerking met partnerorganisaties uit Colombia, Molukken en Zuidoost-Europa.

Belanghebbenden

De belangrijkste belanghebbenden van IKV Pax Christi zijn:

Partners	• Partnerorganisaties in de gebieden waar we werkzaam zijn • Internationale netwerken waarin wij participeren
Maatschappelijke achterban	• Leden, donateurs en betrokkenen • Kerken • Maatschappelijke organisaties waarmee we institutionele samenwerkingsrelaties onderhouden
Donoren	• Subsidieverlenende instanties
Personeel	• Medewerkers en vrijwilligers

De relatie met onze belanghebbenden is divers van aard. De verschillende verwachtingen ten aanzien van IKV Pax Christi kunnen op gespannen voet met elkaar staan. Als verwachtingen op gespannen voet met elkaar staan, laten we ons leiden door onze centrale waarde die de uiterste maatstaf vormt voor de kwaliteit van ons werk op basis waarvan wij ons willen verantwoorden.

Centrale waarde

We beschouwen solidariteit met de dragers van vredesinitiatieven en slachtoffers van oorlogsgeweld als onze centrale waarde en hechten diep aan de wederkerigheid van onze relaties. Wij werken vanuit het uitgangspunt dat ieder mens gelijke rechten heeft op een menswaardig, veilig en vreedzaam bestaan. Wij geloven in de menselijke waardigheid, die mensen met elkaar verbindt en tegenstellingen overstijgt.

Partners

Zeer belangrijke belanghebbenden van IKV Pax Christi zijn de ruim 100 partners in de conflictgebieden die wij vooral morele en politieke en soms ook (bescheiden) materiële steun bieden. Onze partners zijn organisaties, informele groepen en soms zelfs individuen die in lastige, onveilige gebieden onder bedreiging van hun persoonlijke veiligheid vredesinitiatieven ondernemen en pleiten voor dezelfde waarden die wij aanhangen. Wij verbinden onze partners met elkaar, met de politiek en publiek en met kennis en middelen. Veel van deze partnerorganisaties zijn verenigd in regionale netwerken, die deels door onszelf zijn opgezet.

Ons partnerbeleid is verankerd in onze centrale waarden solidariteit, menselijke waardigheid en democratische verhoudingen.

De constituerende kenmerken van partnerschap zijn voor ons:

- gedeelde waarden;
- gemeenschappelijke doelen;
- wederzijds respect en vertrouwen;
- gelijkwaardige verhouding;
- wederkerige relatie;
- eigen verantwoordelijkheid.

Partnerorganisaties maken geen deel uit van ons bestuur. In de politiek geladen context zou dat kunnen leiden tot aantasting van de onafhankelijkheid van ons werk en tot onaanvaardbare risico's voor partners in een context van een staat in oorlog of van een repressieve autoritaire staat.

In 2007 vonden drie partnerconsultaties plaats in: Tbilisi (partners Kaukasus), Novi Sad (deel van partners Westelijke Balkan), in Amman (Midden-Oosten).

In Latijns-Amerika vond er geen algehele partnerconsultatie plaats, maar wel bijeenkomsten over specifieke onderwerpen, zoals conflicten over grond en mijnbouw en genoegdoening aan slachtoffers, waaraan alle partnerorganisaties deelnamen. Daarnaast vonden in 2007 64 veldbezoeken plaats aan partnerorganisaties en regio's.

Internationale netwerken

Vredesvraagstukken zijn nauw verbonden met internationale samenwerking en internationale besluitvorming. De participatie in relevante internationale netwerken is daarom van groot belang. Het samenwerkingsverband IKV Pax Christi is via Pax Christi Nederland direct aangesloten bij Pax Christi Internationaal en via het IKV aangesloten op het Helsinki Citizens' Assembly en MECA (Middle East Citizens' Assembly). Verder participeren wij in CIDSE (Coopération Internationale pour le Développement et la Solidarité), Cluster Munitie Coalitie, Control Arms Campaign, CPN (Catholic Peacebuilding Network), EAA (Ecumenical Advocacy Alliance), ECOS (European Coalition on Oil in Sudan), EPLO (European Peace Building Liaison Office), Fatal Transactions, ICBL (International Coalition Ban Landmines), IANSA (International Action Network against Small Arms), Social Alert, Publish What You Pay, Voluntary Principles on Security and Human Rights en de WCRP (World Conference of Religions for Peace).

Maatschappelijke achterban

IKV Pax Christi werkt in opdracht van het IKV, waaraan zes kerken deelnemen, en van Pax Christi die een sterke verankering heeft binnen de katholieke gemeenschap in Nederland. Voor een verdere toelichting op de maatschappelijk achterban verwijzen wij naar de jaarverslagen van het IKV en van Pax Christi.

Media

In 2007 vonden in Nederland 66 mediaoptredens plaats voor radio en televisie. Hier waren 15 verschillende medewerkers bij betrokken. De maandelijkse Knipselkranten telden 625 verschillende mediavermeldingen met daarin de naam IKV Pax Christi.

IKV Pax Christi zoekt bredere maatschappelijke steun door het voeren van campagnes, het organiseren van publieke debatten en het geven van voorlichting om onderwerpen op een nationaal en internationaal niveau onder de aandacht van publiek, pers en politiek te brengen. Vaak werken we daarin samen met partners of formieren coalities met andere organisaties.

Kerkelijke achterban

IKV en Pax Christi hebben een zeer ruime ervaring met de organisatie van een jaarlijkse Vredesweek. Het was dit jaar 40 jaar geleden dat de eerste Vredesweek werd georganiseerd. De 41e editie kreeg als motto mee '40 jaar Vechten voor Vrede'. De Vredesweek is traditiegetrouw een moment om de aandacht te vragen voor de vredesvragen die leven in de samenleving. Het thema biedt ruimte voor eigen engagement en sluit aan bij actuele ontwikkelingen. Dit jaar is de focus gelegd op de Nederlandse aanwezigheid in Afghanistan gekoppeld aan de inspanningen van enkele generaties 'vredestichters' in eigen land. Met de Vredesweek bereikte IKV Pax Christi vele plaatselijke kerkelijke gemeenten en parochies.

△ Banner van de Vredesweek 2007 op de Janskerk in Utrecht.

Jongeren in Nederland

In 2007 heeft IKV Pax Christi zich gericht op dialoog tussen de jongeren van autochtone en allochtone afkomst en de omgang met identiteit en religie. Enkele voorbeelden:

- Een jongerenuitwisseling tussen jongeren uit Nederland, Duitsland, Jordanië en Libanon.
- Een pilot-programma Sharing Stories Turkije over interculturalisatie in eigen land waaraan 60 Nederlandse en 75 Turkse studenten deelnamen.
- Ewa Matie (Hallo maat!), een programma voor jongeren tussen de 14 en 20 jaar, op scholen (vooral VMBO / ROC), in ontmoetingscentra, in moskeeën, in kerken of bij scoutinggroepen. Doel was het migranten/islam debat in eigen land te faciliteren. Enkele honderden voornamelijk Turkse en Marokkaanse jongeren hebben er aan deelgenomen. In totaal zijn 3.000 exemplaren van de Ewa Mati DVD verspreid. Minister Rouvoet nam deel aan het debat bij gelegenheid van de presentatie van de DVD.

In 2008 zal IKV Pax Christi, voortbouwend op deze ervaringen, een nieuw format ontwikkelen waarbinnen jonge studenten zich kunnen engageren met het vredeswerk met een sterk accent op maatschappelijk debat over identiteit en integratie tegen de achtergrond van de maatschappelijke verhoudingen in Nederland die mede beïnvloed worden door onrecht en geweld in eigen samenleving en in andere regio's waaronder het Midden-Oosten.

Campagnes

IKV Pax Christi participeert elk jaar in campagnes die zich richten op bewustwording en mobilisering van haar achterban op specifieke thema's. In 2007 was IKV Pax Christi o.a. actief in de volgende initiatieven:

- Clustermunitiecampagne i.s.m. Unicef, Oxfam Novib, Amnesty International, Stichting Vluchteling
- Fatal Transactions i.s.m. Oxfam Novib en NiZA
- Boeken voor Cuba
- Tot zover Darfur i.s.m. o.a. Aart Zeeman, Stichting Vluchteling en Oxfam Novib
- Plant een Olijfbom i.s.m. YMCA, YWCA, Cordaid en ICCO
- Doorbreek de stilte – Veertig jaar bezetting i.s.m. Cordaid

Donoren

Voor de jaren 2007 t/m 2010 heeft IKV Pax Christi van het Ministerie van Buitenlandse Zaken een subsidie ontvangen van € 15.090.000,-. Daarnaast heeft IKV Pax Christi over dezelfde periode een strategische samenwerking met Cordaid en Hivos ten behoeve van het uitvoeren van vredesprogramma's in conflictgebieden en dragen zij bij aan de financiering van deze programma's. In 2008 wordt de samenwerking met ICCO geoperationaliseerd.

Intervida World Alliance (INWA) uit Barcelona, Spanje draagt bij aan de financiering van activiteiten in de Hoorn van Afrika, in het bijzonder het Peace & Sports-programma. Dit programma gebruikt sport om rivaliserende jonge krijgers uit

nomadenvolken in het grensgebied tussen Soedan, Oeganda en Kenia in de Hoorn van Afrika bij elkaar te brengen en geweld te doorbreken.

Conflicten hebben vaak economische dimensies. IKV Pax Christi spreekt daarom het bedrijfsleven aan op hun economische activiteiten en roept bedrijven op om bij te dragen aan vrede, respect voor mensenrechten en duurzame ontwikkeling. Om die reden is IKV Pax Christi uiterst terughoudend op het gebied van sponsoring door het bedrijfsleven. In 2007 zijn geen activiteiten van IKV Pax Christi gefinancierd door private ondernemingen. De inkomsten uit MFS-subsidie van de overheid bedroeg in 2007 € 3.610.00,-. De inkomsten uit institutionele fondsenwerving bedroeg in 2007 € 4.452.518,-

Fondsenwervingsbeleid

Particuliere fondsen worden verkregen uit:

- Contributies van leden van de vereniging Pax Christi en giften van particuliere donateurs van IKV en Pax Christi;
- Giften van kloosters, congregaties, kerkelijke organisaties. Deze donoren worden periodiek geïnformeerd over activiteiten en vredesprogramma's van IKV Pax Christi. Op basis daarvan besluiten deze donoren al dan niet tot het schenken van een gift;
- Uit de collecte tijdens de Vredesweek in parochies en kerkelijke gemeenten
- Legaten

Daarnaast heeft in 2007 een actie via Wilde Ganzen plaatsgevonden ten behoeve van het Sports & Peace-programma in de Hoorn van Afrika.

IKV Pax Christi onderscheidt nadrukkelijk:

- Voorlichtingsmateriaal over oorlogs- en vredesvraagstukken dat gericht is op studie, vorming en actie ten behoeve van de directe achterban, het bredere publiek, maatschappelijke organisaties en media en educatief materiaal ten behoeve en onderwijs. Dit materiaal is gratis of het wordt of basis van kostprijs, dus zonder winstoogmerk, verkocht.
- Informatiemateriaal dat gericht is op fondsenwerving. Dit informatiematerieel dient te voldoen aan de volgende kwaliteitseisen:
 - toetsing aan onze missie;
 - waarheidsgetrouw in informatieverstrekking;
 - transparantie in de uitvoering;
 - het afleggen van verantwoording over bereikte resultaten.

Wij onderhouden frequent contact met onze achterban, onder meer door de ledenconsultaties van Pax Christi en tijdens activiteiten in de Vredesweek, waardoor er een goede beoordeling kan plaatsvinden van de wijze waarop informatie- en voorlichtingsmateriaal is ontvangen. Het IKV en Pax Christi beschikken over het keurmerk van het CBF en hebben een door het CBF goedgekeurde klachtenregeling die door IKV Pax

Christi wordt gevolgd. In 2007 zijn drie klachten ontvangen en behandeld. Alle drie betroffen ze ons politieke standpunt in het Midden-Oosten. IKV Pax Christi is door de belastingdienst aangemerkt als ANBI, dat wil zeggen een Algemeen Nut Beogende Instelling die door de Nederlandse belastingdienst is aangemerkt als een organisatie waarvoor belastingplichtigen giften van hun belasting kunnen aftrekken. IKV Pax Christi hoeft geen successierecht of schenkingsrecht te betalen over erfenissen en schenkingen.

De kosten voor de particuliere fondsenwerving bedroeg in 2007 21% van de opbrengsten tegenover 21,1% in 2006. De norm die het Centraal Bureau Fondsenwerving hanteert is 25%. Netto beschikbaar uit eigen fondsenwerving was in 2007 € 445.095,-. Dit is € 32.652,- hoger dan in 2006 € 412.443,-.

Op de fondsenwervingmarkt is veel concurrentie en is IKV Pax Christi een relatief kleine speler. In 2008 moeten nieuwe initiatieven, met ondersteuning van een fondsenwerfer, leiden tot het realiseren van onze, overigens bescheiden, ambities om de opbrengsten uit particuliere fondsenwerving te verhogen.

Personeel

Kwaliteit en leren

In 2007 heeft IKV Pax Christi veel geïnvesteerd in het creëren van een leeromgeving en het stimuleren van eigen initiatieven gericht op verbetering en innovatie. De opgedane ervaringen zullen de basis vormen voor een personeelsontwikkelingstraject dat zich richt op teamleiders en teamleden en moet bijdragen aan leren, verbeteren en vernieuwen.

Binnen de teams zal de komende jaren ook ruimte moeten zijn voor teambuilding, verbetering, vernieuwing en ontwikkeling. Het personeelsontwikkelingstraject zal zich ook hier op richten.

In de ontwikkeling van de organisatie spelen de drie keer per jaar georganiseerde 'blokweken' een katalyserende rol in de leerprocessen. Een blokweek is een moment waarop gezamenlijk wordt gereflecteerd en overlegd over inhoudelijke, beleidsmatige, vakmatige en organisatorische onderwerpen. Uitwisseling van kennis en ervaring tussen collega's is hierbij van groot belang. Ook de spirituele en filosofische kant van ons vredeswerk krijgt uitdrukkelijk aandacht. Zo zijn in de blokweek onder meer uitgenodigd André Lascaris, dominicaan en theoloog, om te spreken over de Mimethische Theorie van René Girard en Joachim Duyndam en dr. Marcel Poorthuis over de filosofie van Emmanuel Lévinas.

Teneinde de zelfwerkzaamheid van de organisatie te versterken krijgt het personeel de ruimte om innovatieve ideeën te realiseren. Medewerkers nemen hierdoor in toenemende mate zelf het initiatief tot verbetertrajecten die leiden tot grotere samenhang binnen de organisatie en verbetering en vernieuwing van beleid en organisatie. Wij laten ons hierbij leiden door vernieuwende inzichten uit de wereld van management- en organisatieontwikkeling.

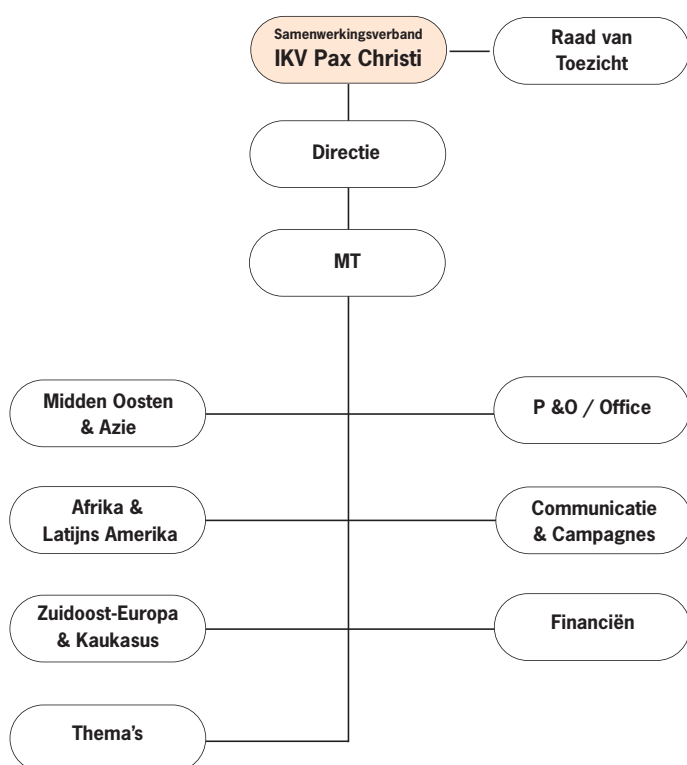
In 2007 hebben programmaleiders en -medewerkers een interne

leergang gevolgd onder leiding van prof. dr. ir. Georg Frerks, hoogleraar Rampenstudies aan de Universiteit van Wageningen, gericht op het expliciteren van veranderingstheorieën en het versterken van programmastrategieën.

Tevens vond een interne studiedag plaats over gender en vredesopbouw onder externe begeleiding van Dorien Plantinga. Daarnaast vonden er interne *learning cycles* plaats waarbij informatie en ervaringen worden uitgewisseld, onder meer op gebied van *human security* (onder leiding van prof. dr. Mient Jan Faber), Afghanistan (onder leiding van generaal-majoor der mariniers b.d. mr. drs. Kees Homan en Luc Claes, aalmoezenier in Deh Rawod), en Truth telling at national level in transitional societies (n.a.v. het stagerapport van Wieneke Kirpestein). Opleidingsbudget was gepland in 2007 op 3% over de totale salariskosten. Omdat het personeelsontwikkelingstraject nog verder ontwikkeld moet worden, was hier per 31 december slechts 1,5% gerealiseerd.

Organisatie en organogram

De organisatieontwikkeling van IKV Pax Christi stond in 2007 vooral in het teken van integratie van systemen en procedures, van het opbouwen van een gemeenschappelijke cultuur en van het vergroten van samenwerking en samenhang. De harmonisatie en integratie van de administratieve systemen en procedures van IKV en Pax Christi vergde veel extra inspanningen. In 2007 zijn alle nieuwe teams operationeel geworden en het organogram is vastgesteld. Planning en control-cycli zijn in de teams verankerd

Figuur 1 Organogram IKV Pax Christi

Personeelsbeleid

In het kader van de integratie van de werkorganisaties is op het gebied van de administratieve personele organisatie een eenduidig beleid geformuleerd. Voorbeelden zijn: arbeidsovereenkomsten, aanvullingen/wijzigingen op de arbeidsovereenkomst, behandeling werving- en selectieprocedures, behandeling aanvraag opleidingen, vergoeding reiskosten woon-werkverkeer.

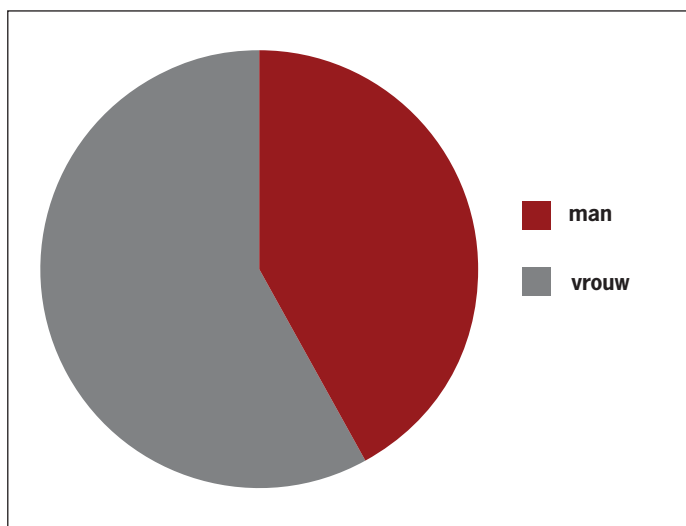
Ook op gebied van aanvullende arbeidsvoorwaarden en personeelsbeleid zijn de belangrijkste systemen en procedures geharmoniseerd waarbij tegelijkertijd een kwaliteitsslag is gemaakt.

De formatie is op verschillende punten versterkt en vernieuwd, met name het management van ondersteunende afdelingen is op een hoger kwaliteitsniveau gebracht, mede met het oog op de gegroeide omvang van de organisatie.

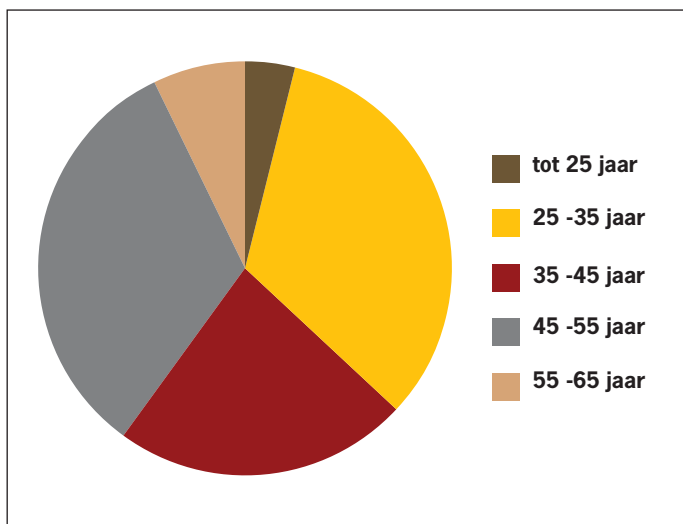
Kengetallen

Formatie	31-12-2007	31-12-2007
	aantal personen	aantal fte
Totaal aantal medewerkers in dienst	57	49,7
Van wie uitgezonden (buitenland)	4	3,6
Vrijwilligers	19	
Stagiaires	7	
Personeel uit dienst in de loop van 2007	6	

Leeftijds opbouw	aantal personen	% personen	man	vrouw	part-time	full-time
tot 25 jaar	2	4%	0%	100%	100%	0%
25 - 35 jaar	19	33%	32%	68%	58%	42%
35 - 45 jaar	13	23%	31%	69%	85%	15%
45 - 55 jaar	19	33%	58%	42%	47%	53%
55 - 65 jaar	4	7%	75%	25%	25%	75%
Totaal	57	100%	42%	58%	60%	40%

Figuur 2 Verhouding mannen en vrouwen

Figuur 3 Leeftijdsovername medewerkers

Veiligheid

In 2007 is een start gemaakt met het ontwikkelen van een adequaat veiligheidsbeleid, een absolute noodzaak omdat ons werk in conflictgebieden per definitie risico's voor onze medewerkers met zich meebrengt. Een belangrijk discussiepunt in 2007 was het onderwerp ontvoeringen. IKV Pax Christi hanteert bij ontvoeringen een no-pay-beleid. De medewerkers zijn direct betrokken bij de ontwikkeling van het veiligheidsbeleid. In 2008 is het beleid ter instemming voorgelegd aan de ondernemingsraad.

Verzuim/gezondheid

In 2007 is een nieuw verzuimprotocol ingesteld. Daarnaast is onderdeel van ons bestaande gezondheidsbeleid de mogelijkheid jaarlijks een medische keuring te ondergaan bij het Havenziekenhuis te Rotterdam. Deze mogelijkheid is er specifiek voor medewerkers die regelmatig naar het buitenland reizen. Medewerkers die reizen naar het buitenland zijn verplicht zorg te dragen voor actuele benodigde vaccinaties.

Vrijwilligers en stagiaires

IKV Pax Christi werkt regelmatig met vrijwilligers en stagiaires, vooral in de regioteams, het themateam en bij de afdeling communicatie en campagnes. Werving vindt plaats via de website van IKV Pax Christi, de website www.oneworld.nl en de eigen netwerken van medewerkers. Selectie en aanstelling vinden plaats door de teamleiders en programmaleiders. Vrijwilligers en stagiaires ontvangen altijd een overeenkomst

waarin afspraken vastgelegd zijn over:

- Begin- en einddatum en aantal dagen per week dat gewerkt wordt
- Aard van de werkzaamheden
- Vergoeding
- Verzekering: er wordt een verzekering afgesloten voor ongevallen en aansprakelijkheid en, indien naar het buitenland gereisd wordt, ook een reisverzekering
- Coördinatie en begeleiding van de werkzaamheden
- De wijze waarop de begeleiding zal plaatsvinden.

In 2008 zal er een review plaats vinden van de huidige praktijk ten aanzien van vrijwilligers en stagiaires. Dit past in het kader van de Code Goed Bestuur voor Goede Doelen (Code Wijffels).

Salarisstructuur en -beleid

IKV Pax Christi volgt de CAO van de Protestantse Kerken in Nederland. Iedere functiebeschrijving is in 2007 voorzien van een functiewaardering (salarisschaal).

In 2007 is het proces van functiebeschrijvingen en -waarderingen afgerond. Medewerkers zijn in de gelegenheid gesteld bezwaar te maken tegen de inhoud. Bezwaren zijn beoordeeld door een onafhankelijke commissie. Door acht medewerkers is bezwaar ingediend. Twee bezwaren hebben geleid tot een andere functiebeschrijving en/of -waardering. In 2008 zal daar waar nodig een evaluatie plaatsvinden.

Maatschappelijk verantwoord ondernemen

IKV Pax Christi wil bijdragen aan maatschappelijk verantwoord ondernemen.

Medewerkers worden gestimuleerd met openbaar vervoer te reizen, hetgeen ook in de regeling woon-werkverkeer tot uiting is gebracht. Ook bestaat, afhankelijk van de functie, de mogelijkheid om thuis te werken.

Er wordt gebruik gemaakt van Fairtrade producten en van biologische producten. Afval wordt gescheiden aangeboden aan verwerkingsbedrijven. Oude tonercartridges voor printers, faxen en kopieerapparaten worden teruggestuurd naar de leverancier ter recycling.

Ondernemingsraad

De personeelsvertegenwoordigers van IKV en Pax Christi zijn per 1 april 2007 geïntegreerd in een ondernemingsraad. Er was op regelmatige basis goed overleg tussen de OR en de directie, onder meer over het ontwikkelde personeelbeleid in het kader van de integratie en de kwaliteitsverbetering.

Verzuim- percentage	Kort verzuim	Middellang verzuim	Middellang verzuim	Totaal	Landelijk gemiddelde (CBS)
	korter dan 7 dagen	8 t/m 42 dagen	langer dan 42 dagen		
	1,3%	0,9%	1,5%	3,6%	4%

Verantwoordingsverklaring Bestuur en Raad van Toezicht

De verantwoordingsverklaring is onderdeel van de nieuwe richtlijnen van het Centraal Bureau Fondsenwerving (CBF) en waarin bestuur en Raad van Toezicht verantwoording afleggen over de volgende onderdelen:

- hoe het intern toezicht op bestuurlijke en/of uitvoerende taken is georganiseerd, en hoe daaraan uitvoering wordt gegeven;
- hoe wordt gewerkt aan een optimale samenstelling van het bestuur en een eventueel toezichthoudend orgaan;
- Hoe het functioneren van directie, bestuurders en eventuele toezichthouders wordt geëvalueerd.

Hieronder is de verantwoordingsverklaring integraal opgenomen.

Sturen, verantwoorden en leren

Het bestuur bestaat uit een statutaire directie die het beleid bepaalt en eindverantwoordelijk is voor de dagelijkse leiding. De directie stelt een strategisch meerjarenplan en meerjarenbegroting op dat, na instemming te hebben verkregen van de Raad van Toezicht IKV Pax Christi, ter goedkeuring wordt voorgelegd aan het IKV en aan Pax Christi. Jaarlijks vindt met het IKV Bestuur en de Pax Christi Ledenraad een reflectie plaats op de stand van zaken met betrekking tot de implementatie van het meerjarenplan.

Op basis van het strategisch meerjarenplan wordt een jaarplan en begroting opgesteld waarin de doelstellingen, vredesprogramma's, beoogde resultaten alsmede de daartoe ingezette mensen en middelen zijn omschreven. Het jaarplan en de begroting worden ter goedkeuring voorgelegd aan de Raad van Toezicht IKV Pax Christi.

IKV Pax Christi beschikt over een 'monitoringsprotocol'. Hierin is de systematiek van de interne monitoring van programma's door programmaleiders en -medewerkers, teamleiders en de directie en de externe monitoring door o.a. het Ministerie van Buitenlandse Zaken vastgelegd. IKV Pax Christi ziet monitoring als een middel voor sturen, verantwoorden en leren. Met name voor ons werk in de vaak snel veranderende conflictsituaties is het van essentieel belang om snel te kunnen inspelen op nieuwe ontwikkelingen. IKV Pax Christi heeft derhalve gekozen voor een diversiteit aan monitoringsinstrumenten, waaronder regelmatige voortgangsrapportages, veldbezoeken, regelmatige voortgangsbesprekingen in en met de teams en onderzoek door onafhankelijke experts, waaronder best practice-onderzoeken die worden uitgevoerd door de faculteit Rampenstudies van de Universiteit Wageningen.

De monitoring van het effect (impact) van onze programma's vindt plaats op basis van reflectie op de plausibele bijdrage van interventies van IKV Pax Christi op veranderingen in de context en op veranderingen in beleid en gedrag van de relevante actoren in de conflictgebieden. Per programma heeft IKV Pax Christi twee onafhankelijke gekwalificeerde experts uitgenodigd om kritisch te reflecteren op de jaarrapportage. Op deze wijze organiseert IKV Pax Christi een onafhankelijke toetsing van de strategische kwaliteit van haar programma's. De komende jaren zal deze reflectie zich verder moeten ontwikkelen.

De monitoring van het beheer van onze programma's vindt plaats op basis van financiële rapportages waarin de realisatie van de bestedingen ten opzichte van de kostenramingen wordt gepresenteerd.

Voorts is in 2007 een organisatiehandboek opgesteld waarin alle organisatorische en administratieve procedures zijn vastgelegd. Deze wordt periodiek aangepast aan actuele ontwikkelingen en verbeterd.

De directie vormt samen met de teamleiders het managementteam dat tweewekelijks alle relevante onderwerpen bespreekt die binnen IKV Pax Christi spelen.

Toezicht

De Raad van Toezicht houdt toezicht op de directie, de efficiënte besteding van mensen en middelen en volgt op een strategisch niveau de organisatie en resultaten kritisch. De Raad van Toezicht onderschrijft de Code Goed Bestuur van Goede Doelen (code Wijffels) en handelt overeenkomstig. In 2007 heeft de Raad van Toezicht viermaal vergaderd.

De Raad van Toezicht doet dit onder meer door

- het strategische meerjarenplan en de meerjarenbegroting te toetsen en met de directie te bespreken. Behalve de goedkeuring van het IKV en van Pax Christi behoeven deze ook de goedkeuring van de Raad van Toezicht;
- het jaarplan en de begroting met de directie te bespreken. Deze moeten worden goedgekeurd door de Raad van Toezicht;
- de inhoudelijke en financiële jaarrapportage aan het Ministerie van Buitenlandse zaken te toetsen, die ook als verantwoording dient aan de strategische bondgenoten Cordaid, Hivos en ICCO. Dit is tevens een reflectie van de stand van zaken met betrekking tot het strategisch meerjarenbeleid;
- na het tweede kwartaal het gevoerde financiële beleid en de stand van zaken met betrekking de realisatie van de bestedingen ten opzichte van de kostenramingen en de

- prognose van het resultaat te bespreken met de directie;
- toetst de jaarrekeningen en bespreekt deze met de externe accountant. De jaarrekening en het jaarverslag van IKV Pax Christi moet worden goedgekeurd door de Raad van Toezicht;
- bespreekt het accountantsverslag met de externe accountant waarin verslag wordt gedaan van het onderzoek naar het beheer en control binnen de organisatie.

In 2007 heeft de Raad van Toezicht uitvoerig stilgestaan bij de risicoanalyse zoals opgesteld door de externe accountant. Op basis hiervan de Raad van Toezicht het preventieve financiële beleid en de omvang van de continuïteitsreserve goedgekeurd. De Raad van Toezicht heeft over de continuïteitsreserve een advies uitgebracht aan het IKV en Pax Christi, die overeenkomstig hebben besloten. Een nadere toelichting op de continuïteitsreserve is opgenomen in de jaarrekeningen.

Extern toezicht wordt uitgevoerd door:

- PricewaterhouseCoopers (accountantscontrole en audit control en beheer);
- Het Ministerie van Buitenlandse Zaken. Dit is in 2007 nog niet door het ministerie geoperationaliseerd;
- Het Centraal Bureau Fondsenwerving (keurmerk).

Samenstelling Bestuur en Raad van Toezicht

Vacatures in het bestuur en in de Raad van Toezicht worden vervuld op grond van de samenstelling en aan de hand van een vastgestelde profielschets.

Leden van het bestuur en de Raad van Toezicht mogen geen zakelijke relaties hebben met de organisatie om iedere vorm van belangenverstrengeling uit te sluiten.

Bezoldiging directie

De directie heeft een dienstverband voor onbepaalde tijd met de Stichting Samenwerkingsverband IKV Pax Christi. De inschaling is conform de arbeidsvoorwaardenregeling Protestante Kerk in Nederland (PKN) en is in overeenstemming met de Adviesregeling beloning directeuren van goede doelen voor besturen en raden van toezicht van het VF (Code Wijffels). Bezoldiging van de twee bestuurders (1,8 fte) inclusief werkgeverslasten en pensioenlasten bedroeg in 2007

Voorzitter directie : € 92.652

Directielid : € 77.178

Voor de functie als bestuurder bij het IKV en bij Pax Christi ontvangt de directie geen beloning.

Het bestuur, zijnde de directie, was per 31 december 2007 als volgt samengesteld:

Naam	Functie / nevenfunctie
Jan Grueters MSc	- Voorzitter directie Pax Christi - Directeur en lid van het IKV Bestuur - Voorzitter directie IKV Pax Christi
Ing. Freek Landmeter	- Directielid Pax Christi - Directielid IKV Pax Christi

De Raad van Toezicht was per 31 december als volgt samengesteld:

Naam	Functie / nevenfuncties
Dr. Karel Blei, voorzitter	- Lid Raad van Toezicht IKV - Oud-secretaris-generaal van de Nederlandse Hervormde Kerk - Theoloog / publicist - Docent kerkgeschiedenis Hogeschool Windesheim in het kader van de "Thesen-Academie"
Paul van Aalst MSc	Directeur E+Co
Dr. Philip Everts	- Is nog verbonden als oud-hoofddocent internationale betrekkingen en buitenlands beleid aan de Universiteit Leiden - Lid Adviesraad Internationale Vraagstukken - Lid Redactie Vrede en Veiligheid - Voorzitter Jury voor Scriptieprijs van Stichting Vredeswetenschappen
Dr. Tom Stoelinga	- Voorzitter Raad van Toezicht Pax Christi - Oud-voorzitter van het College van Bestuur van de Radboud Universiteit - Voorzitter bestuur Katholiek Instituut voor Massamedia
Drs. Ria Braspenning	- Lid Raad van Toezicht Pax Christi - Directeur Personeel en Organisatie Hogeschool van Amsterdam
Vacature	

Evaluatie van het functioneren

IKV Pax Christi is op 1 januari 2007 van start gegaan. Derhalve wordt in 2008 door de voorzitter en een der leden van de Raad van Toezicht het eerste beoordelings- en functioneringsgesprek met de beide directieleden afzonderlijk gevoerd. Hierin worden specifieke afspraken gemaakt en in een verslag vastgelegd. In 2008 zal ook de eerste zelfevaluatie van de Raad van Toezicht plaatsvinden.

Utrecht, 9 juni 2008

De directie,
Jan Grueters Msc, voorzitter
Freek Landmeter, directielid

De Raad van Toezicht,
Dr. Karel Blei, voorzitter
Paul van Aalst MSc
Dr. Philip Everts
Dr. Tom Stoelinga
Drs. Ria Braspenning

Financiën

De hierna besproken financiële resultaten betreffen de geconsolideerde cijfers van de volgende rechtspersonen:

- Stichting “Interkerkelijk Vredesberaad” hierna IKV genoemd;
- Vereniging “Vredesbeweging Pax Christi Nederland” hierna Pax Christi genoemd;
- Stichting Katholieke Vredesbeweging, hierna Stikav genoemd;
- Stichting Pax Christi Projecten.
- Stichting Samenwerkingsverband IKV Pax Christi, hierna IKV Pax Christi genoemd;

Conform richtlijn 650.5 Fondsenwervende instellingen zijn deze rechtspersonen organisatorisch en economisch dermate met elkaar verbonden dat een geconsolideerde jaarrekening dient te worden opgesteld. Deze geconsolideerde opstelling is eveneens een vereiste voor het CBF-keurmerk. Pax Christi en IKV zijn houder van dit keurmerk.

De enkelvoudige jaarrekeningen van bovengenoemde rechtspersonen en de volledige geconsolideerde jaarrekening is te downloaden vanaf de website www.ikvpaxchristi.nl.

De jaarrekening is opgesteld volgens de in 2007 door de Raad van de Jaarverslaggeving herziene richtlijn 650 voor Fondsenwervende instellingen. Deze richtlijn is verplicht voor verslagjaren na 1 januari 2008, maar mag reeds worden toegepast voor het verslagjaar 2007. Om een goede vergelijking over de periode van het meerjarenplan 2007 t/m 2010 te faciliteren, is voor dit laatste gekozen. Dit heeft wel consequenties voor de vergelijking met de begroting aangezien deze conform de oude richtlijn is opgesteld.

Resultaat 2007

Het geconsolideerde overschot in 2007 bedraagt € 6.732,- ten opzichte een begroot overschot van € 54.580. Het resultaat is opgebouwd uit de resultaten van de individuele stichtingen en vereniging en is onttrokken c.q. toegevoegd aan de continuïteitsreserves van de individuele stichtingen en vereniging.

Aan de batenkant is het resultaat beïnvloed door enerzijds lagere inkomsten uit particuliere fondsenwerving en anderzijds aanzienlijke hogere inkomsten uit institutionele fondsenwerving. De particuliere fondswervingmarkt kenmerkt zich door toenemende concurrentie, IKV Pax Christi moest als relatief kleine speler haar ambities bijstellen.

Aan de lastenkant is het resultaat beïnvloed door organisatiekosten die substantieel hoger zijn dan begroot. Deze begrotingsoverschrijding wordt met name veroorzaakt door incidentele kosten die voortvloeiden uit de integratie van de werkorganisaties en de daarmee verbonden uniformering van

personele en administratieve systemen en processen. In de integratie was tevens een herstructurering van de afdelingen Communicatie & Campagnes, Financiën en P&O voorzien mede met het oog op kwaliteitsimpulsen die noodzakelijk zijn gelet op de gegroeide omvang van de organisatie. De vervulling van de managementvacatures op deze afdelingen heeft door krapte in de arbeidsmarkt langer geduurd dan voorzien waardoor langer gebruik moest worden gemaakt van interim-oplossingen die onvermijdelijk extra kosten met zich meebrachten. Anderzijds werd besloten de directieomvang te verkleinen van drie naar twee directieleden (1,8 fte).

In de loop van het integratieproces is door de directie en de Raad van Toezicht IKV Pax Christi besloten de integratiekosten ten laste te laten komen van de lopende exploitatie. Deze kosten zijn slechts gedeeltelijk begroot omdat op voorhand nauwelijks een gefundeerde prognose hiervan gemaakt kon worden.

Bestedingratio 2007

Het percentage besteding aan de doelstelling is 86% van de geworven middelen. Het percentage beheer en administratie komt uit op 13% en de wervingskosten 1% van de bestedingen.

Activiteiten

De activiteitenbestedingen binnen de vredesprogramma's zijn per saldo budgetneutraal gerealiseerd. Binnen diverse programma's konden meer activiteiten worden uitgevoerd dan voorzien op basis van additionele inkomsten.

De als gevolg van de integratie incidenteel hogere organisatiekosten zijn per programma omgeslagen en beïnvloeden de hoogte van de realisatie in 2007. De bestedingen in Afrika, met name in het Grote Meren- en het Hoorn van Afrika-programma, zijn substantieel hoger dan begroot. Dit is met name veroorzaakt door activiteiten waar additionele financiering voor werd gevonden, zoals in het kader van de vredesonderhandelingen tussen de Oegandese regering en de Lord's Resistance Army en het Sudan Integrated Peace Programme. In West-Afrika werd het programma conform begroting uitgevoerd.

Binnen de Azië-programma vond een strategische heroriëntatie plaats in lijn met de beleidsintentie tot versterking van de regionale en politieke focus. Hierbij viel de besteding op het subprogramma Kasjmir hoger uit.

De inzet in het Zuidoost-Europa-programma volgde de beleidsintentie tot vergroting van beleidsfocus en verlaging van programmabestedingen. In de Kaukasus werd een

transformatie van de programmastrategie doorgevoerd; de realisatie bleef daarbij op het begroot niveau. De succesvolle betrokkenheid bij Tsjetsjenië werd voortgezet.

Voor Latijns-Amerika is additionele financiering geworven en vonden niet begrote activiteiten plaats zoals de betrokkenheid bij de verkenning van mogelijkheden tot onderhandelingen in Colombia met de ELN (Ejército de Liberación Nacional) en de aandacht voor de politieke dynamiek die ontstond in Cuba rond het aftreden van Fidel Castro. De realisatie en dekking kwamen daarmee uit boven begroting.

Het werk in het Midden-Oosten werd in sterke mate bepaald door de ontwikkelingen in de conflictgebieden in de regio: Irak en Israël-Palestina. Vooral het werk in Irak had zwaar te leiden onder voortdurend sectarisch geweld en ontvoeringen. In Israël, Palestina werden de ontwikkelingen getekend onderling Palestijns geweld en de politieke isolatie en Hamas en de blokkade van Gaza. Het activiteitenbudget werd overschreden.

Het thema Veiligheid en ontwapening investeerde vooral in activiteiten rond het verbod op clustermunities. Door deze intensieve betrokkenheid werden andere initiatieven naar 2008 verschoven en was de realisatie lager dan begroot. Op het thema Economische dimensies van conflict bleef IKV Pax Christi een leidende rol vervullen, bijvoorbeeld in het ECOS-platform rond oliewinning in Soedan. De realisatie van activiteiten kwam uit als begroot.

Binnen het thema Issue development werd gewerkt aan verschillende beleidskaders, onder andere op het gebied van democratisering en vredesopbouw. De realisatie, hoofdzakelijk van personeel, viel substantieel lager uit dan begroot. Het programma verkeert nog in een opbouwfase.

Vergelijking met het voorgaande jaar en de begroting

Staat van baten en lasten

Baten

In deze toelichting wordt ook een vergelijking gemaakt met 2006. De gebruikte cijfers zijn de accumulatie van de (geconsolideerde) jaarrekeningen van IKV en Pax Christi in 2006.

De totale baten in 2007 zijn € 8,8 miljoen. Dit is hoger dan de baten van 2006 en € 500.000 hoger dan de begroting 2007. Dit is met name door de hogere realisatie van institutionele fondsen.

De baten uit eigen fondswerving, als eerste component van de baten, zijn in 2007 € 563.278,- een stijging ten opzichte van 2006 met € 40.618,- maar € 121.722,- lager dan begroot. Inkomsten afkomstig van de leden en donateurs waren lager dan verwacht.

De implementatiecapaciteit van de afdeling Communicatie en Campagnes, waar particuliere fondsenwerving onder valt, kwam langzamer op kracht dan verwacht. Daarnaast bleek het donateurbestand van het IKV een substantieel lager aantal actieve donateurs te bevatten. Bovendien is er sprake van een zeer concurrerende fondsenwervingmarkt. Nieuwe initiatieven, waarvan sommigen reeds zijn gestart in 2007, zullen met ondersteuning door de inzet van een fondsenwerfer in 2008 moeten leiden tot het realiseren van naar beneden bijgestelde ambities.

De kosten van fondswerving zijn in 2007 21,0% van de baten tegenover 21,1% in 2006. Een percentage van 25% is conform de norm die het CBF stelt.

Netto beschikbaar uit eigen fondsenwerving was in 2007 € 445.095,-. Dit is € 32.652,- hoger dan 2006 € 412.443,-.

Met de Utrechtse Stedelijke Raad van Kerken zijn afspraken gemaakt over hun bijdrage aan de openstelling van het Stiltecentrum. Hiervoor is in 2006 € 11.556,- ontvangen. Voor de komende jaren is € 11.000,- begroot. Per 2004 heeft de Stichting Stiltecentrum namens de USRK de verantwoordelijkheid voor de middagpauzediensten en de inloop.

De overige baten van € 20.816,- betreffen vooral rente-inkomsten, deze zijn lager dan begroot omdat reserves ingezet zijn voor investeringen in de nieuwe werkorganisatie.

Bestedingen

Het totaal van de Organisatiekosten is € 3.703.211,-, 19,6% hoger dan begroot in 2007. De organisatiekosten bestaan uit directe kosten van de inzet van ons personeel voor de realisatie van onze doelstellingen in vredesprogramma (€ 2.566.989,-) en kosten voor beheer en administratie (€ 1.136.222,-).

De organisatiekosten betreffen de personeels-, huisvestings-, kantoor-, bestuurs- en overige kosten. Ten opzichte van 2006 (€ 3.439.459,-) is dat een stijging met 7,7%. Voor een toelichting zie Organisatiekosten.

De bestedingen betreffen de bewustwording en voorlichting ter vergroting van de maatschappelijke betrokkenheid bij het vredeswerk en het organiseren van campagnes en debatten ter vergroting van de politieke impact van onze vredesprogramma's. In 2007 is hieraan € 987.576,- besteed.

Hiervan is € 426.430,- voor externe kosten voor materialen en partners, € 64.561,- voor bijdragen aan gelieerde (zuster)organisaties en € 496.585,- voor organisatiekosten van eigen medewerkers die zich bezighouden met draagvlakactiviteiten. Ten opzichte van begroting 2007 is er per saldo € 70.389,- minder uitgegeven. In vergelijking met 2006 is in 2007 € 44.736,- minder uitgegeven aan activiteiten die willen bijdragen aan versterking van het maatschappelijk draagvlak

van internationale samenwerking in het algemeen en vredeswerk in het bijzonder.

Aan de thematische vredesprogramma's Veiligheid en ontwapening, economische dimensies van conflict en issue development is in 2007 € 546.014,- uitgegeven. Dit is € 39.463,- meer dan in 2006. De uitgaven bleven € 154.437,- onder de begroting.

De regionale vredesprogramma's zijn qua bestedingsvolume de grootste kostencomponent van IKV Pax Christi. De bestedingen zijn in 2007 € 6.054.913,-. Dit is € 342.247,- hoger ten opzichte van 2006. Ten opzichte van de begroting 2007 is er € 308.134,- minder besteed.

Benchmarks

De benchmarktabel geeft de percentages weer van

- Kosten fondsenwerving in % van de totaal eigen fondsenwerving;
- MFS subsidie in % van de totaal inkomsten;
- Besteding aan beheer en administratie in % op besteding aan de doelstelling;
- Daarmee het % rechtstreeks besteed aan de doelstelling;
- De directe organisatiekosten in % op besteding aan de doelstelling;
- Tevens het minimum % eigen bijdrage volgens de richtlijn van Buitenlandse Zaken.

	2007	Streefwaarden 2009
Kosten Fondsenwerving	21%	24%
MFS subsidie	45%	47%
Administratie en beheer	13%	14%
Doelstelling	86%	86%
Directe uitvoeringskosten	29%	21%
Eigen bijdrage	37%	32%

Het % kosten fondsenwerving is in 2007 met 21% goed onder het door het CBF vastgestelde maximum van 25% gebleven.

IKV Pax Christi streeft naar het voorkomen van eenzijdige financiële afhankelijkheden. Het percentage MFS-subsidie is hiervoor een indicatie.

Administratie en beheer zijn alle kosten voor de ondersteuning het werk in de programma's. Met 13% ligt dit onder de thans geldende streefwaarde.

De directe organisatiekosten zijn de kosten die direct gerelateerd kunnen worden aan de Fte binnen de programma's. Het % directe uitvoeringskosten toont een verhoging ten gevolge van de incidentele organisatiekosten.

Het percentage eigen bijdrage is met 37% reeds boven het door de streefwaarde van 2009 en daarmee ruim boven het door het Ministerie van Buitenlandse Zaken verlangde niveau van 25%.

Organisatiekosten

Het gemiddeld aantal personeelsleden in dienst van IKV Pax Christi uitgedrukt in fulltime arbeidsplaatsen was in 2007 45,7 fte, begroot was 46,2 fte.

	Realisatie 2007	Begroot 2007
Salariskosten	1.886.005	1.865.248
Sociale lasten	259.812	231.925
Pensioenpremies	192.368	192.317
Interim ondersteuning	336.416	45.000
Overige personeelskosten	311.429	233.585
Huisvestingskosten	195.477	163.300
Kantoorkosten	296.005	212.500
Automatisering	73.463	80.000
Kosten integratie werkorganisatie	129.487	0
Accountant en advies	121.688	40.000
Bestuurskosten	10.785	31.500
Doorberekende activiteiten SIPP	109.724-	-

Totaal organisatiekosten	3.703.211	3.095.375
---------------------------------	------------------	------------------

Zoals eerder aangegeven, vallen de organisatiekosten substantieel hoger uit dan begroot. De stijging ten opzichte van de begroting is met name toe te schrijven aan incidentele integratiekosten van IKV Pax Christi. Deze kosten waren wel voorzien maar expliciet niet in de begroting opgenomen. In het kader van het integratieproces is besloten de incidentele integratiekosten ten laste te laten komen van de lopende exploitatie.

De hogere personeelskosten komen met name ten laste van de inzet van tijdelijk personeel ter ondersteuning van de integratie op financieel gebied en personeelsgebied. Bij de vervulling van de managementvacatures op de afdelingen Communicatie & Campagnes, Financiën en P&O, speelde de krapte in de arbeidsmarkt een vertragende rol waardoor langer gebruik moest worden gemaakt van interim-oplossingen. Zie de posten Interim ondersteuning en kosten integratie werkorganisatie. Deze laatste kostenpost omvat de kosten van oprichting van de Stichting Samenwerkingsverband IKV Pax Christi en inrichting nieuwe werkorganisatie.

De hogere uitgaven aan kantoorkosten en overige kosten ten opzichte van de begroting 2007 worden veroorzaakt door extra uitgaven die samenhangen met het samenwerkingstraject. Accountant en advies hebben betrekking op advieswerkzaamheden in het kader van de harmonisatie en kwaliteitsverbetering van personele regelingen, IT en telecommunicatie alsmede financiële beheerinstrumenten, zoals een administratief organisatiehandboek.

Vertraagde invulling van veldvacatures binnen het SIPP-programma leidde tot tijdelijke extra inzet van vaste programmastaf.

Beleid financiële reserves

Het vermogensbeleid inzake financiële reserves is conform de VFI richtlijn Reserves Goede Doelen (commissie Herkströter). De grondslag en omvang van de continuïteitsreserve zijn gebaseerd op een risicoanalyse die is opgesteld door PricewaterhouseCoopers. Op basis van deze risicoanalyse is het beleid dat er voldoende reserve moet worden opgebouwd om bestaande verplichtingen ten aanzien van partners en medewerkers, ingeval van calamiteiten nog voor 2 jaar voort te kunnen zetten. Dit moet voldoende ruimte geven voor een eventuele doorstart.

De continuïteitsreserve komt beschikbaar door de reservering van € 1.160.000, - van het eigen vermogen door de Stichting IKV en door de reservering van eenzelfde bedrag door Pax Christi en Stikav.

Beleggingsbeleid

Het beleggingsbeleid is zo ingericht dat er geen risicodragende beleggingen zijn. Financiële reserves worden geplaatst op een depositorekening van de ASN Bank teneinde maatschappelijk verantwoord beleggen te kunnen garanderen. Het rendement varieert van 2,75% tot 4,25%.

Liquide middelen

De banksaldi zijn per 31 december 2007 toegenomen met € 1.578.137,-, dit komt voornamelijk door vooruit ontvangen subsidies welke voor 2008 bestemd zijn (€ 2.026.095,-).

De investeringen in het boekjaar bedroegen € 1.217.933,- inclusief de waarde vermeerdering van de huisvesting (€ 721.420,-) en de inrichting, computers en telefooncentrale voor de nieuwe werkorganisatie (€ 496.513,-).

Resultaat en afschrijvingen samen (€ 133.897,-) maken de kasstroom weer compleet en laat een groei van het saldo zien van € 1.578.137,-. Dit is voornamelijk kortlopend om de bestedingen in het eerste halfjaar van 2008 te kunnen dekken.

Vooruitzichten

Met de jaarrekening 2007 ontstaat er inzicht in de werkelijke realisatie van het Samenwerkingsverband IKV Pax Christi, zowel in baten als in bestedingen. Dit inzicht zal worden doorvertaald in een meerjarenperspectief. Gezien het feit dat een substantieel deel van de verschuivingen in baten en bestedingen al medio 2007 geprognoseerd werd, is dit inzicht voor een belangrijk deel al verwerkt in de begroting 2008.

Om die reden zijn de inkomsten uit particuliere fondsenwerving voor 2008 lager dan begroot voor 2007. Het effect van intensievere aandacht voor fondsenwerving wordt slechts in beperkte mate in 2008 verwacht. Ondanks de goede resultaten op institutionele fondsenwerving zijn deze in 2008 terughoudend begroot. De kosten fondsenwerving zijn verhoudingsgewijs hoger begroot dan in 2007 vanwege verhoogde inspanningen.

Op basis van de resultaten in 2007 zijn de organisatiekosten voor 2008 hoger begroot dan voor 2007, zij het dat rekening is gehouden met het incidentele karakter van een aantal integratiekosten.

In de vooruitzichten op 2009 en 2010 blijven de strategische ambities tot vergroting van de politieke impact van de vredesprogramma's, versterking van de kennispositie en verbreding van het maatschappelijk draagvlak leidende uitgangspunten. Daarnaast zullen wij ten behoeve van de diversificatie van inkomstenbronnen blijven investeren in de fondsenwerving, zowel particulier als institutioneel. Met deze inspanningen zullen wij blijven waken over een evenwichtige verhouding tussen de organisatiekosten en de middelen direct ingezet ten behoeve van onze vredesmissie.

Geconsolideerde jaarrekening

	Alle bedragen in EUR	
BALANS		
Na resultaatbestemming	2007	2006
ACTIVA		
Materiële vaste activa		
Activa ten behoeve van de bedrijfsvoering (1)	1.514.320	423.552
Financiële vaste activa	24.529	24.258
Vorderingen (2)	1.521.797	1.221.233
Liquide middelen (3)	3.039.573	1.461.436
Totaal activa	6.100.219	3.130.479
PASSIVA		
Reserves en fondsen (4)		
Continuïteitsreserve	1.350.578	1.418.046
Herwaarderingsreserve	721.420	-
Bestemmingsfondsen	94.256	194.256
	2.166.254	1.612.302
Voorzieningen	69.090	50.000
Schulden op lange termijn	-	216.925
Schulden op korte termijn		
Subsidieverplichtingen (5)	3.034.344	507.592
Aflossingsverplichtingen (6)	226.910	19.059
Crediteuren	232.095	-
Overige schulden en overlopende passiva (7)	371.526	488.617
	3.864.875	1.251.252
Totaal passiva	6.100.219	3.130.479

STAAT VAN BATEN EN LASTEN	Resultaat 2007	Begroting * 2007	Resultaat * 2006
FONDSENWERVING			
Baten uit eigen fondsenwerving			
Contributies vredeswerk	91.148	220.000	139.715
Acties, donaties en legaten vredeswerk (8)	472.130	465.000	382.945
	563.278	685.000	522.660
Gezamenlijke acties	-	101.886	-
Baten uit aandeel acties van derden (9)			
Aandeel in acties van derden	4.452.518	3.408.046	3.431.042
Subsidies overheden en anderen (10)			
Subsidies voor vredeswerk	3.801.472	4.125.000	3.470.602
Subsidie voor stiltecentrum	11.556		11.330
	3.813.028	4.125.000	3.481.932
Baten zalencentrum			128.946
Overige baten (11)	20.816	30.000	125.652
Totaal beschikbaar voor doelstelling	8.849.640	8.349.932	7.690.232
BESTEED AAN DOELSTELLING			
Maatschappelijk draagvlak			
Eigen activiteiten (12)	426.429	365.000	248.190
Verstrekke subsidies via partner organisaties	64.561	124.293	57.526
Uitvoeringskosten (13)	496.586	568.589	726.593
	987.576	1.057.882	1.032.309
Thematische vredesprogramma's			
Eigen activiteiten (12)	147.062	418.000	112.637
Verstrekke subsidies via partner organisaties	120.239	34.304	
Uitvoeringskosten (13)	278.713	248.148	393.915
	546.014	700.452	506.552
Regionale vredesprogramma's			
Eigen activiteiten (12)	1.659.759	1.507.315	3.538.245
Verstrekke subsidies via partner organisaties	2.664.374	2.724.179	
Uitvoeringskosten (13)	1.730.780	2.131.553	2.169.421
	6.054.913	6.363.047	5.707.666
Totaal besteed aan doelstelling	7.588.503	8.121.381	7.246.527
WERVING BATEN			
Kosten eigen fondsenwerving	118.183	173.971	110.217
Beheer en administratie *	1.136.222		
Zalen- en stiltecentrum			13.817
Catering en faciliteiten			106.096
Totaal besteed	8.842.908	8.295.352	7.476.657
OVERSCHOT/ TEKORT	6.732	54.580	213.575
Het resultaat is als volgt verdeeld: (4)			
Toevoeging reserve financiering activa			
Toevoeging continuïteitsreserve	6.732-	54.580-	213.575-
	6.732-	54.580-	213.575-

* De begroting 2007 en de cijfers 2006 waren nog niet ingericht op de nieuwe ontwerprichtlijn 650, vergelijkende cijfers waren daardoor op beheer en administratie niet zuiver te berekenen en zijn om die reden niet opgenomen.

STAAT VAN HERKOMST EN BESTEDING VAN MIDDELEN

2007

1. Kasstroom uit operationele activiteiten

Resultaat boekjaar	6.732	
Afschrijvingen	127.165	
		133.897
Mutaties bestemmingsreserve	-74.200	
Mutaties bestemmingsfondsen	-100.000	
Mutatie herwaarderingsreserve	721.420	
Mutaties voorzieningen	19.090	
Mutaties financiële vaste activa	-271	
Mutaties vorderingen	-300.564	
Mutaties schulden	2.396.698	
		2.662.173
<i>Totaal kasstroom uit operationele activiteiten</i>		<u>2.796.070</u>

2. Kasstroom uit investeringsactiviteiten

Herwaarderingsreserve	-721.420	
Investerings in materiële vaste activa	-496.513	
		-1.217.933
<i>Totaal kasstroom uit investeringsactiviteiten</i>		<u>-1.217.933</u>

3. Netto kasstroom

1.578.137

4. Mutatie liquide middelen

Liquide middelen per 1 januari	1.461.436
Liquide middelen per 31 december	<u>3.039.573</u>

5. Mutatie liquide middelen

1.578.137

ALGEMENE TOELICHTING OP DE JAARREKENING

De geconsolideerde jaarrekening van Vredesbewegingen IKV en Pax Christi omvat de volgende entiteiten:

Stichting IKV	= Stichting Interkerkelijk Vredesberaad
Vereniging PCN	= Vereniging "Vredesbeweging Pax Christi Nederland"
Stichting PCP	= Stichting Pax Christi Projecten
Stikav	= Stichting Katholieke Vredesbeweging
Samenwerkingsverband	= Stichting Samenwerkingsverband IKV Pax Christi

Grondslagen van waardering en van bepaling van het resultaat

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de Richtlijn verslaggeving Fondswervende instellingen, de voorschriften van het Medefinancieringsstelsel van het Ministerie van Buitenlandse Zaken en accountants richtlijn 650/ 2008. De bedragen in de jaarrekening zijn in Euro's. De grondslagen zijn ongewijzigd ten opzichte van het vorige boekjaar.

Grondslagen van waardering

Voor zover niet anders is vermeld, geschiedt waardering tegen nominale waarde. De activa en passiva luidend in vreemde valuta zijn omgerekend tegen de per balansdatum geldende wisselkoersen.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs, verminderd met de afschrijving op basis van de geschatte economische levensduur, rekening houdend met een eventuele restwaarde.

De jaarlijkse afschrijving is:

- automatiseringsapparatuur en -software : eerste jaar 40%, tweede jaar 30%, derde jaar 20%, vierde jaar 10%.
- meubilair en overige apparatuur : lineair in 5 jaar.
- systeem voor ledenadministratie : lineair in 5 jaar.
- verbouwingskosten : lineair in 10 jaar.

Financiële vaste activa

De financiële vaste activa zijn opgenomen tegen nominale waarde.

Vorraden

De voorraad publicaties is gewaardeerd tegen inkoopprijs, rekening houdend met incourantheid.

Vorderingen

De vorderingen zijn opgenomen tegen nominale waarde.

Langlopende schulden

Hieronder zijn begrepen schulden met een resterende looptijd van langer dan één jaar.

Schulden op korte termijn

Subsidiëverplichtingen waarvan het besluit tot toekenning in het boekjaar is medegedeeld worden geheel ten laste van het boekjaar gebracht.

Resultaatbepaling

Algemeen

Het resultaat is bepaald door de aan het jaar toe te rekenen baten te verminderen met de aan het jaar toe te rekenen lasten. De kosten zijn gebaseerd op historische uitgaafprijzen.

Ontvangsten en uitgaven

De ontvangsten en uitgaven worden toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben. Alle baten en lasten worden verantwoord in de Staat van baten en lasten.

Vergelijking met voorgaand jaar

De vergelijking met voorgaande jaren is overgenomen uit de geconsolideerde jaarrekening van Pax Christi en de enkelvoudige jaarrekening uit IKV, dit omdat 2007 het eerste jaar is van de Stichting Samenwerkingsverband IKV Pax Christi.

Legaten

De baten uit nalatenschappen worden verantwoord in het jaar dat de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Organisatiekosten

De organisatiekosten zijn toegerekend aan de verschillende doelstellingen.

Deze worden toegerekend op basis van het werkelijk aantal bestede uren tegen voor en nacalculatorisch tarief.

Stichting Samenwerkingsverband IKV Pax Christi heeft voor haar werknemers een toegezegde-pensioenregeling. Hiervoor in aanmerking komende werknemers hebben op de pensioengerechtigde leeftijd recht op een pensioen welke afhankelijk is van leeftijd, salaris en dienstjaren. De regeling is ondergebracht bij het bedrijfstrakpensioenfonds PGGM. De Stichting heeft geen verplichtingen tot het voldoen van aanvullende bijdragen in geval van een tekort bij PGGM, anders dan het effect van hogere toekomstige premies. De Stichting heeft daarom de pensioenregeling verwerkt als een toegezegde-bijdragenregeling, waarbij de verschuldigde premies als last worden verantwoord in staat van baten en lasten. Voor zover de verschuldigde premies nog niet zijn voldaan, worden deze als verplichting op de balans opgenomen.

Benchmark

De benchmark geeft de percentage's weer van kosten fondsenwerving, MFS subsidie in % totaal inkomen +/- indirect inkomen buitenlandse Zaken en de directe- en indirecte uitvoeringskosten in % van de inkomsten.

Tevens het % eigen bijdrage volgens de richtlijn van het Ministerie van Buitenlandse Zaken.

Zie het voorgaande financieel verslag voor de resultaten

Nieuwe ontwerprichtlijn 650

De in de nieuwe ontwerprichtlijn 650 voorgeschreven wijze van presenteren van de beheer en administratiekosten is door het ontbreken van noodzakelijke tijdbestedings gegevens van ondersteunende medewerkers niet zuiver te herleiden uit de begroting 2007 en vergelijkende cijfers 2006, met ingang van 2008 zullen deze cijfers weer onderdeel zijn van de jaarrekening.

De overige begrotings- en vergelijkende cijfers zijn samengesteld uit de individuele jaarrekeningen 2006 van de Stichting IKV en de Vereniging Vredesbeweging Pax Christi en zijn wel van toepassing.

TOELICHTING OP DE BALANS

1. Activa ten behoeve van de bedrijfsvoering

Boekwaarde per 1 januari	423.552	530.214
Aankopen	496.513	3.323
Verbouwing	-	36.703
Herwaardering gebouw Celebesstraat, Den Haag*	721.420	-
Inventaris Stichting IKV	-	27.010
Afschrijvingen	127.165	173.698
Boekwaarde jaarultimo	1.514.320	423.552
Desinvesteringen	51.384	14.150
Cumulatieve aanschafwaarde	1.338.010	814.487
Herwaardering gebouw	721.420	-
Cumulatieve afschrijvingen	545.110	390.935
Boekwaarde jaarultimo	1.514.320	423.552

De activa worden aangehouden als noodzakelijk voor de bedrijfsvoering en bestaan uit;

Huisvesting

Inventaris

apparatuur

* De herwaardering van het gebouw is opgenomen teneinde het gebouw te waarden op de verkoopwaarde per 15 februari 2008, de datum waarop het pand in Den Haag verkocht is.

Financiële vaste activa

Certificaten Oikocredit	24.529	24.158
	24.529	24.158

2. Vorderingen

Ministerie van Buitenlandse Zaken	-	147.350
Hivos	79.000	-
Intervida	314.937	-
Icco	250.000	-
Cordaid	250.000	69.837
Overige donoren	373.010	759.521
Sub-totaal	1.266.947	976.708
Voorschotten van IKV Pax Christi in verband met uit te voeren programma's	82.634	43.738
Overige vorderingen	114.309	200.787
Vooruitbetaalde organisatiekosten en waarborgsommen	57.907	-
	1.521.797	1.221.233

3. Liquide middelen

Deposito's bij Nederlandse banken, met een looptijd korter dan 3 maanden	1.300.000	767.642
Saldi van rekeningen bij Nederlandse banken	1.725.353	667.478
Saldi van rekeningen in het buitenland	-	4.660
Kassaldi	14.220	21.656
	3.039.573	1.461.436

De liquide middelen zijn vrij beschikbaar.

		2007	2006
4. Reserves en fondsen			
Verloopoverzicht continuïteitsreserve			
Stand per 1 januari		1.418.046	1.204.471
Besteding bestemmingsreserves		74.200-	
Resultaatbestemming		6.732	213.575
Stand jaarultimo		1.350.578	1.418.046
Verloopoverzicht herwaarderingsreserve			
Stand per 1 januari		-	-
Herwaardering pand Den Haag		721.420	-
Stand jaarultimo		721.420	-
Bestemmingsfondsen		94.256	194.256
De risicopositie is in 2007 bepaald op € 2,3 miljoen. De gehele continuïteitsreserve dient ter afdekking van dit risico aangehouden te worden en indien mogelijk te groeien. De continuïteitsreserves van de individuele stichtingen en de vereniging staan garant voor de risicopositie van de stichting Samenwerkingsverband IKV Pax Christi.			
5. Subsidieverplichtingen			
Betalingsverplichtingen uit hoofde van toegekende subsidies		544.040	246.231
Overige nog te betalen projectkosten		464.209	147.988
Vooruit ontvangen subsidies 2008		2.026.095	113.373
		3.034.344	507.592
6. Aflossingsverplichtingen			
Stichting IKV participatielening	212.616		
Niet opgeëiste aflossingstermijnen van voorgaande jaren	14.294		19.059
		226.910	19.059
7. Overige schulden en overlopende passiva			
Belastingen en premies	125.591		83.950
Reservering vakantiedagen	145.149		70.394
Te betalen salarissen en pensioenpremies	17.554		145.240
Overige schulden en overlopende passiva	83.232		189.033
		371.526	488.617
Niet uit de balans blijvende rechten en verplichtingen			
Voor de huur van het pand Korte Elisabethstraat is een bankgarantie afgegeven voor euro 9.407,81.			
Per 1 januari 2007 is door de Stichting IKV en de Stichting Pax Christi Projecten de materiële vaste activa (inventaris en computers) ingebracht in de Stichting Samenwerkingsverband IKV Pax Christi. De overige reserves en fondsen van alle betrokken entiteiten worden aangehouden als garantstelling voor de continuïteit van het samenwerkingsverband.			

2.5 TOELICHTING OP DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN

8. Contributies, donaties en legaten vredeswerk

Contributies Vereniging Pax Christi Nederland	91.148	220.000	139.715
<u>Overige acties</u>			
Extra bijdragen leden, inclusief Kerstactie		-	29.409
Kloosteracties		-	
Overige acties		-	
Donaties	310.331	440.000	257.023
Donaties		-	
Legaten	13.058	25.000	39.025
Geschonken rente op particuliere spaartegoeden bij de ASN bank	-	-	4.930
Acties vredesweek PCN	76.402		
Vredesweek collecten IKV	37.528	-	52.558
Civic Peace	34.811	-	-
	472.130	685.000	522.660

In 2007 is 1 legaat ontvangen.

9. Baten uit acties van derden

Cordaid strategische samenwerking	1.825.000	1.500.000	1.600.000
ICCO strategische samenwerking	353.445	250.000	364.663
Hivos strategische samenwerking	634.309	615.000	-
Buitenlandse donoren	1.071.426	658.046	
Niza		50.291	
Overige	518.047	385.000	1.466.379
	4.452.518	3.408.046	3.431.042

10. Subsidies overheden en anderen

Uit het programma Medefinancieringsstelsel (MFS) van het Ministerie van Buitenlandse Zaken is voor de periode 2007 tot en met 2010 EUR 15.090.000 toegezegd.

Ministerie van Buitenlandse Zaken (MFS-middelen) (TMF-middelen)	3.610.000	3.560.000	2.576.209
Meegenomen uit het voorgaande jaar	58.774	-	440.511
Ministerie van Buitenlandse Zaken (overige middelen)			60.349
PSO	132.698	260.000	332.496
Subsidie stiltecentrum PCN	11.556		
Overige fondsen		305.000	61.037
	3.813.028	4.125.000	3.470.602

11. Overige baten

Baten zalencentrum	-	-	128.946
Overige baten vereniging PCN			104.359
Rente Stichtingen en Vereniging PCN	20.816	30.000	21.293
	20.816	30.000	254.598

12. Eigen activiteiten

Dit betreft de toegekende bedragen voor vredeswerk. De kosten komen ten laste van het jaar, waarin het contract met de subsidie-ontvanger is gesloten. Eventuele vervallen verplichtingen worden in mindering gebracht.

13. Organisatiekosten

Alle medewerkers van Pax Christi en IKV zijn vanaf 1 januari 2007 in dienst van de Stichting Samenwerkingsverband IKV Pax Christi.

Salariskosten	1.886.005	1.865.248	1.992.543
Sociale lasten	259.812	231.925	126.688
Pensioenpremies	192.368	192.317	197.275
Interim en overige personeelskosten	647.845	278.585	377.441
Subtotaal personeelskosten	2.986.030	2.568.075	2.693.947
Huisvestingskosten	195.477	163.300	229.510
Kantoorkosten	296.005	212.500	327.281
Automatisering	73.463	80.000	12.644
Samenvoegings- accountants- en bestuurskosten	261.960	71.500	176.077
Doorberekende activiteiten SIPP	109.724-	-	-
Totaal organisatiekosten	3.703.211	3.095.375	3.439.459

Gemiddeld aantal personeelsleden in dienst van IKV Pax Christi, uitgedrukt in fulltime arbeidsplaatsen.	45,7	46,2	48,7
---	------	------	------

Salariskosten van de twee bestuurders (1,8fte) tevens directie, inclusief werkgeverslasten en pensioenlasten bedroeg in 2007

Directeur € 92.652

Adjunct-Directeur € 77.178

De directie is ingeschaald conform de arbeidsvoorwaarden regeling Protestante Kerken Nederland (PKN) en is in overeenstemming met de adviesregeling beloning directie van de VFI (code Wijffels)

De bestuurders vervullen geen betaalde nevenfuncties

Uitvoeringskosten per doelstelling

	Fonds- werving	Maat- schapp. draag- vlak	Thematische programma's	Internat. vredes- program- ma's	Adminstratie en beheer	Totaal 2007	Begroot 2007
Salariskosten	32.619	253.117	128.410	877.377	594.482	1.886.005	1.865.248
Sociale lasten	4.736	31.490	15.975	109.154	98.456	259.812	231.925
Pensioenpremies	3.506	25.910	13.144	89.810	59.998	192.368	192.317
Interim en overige personeelskosten	11.808	88.093	44.691	305.355	197.897	647.845	278.585
Huisvesting	3.563	29.195	21.155	97.739	43.825	195.477	163.300
Kantoorkosten	5.395	44.209	32.035	148.002	66.364	296.005	212.500
Automatiseringskosten	1.339	10.972	7.951	36.731	16.470	73.463	80.000
Samenvoegings- accountants- en bestuurskosten	4.775	39.124	28.351	130.980	58.730	261.960	71.500
Doorberekende activiteiten SIPP	242-	25.525-	12.998-	70.954-		109.724-	
Totaal	67.499	496.584	278.713	1.724.193	1.136.222	3.703.211	3.095.375
Fte	1,0	6,9	5,0	23,1	10,2		

De interne kosten eigen activiteiten worden berekend met behulp van een tijdschrijfprogramma tegen voorcalculatorisch tarief met aanvulling van een nacalculatie.

De kosten voor fondsenwerving zijn in 2007 21 % van de omzet tegen 24% in de vereniging PCN in 2006.

De budget overschrijdingen van de posten overige personeelskosten, huisvestingskosten en kantoorkosten zijn incidenteel voor 2007 en toe te schrijven aan de integratie van de werkorganisaties en het professionaliseringsproces wat in 2006 is ingezet.

Onkostenvergoeding Raad van toezicht € 2.147,-

Behalve de onkostenvergoeding ontvangen de leden van de Raad van toezicht geen bezoldiging. De overige bestuurskosten betreffen de kosten van nationale en internationale vergaderingen, bestuurdersaansprakelijkheidsverzekering en de aanloopkosten voor de samenwerking.

Toelichting lastenverdeling

Bestemming	Doelstelling					
	Maatschappelijk Draagvlak	Thematische vredesprogramma's	Regionale vredesprogramma's	Eigen fondsenwerving	Acties derden	Subsidies
Subsidies en bijdragen	64.561	120.239	2.664.374	-	-	-
Afdrachten	-	-	-	-	-	-
Aankopen en verwerving	85.286	29.412	331.952	-	-	-
Uitbesteed werk	127.928	44.119	497.928	50.684	-	-
Publiciteit en communicatie	213.214	73.531	829.880	-	-	-
Personeelskosten	398.610	202.220	1.381.697	52.669	-	-
Huisvestingskosten	29.195	21.155	97.739	3.563	-	-
Kantoorkosten	44.209	32.035	154.587	5.395	-	-
Automatiseringskosten	10.973	7.951	36.731	1.339	-	-
Bestuurskosten	39.124	28.351	130.980	4.775	-	-
Doorberekende activiteiten SIPP	25.525-	12.998-	70.954-	242-		
Beheer en administratie						
Totaal	987.576	546.014	6.054.913	118.183	-	-
Fte	6,9	5	23	1		

Regionale vredesprogramma's							
Bestemming	Doelstelling						
	Zuidoost Europa	Kaukasus	Midden Oosten	Kashmir	Molukken	Grote meren	Hoorn van Afrika
Externe kosten eigen activiteiten	53.795	51.591	289.507	31.360	21.147	31.989	1.047.065
Verstreckte subsidies via partner organisaties	452.655	59.203	505.338	29.810	49.814	315.463	977.312
Doorberekende activiteiten							70.954-
Personeelskosten eigen activiteiten	263.180	167.478	340.938	59.814	65.795	149.309	227.518
Indirecte kosten eigen activiteiten	80.007	50.914	103.646	18.183	20.002	45.390	69.166
Totaal	849.637	329.186	1.239.429	139.167	156.758	542.151	2.250.106
Fte	4,4	2,8	5,7	1	1,1	2,1	3,2

De indirecte organisatiekosten (beheer- en administratiekosten) bedragen 12,85% van totaal bestede middelen

De doorberekening van de eigen activiteiten aan de doelstelling gebeurt op basis van het aantak fte direct betrokken bij de programma's

OVERIGE GEGEVENS

Voorstel Resultaatbestemming

Op basis van het door de directie gedane reserveringsvoorstel is het resultaat over 2007 ten gunste gebracht van de continuïteitsreserve.

Gebeurtenissen na balansdatum

Er zijn geen gebeurtenissen na balansdatum.

Vaststelling en goedkeuring

De geconsolideerde jaarrekening van Stichting Samenwerkingsverband IKV Pax Christi over 2007 is opgesteld en ondertekend door de directie en wordt ter goedkeuring aangeboden aan de Raad van Toezicht op ... juni 2008.

	Totaal	Begroot	2006
Administratie en beheer			
	2.849.174	2.724.179	-
	-		-
	446.650	489.782	-
	720.659	734.674	-
	1.116.625	1.251.342	-
950.833	2.986.028	2.568.075	-
43.825	195.476	163.300	-
66.364	302.589	212.500	-
16.470	73.463	80.000	-
58.730	261.960	71.500	-
	109.719-		-
1.136.222 10,2	8.842.908	8.295.352	-

Thematische vredesprogramma's									
West-Afrika	Afrika totaal	Colombia	Cuba	Veiligheid en ontwapening	Economische Dimensies conflicten	Issue development	Maat-schappelijk draagvlak	Totaal	Begroot
-	1.079.055	64.641	68.664	54.079	82.202	10.781	426.429	2.233.250	2.290.315
90.000	1.382.775	167.552	17.227	-	118.839	1.400	64.561	2.849.174	2.882.776
	70.954-				12.998-		25.525-	109.477-	
	376.826	59.814	47.851	41.656	96.247	64.316	398.611	1.982.527	3.122.261
	114.556	18.183	14.547	26.848	35.797	26.848	123.500	633.029	
90.000 0	2.882.258 6,3	310.190 1	148.289 0,8	122.583 0	320.087 1,5	103.345 2	987.576 1,5	7.588.503 6,9	8.295.352 35

Aan: de Raad van Toezicht en het bestuur van
Stichting Samenwerkingsverband IKV Pax Christi

PricewaterhouseCoopers
Accountants N.V.
Newtonlaan 205
3584 BH Utrecht
Postbus 85096
3508 AB Utrecht
Telefoon (030) 219 10 00
Fax (030) 219 15 55
www.pwc.com/nl

ACCOUNTANTSVERKLARING

Wij hebben de geconsolideerde jaarrekening 2007 van Stichting Samenwerkingsverband IKV Pax Christi te Utrecht bestaande uit de geconsolideerde balans per 31 december 2007 en de geconsolideerde staat van baten en lasten over 2007 met de toelichting gecontroleerd.

Verantwoordelijkheid van het bestuur

Het bestuur van de stichting is verantwoordelijk voor het opmaken van de geconsolideerde jaarrekening die het vermogen en het resultaat getrouw dient weer te geven in overeenstemming met de Richtlijn voor de jaarverslaggeving 650 voor Fondsenwervende instellingen. Deze verantwoordelijkheid omvat onder meer: het ontwerpen, invoeren en in stand houden van een intern beheersingssysteem relevant voor het opmaken van en getrouw weergeven in de geconsolideerde jaarrekening van vermogen en resultaat, zodanig dat deze geen afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten bevat, het kiezen en toepassen van aanvaardbare grondslagen voor financiële verslaggeving en het maken van schattingen die onder de gegeven omstandigheden redelijk zijn.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de geconsolideerde jaarrekening op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht. Dienovereenkomstig zijn wij verplicht te voldoen aan de voor ons geldende gedragsnormen en zijn wij gehouden onze controle zodanig te plannen en uit te voeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de geconsolideerde jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de geconsolideerde jaarrekening. De keuze van de uit te voeren werkzaamheden is afhankelijk van de professionele oordeelsvorming van de accountant, waaronder begrepen zijn beoordeling van de risico's van afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

In die beoordeling neemt de accountant in aanmerking het voor het opmaken van en getrouw weergeven in de geconsolideerde jaarrekening van vermogen en resultaat relevante interne beheersingssysteem, teneinde een verantwoorde keuze te kunnen maken van de controlewerkzaamheden die onder de gegeven omstandigheden adequaat zijn maar die niet tot doel hebben een oordeel te geven over de effectiviteit van het interne beheersingssysteem van de stichting. Tevens omvat een controle onder meer een evaluatie van de aanvaardbaarheid van de toegepaste grondslagen voor financiële verslaggeving en van de redelijkheid van schattingen die het bestuur van de stichting heeft gemaakt, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de geconsolideerde jaarrekening.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Oordeel

Naar ons oordeel geeft de geconsolideerde jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Samenwerkingsverband IKV Pax Christi per 31 december 2007 en van het resultaat over 2007 in overeenstemming met de Richtlijn voor de jaarverslaggeving 650 voor Fondsenwervende instellingen.

Tevens zijn wij nagegaan dat het jaarverslag voor zover wij dat kunnen beoordelen verenigbaar is met de geconsolideerde jaarrekening.

Utrecht, 9 juni 2008
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

Origineel getekend door: drs. W.A. van Ginkel RA

Colofon

Een uitgave van IKV Pax Christi, juni 2008

Foto's van o.a. IRIN News, Ronald de Hommel en IKV Pax Christi.

Lay-out en drukwerk: Van der Weij B.V. Hilversum

Eindredactie: afdeling Communicatie en Campagnes IKV Pax Christi

Tekstuele bijdragen pagina's 24-25, 40-41, 47-48: Schrijf-Schrijf Utrecht.

IKV Pax Christi

Bezoekadres:

Godebaldkwartier 74

3511 DZ Utrecht

Postadres:

Postbus 19318

3501 DH Utrecht

Telefoon: 030 - 233 33 46

Fax: 030 - 236 81 99

Giro: 5146114

